

NEMZETI

A Nemzeti Színház magazinja ● 2017. december–2018. január

Mi a Nemzeti?

KULTSÁR István

KATONA József

DÖBRENTEI Gábor

SZÉCHENYI István

BAJZA József

PAULAY Ede

HEVESI Sándor

NÉMETH Antal

MITEM

Játszva dolgozik: Trill Zsolt

Venus az ég alján

januári műsorral, előadás- és programajánlóval

Ambrus Zoltán – Drámabírálat • **Fókusz** – koncepciók, tervek, elvek a Nemzeti Színház első 100 évéből • **Nézőpontok** – Pröhle Gergely és Wilhelm Droste • **Válságok, vetélytársak, veszteségek** – Sirató Ildikó nemzetiszínház-kalauza • **Előadásajánlók** – Figaro házassága, Szindbád, Szentivánéji álom, Isten ostroma, Holt költők társasága, Tóték, Ösvigasztalás, Bánk bán misszió • **Színházi szerelmek** – Móricz Zsigmond és Simonyi Mária • **Fesztivál-turné** – Krokodilus a Néva partján • **SZÍNVÁLTOZÁS** – ifjúsági programok • **MITEM-bérlet, karácsonyi akció** – kedvezményes konstrukciók

1900 decemberében mutatták be a Nemzetiben Shakespeare *Troilus és Cressida* című drámáját Beöthy László igazgató színre alkalmazásában Beregi Oszkár és Márkus Emília főszereplésével. Az előadáshoz készült temperafestményt Spannraft Ágoston készítette, aki a Nemzeti Színház stílusának, az előadások látványvilágának meghatározó alkotója volt. Az 1870-es évektől kezdve több mint kétszáz produkcióhoz készített tervek, többek között *Az ember tragédiája* Paulay Ede által rendezett ősbemutatójához. Később a Nemzeti Színházzal közös intendatúra alatt lévő Operaház főfestője, díszlettervezője lett. A századfordulón kritikusként is tevékenykedő Ambrus Zoltán, későbbi igazgató kevésbé lelkesedett ezért a drága kiállítású előadásért.

Ambrus Zoltán

Drámabírálat

...egy idő óta az a kérdés van napirenden és bukkan fel újra meg újra a sajtóban, a legkülönbözőbb helyeken, hogy: megfelel-e hivatásának a Nemzeti Színház drámabíráló bizottsága?... Egyáltalán szükséges-e ez a drámabíráló bizottság?...

E[gy...] miniszteri rendelet négy évvel ezelőtt a drámabíráló bizottságot, amely ekkor csak véleményező, tanácsadó testület volt, a Nemzeti Színház igazgatójának úgyszólván az ellenőrévé nevezte ki, mert kimondta, hogy az igazgató csak olyan darabot adathat elő, amelyet a drámabíráló bizottság egyhangúlag vagy legalábbis szótöbbséggel előadásra ajánlott. [...] Akkor ugyanis a sajtóban az a nóta volt divatos, hogy: a Nemzeti Színházban a züllés jelenségei észlelhetők, hogy a színház legnagyobb bajait eredeti újdonságainak a gyöngesége okozza, hogy a sok bukás diszkreditált minden magyar darabot, hovatovább mindenkit elszoxtat a Nemzeti Színháztól, és ha ezek az állapotok tovább is így tartanak, végképpen el fogja riasztani az egész közönséget. [...]

[E]gy magánszínháznak az igazgatója megengedheti magának azt a kényelmességet is, hogy akár egy második *Hamlet*et szalasszon el, ha, malőrjére, valamelyik álmos, más munkában már kifáradt tisztviselőjére bízta a csodás véletlenből kincset rejtgető kéziratcsomónak az elolvasását. De a Nemzeti Színháznál mindent éber figyelmességgel kell elolvasni; hivatásához hozzátartozik, hogy kötelességének tartsa a méltatást érdemlő új drámaíró-tehetségek felkarolását és színpadhoz segítségét; minthogy sok tekintetben, alapításánál, múltjánál, szervezeténél és az államhoz való viszonyánál fogva közintézetnek kell tekinteni, ha jó ideje fenntarthatná magát a köz nélkül is, megvárhatják és meg is várják tőle, hogy minden hozzá fordulónak az ügyét a közhivatalok kötelességteljesítésével intézze el; a Nemzeti Színház hivatása, amely nem szűnt meg azzal, hogy most már önállósítani is tudná magát, nem engedheti meg, hogy egy második *Bánk bán*, amelyet hozzá is beterjesztettek, olyan sokáig kellő méltatás nélkül maradjon, mint az első. [...]

És a Nemzeti Színházhoz sokkal több színdarabot nyújtanak be, mint a magánszínházakhoz. Egy-két szerencsés szerzőt kivéve, legelőször valamennyi drámaíró idegravitál; ami természetes – annak ellenére is, hogy a magánszínházak a nagy siker esetén sokkal nagyobb jövedelmességgel kecsegtetik a drámaírókat –, mert a nagy siker ritkaság a Nemzeti Színházban való előadás (akármennyire „diszkreditálta” is eredeti újdonságainak jóhírért sok magyar darab bukása.) még ma is bizonyos honneurt jelent.

Ambrus Zoltán a Nyugatban írt cikket arról a drámabíráló bizottságról 1911-ben, amelynek később maga is tagja lett, majd 1917 és 1922 között a Nemzeti Színház vezetője volt.

6

MI IS AZ A NEMZETI SZÍNHÁZ?

A kérdésre sok-sok felelet érkezett korról korra hazánkban. Az álmodók, a tervezők, a literátusok és a színházcsinálók, de még a politikusok is megfogalmazták e tárgyban a gondolataikat. A reformkori kezdetektől az 1837-es alapításon át a második világháborúig tartó időszak emblematikus szereplőinek gondolataiból idézünk.

30

PORTRÉ: TRILL ZSOLT

„Az már hazugság lenne, csalás, ha a színpadon kívül is megpróbálnék valamilyen szerepet játszani. Ha véget ér az előadás, én újra csak Trill Zsolt vagyok. Igyekszem mindig magamat adni. De az összes színpadi szerep is leginkább abban segít, hogy minél jobban megismerjem azt az embert, aki én vagyok.”

37

NEMZETI-TÖRTÉNET

A 19. század végére megváltozott a közeg, átalakult a játéktípus, a műsor, a technika. Az „aranykort” követően nehezen talált újra magára a Nemzeti. Meglehetősen hosszú válságkorszak köszöntött be, terhelve a verseny, a közönség új elvárásainak való megfelelés és a társadalmi fordulatokhoz való alkalmazkodás kényszerével.

45

„VENUS AZ ÉG ALJÁN”

Sikeres színpadi szerzőként sok pénzt lehetne keresni. Erre a gondolatra jutott Móricz Zsigmond a naplói tanúsága szerint az 1920-as évek derekán. Az akkor már befutott és sikeres író állandó anyagi gondok gyötörték. De vajon más nem vonzotta a színház világához? De igen. A szerelem.

NEMZETI

A Nemzeti Színház magazinja
2017. december–2018. január

Ingyenes időszaki kiadvány
V. évfolyam, 4. szám

Főszerkesztő:
Kornya István

A szerkesztő munkatársa:
Görömbölyi László

Fotó:
Eöri Szabó Zsolt

Kiadó: Nemzeti Színház Nonprofit Zrt.

Felelős kiadó:
Vidnyánszky Attila vezérigazgató

Arculat: Kónya Ábel
Korrektúra: Sallai Zsófia

Címlap:
Bánsági Ildikó a Házasság Palermóban
című előadásban (fotó: Eöri Szabó Zsolt)

Jegypénztár
1095 Budapest, Bajor Gizi park 1.
tel.: +36-1-476-6868

Nyitvatartás:
hétköznap 10-18 óra, munkaszüneti és
ünnepeken 14-18 óra között, illetve az
előadások kezdetéig.

Jegyiroda
1061 Budapest, Andrásy út 28.
tel.: +36-1-373-0963, 373-0964, 373-0995

Nyitvatartás:
hétköznapokon 10 és 19,
szombaton 11 és 19 óra között, vasárnap zárva
jegyrendelés: jegy@nemzetisinhaz.hu

www.nemzetisinhaz.hu

Nyomdai előkészítés:
Inform-Line Stúdió Bt.

Nyomda:
Crew Kft.

Megjelenik 10 000 példányban
Médiaajánlat: 30/508-4711
Lapzártá: 2017. december 13.

Az

Isten ostora, Körhinta, Éden földön,
Hazát és szerelmet keresek, Tóth Ilonka,
A Gulag virágai

című előadások támogatója a Nemzeti Kulturális Alap.

8

13

18

22

42

48

Fókusz

6 Mi is az a Nemzeti Színház?

// Kultsár István, Katona József,
Döbrentei Gábor, Széchenyi
István, Bajza József, Paulay Ede,
Hevesi Sándor, Németh Antal

Premiergaléria

12 Házasság Palermóban

Nézőpontok

14 Pröhle Gergely: Mi palermóiak 15 Wilhelm Droste: Három óra Palermóban

MITEM

16 Kulcsár Edit: Az ötödik 18 MITEM-előzetes // Kaukázusi krétakör, Bádogdob, Body Revolution – Waiting, Pinokkió, Vérfarkas, Ivanov

Előadásajánló

21 Figaro házassága, Szindbád, Szentivánéji álom, Isten ostora, Holt költők társasága, Tóték, Ösvigasztalás, Bánk bán misszió

28 Iskolai programok

Portré

30 A színpadon semmi sem történik véletlenül // Trill Zsolt

Színháztörténet – 180/15

37 Sirató Ildikó: Válságok, vetélytársak, veszteségek

Színháznovella

42 Ferdinandy György: Fájó holnapok

Színházi szerelmek

45 Gajdó Tamás: „Venus az ég alján” // Móricz Zsigmond és Simonyi Mária

Fesztivál-turné

48 Krokodil a Néva partján

50 A Nemzeti hírei

51 Programajánló

54 Váltson bérletet!

56 Havi műsor – január

Folyóirat

58 Szcenárium - december

JASCHIK

KLŐSZ
COLOROFFSET

A SZÁZÉVES NEMZETI SZINHÁZ

ÜNNEPI ELŐADÁSSOROZATA: 1937-1938. ÉVADBAN.

Szabó Lőrinc

Az örök Magyarországhoz

*Tieid vagyunk és te a miénk vagy,
s most, az idő s a szellem ünnepén
értheti meg talán legjobban egymást
a régi hitvallás s az új remény:
a száz évnek, melyre ma visszanezünk
s amely oly nagy volt s mégis oly rövid,
az ember volt a teste és az őre,
a nép, mely itt köröttünk küszködik.*

*Nemzet Színháza, lelke, hallgatózsz, föl,
a magasba, s le, a gyökerekig,
s mondd ki hangosan, vetítsd és dobogd szét,
amit e nép akar és álmodik;
az időben élsz: élj, amíg a nemzet,
s mutasd, mik voltunk, vagyunk s mik leszünk,
az örök népet, melynek áramában
mi csak mint egy-egy hullám lüktetünk.*

*részlet a Nemzeti Színház
százéves jubileumára írt versből*

MI IS AZ A NEMZETI SZÍNHÁZ?

A kérdésre: „mi a Nemzeti Színház?”, sok-sok felelet érkezett korról korra hazánkban. Az álmodók, a tervezők, a literátusok és a színházcsinálók, de még a politikusok is megfogalmazták e tárgyban a gondolataikat. Egyetlen „definíció” nem is lehet elegendő a fogalom és az intézmény körülírására. A nemzeti színház gondolata, az eszme, a nemzeti színjátszás, a társulat és műsorpolitika, az épület külön-külön is meghatározható. S ráadásul az időben változik is a fogalom jelentése, ahogyan a körülmények változnak... A 2017/18-as évadban 180 éves a Nemzeti Színház. Összeállításunkban a reformkori kezdetektől az 1837-es alapításon át a második világháborúig tartó időszak emblematisztikus szereplőinek gondolataiból adunk közre válogatást.

Kultsár István

Vajon kell-e a magyarnak teátrum?

1. Nemzetünk Európában megtelepedvén, ugyan az európai szokásokat megkedvelte, s az élet kellemességeit, egyéb szomszéd nemzetek módja szerint nevelni megszokta. Mivel pedig minden európai nemzet, a közönséges multságokra teátrumi játékot választott, illendő a magyar nemzetnek is, ezen csinosodás útján versenyt futni.

2. A teátrumi darabok, elmés és tudós férfiak munkái, és a széptudományok ágában különös helyet foglalván, a nemzeti nyelv csinosodását hathatósan eszközlik.

De 3. a közönséges életnek finomabb szokásait, s a kiművelt nemzetek díszesebb életrendjét közönségesebbé tehetik, s a durvaságot kiirthatják.

4. A tanulatlan, közönséges rendű embereket, mintegy érezhetetlennül oktathatva nevelhetik.

5. A nemzeti nemes érzést éleszthetik és megerősíthetik. Mind ezekre nézve, ha az egyes személyek önnön tökéletesítésén szorgalma-

san dolgoznak, vajon nem méltó-e, hogy a magyar nemzet nagyjai és az ország atyjai, úgy minden jurisdictiók is teljes buzgósággal azon legyenek, hogy a nemzetet ezen kellemes módon neveljék és tökéletesítsék.

Hasznos Multságok, 1822

Kultsár István (1760–1828) színikazgató, mecénás, szakíró, a második pesti magyar színtársulat vezetője

Katona József

Plánium és Kivitel

1-ső's legnagyobb akadályá a 'Dramaturgia' tenyésztének a 'Teátrum' nemléte. – Mindég szégyenlett egy becsületes ember olly miven dolgozni, mellyel a 'Becstelen (Színjátszó) kereskedik. A' Német, mint a Pallérozottságnak külömben is idősebb fia, ezzel könnyebben gon-

Hamlet előadás a vándorszínészet korából

A Pesti Magyar Színház (Karl Vasquez akvarellje, 1837)

dolt; fel állott Hazánkban, és ha a Szép nem kellett, bolondal szedte be a magyar pénzt. Nagy sokára által láttuk a Nemzeti Csinosodás ezen ágazatját; de – harcz után okos a Magyar – a Német már akkor jó előre haladott. Hogy valamit tanuljon, német Játékszínket kelle járni. Ha hát csak ugyan attól tanulni feltette magában, már akkor Tanítójába szeretett egészen belé, úgy hogy kezdő voltának gyengeségét megismerve, elhitette magával, hogy Mesterét többé utól nem érheti: (Számítalan Magyar tulajdoníthatja most is ennek az Elhitéstnek azt, hogy a német Játékokért akkor is fizet, mikor nem nézi: a Magyaroknak pedig azért kész volna inkább megfizetni, hogy – ne játszon. – *Katona jegyzete*) ha pedig ez meg nem esett, és büszkesége nagyobb volt, mintsem hogy Sógorától tanuljon, akkor elévethetett ugyan holmi Költőmesterségről irtt (diák) könyveket; de mi az írás után való tanulás, a cselekedeti gyakorláshoz? éppen mint a ki szerelmében boldogulni akarván Ovidius' Amórum-ját akarná kalaúznak venni. A Cselekedeti gyakorlás csak a Színen van. Ott látta a Néző a Szépet – ott ismeri meg a Rútát, és nem magán, hanem másan tanul. Ugy de hol ott a tanító Játékszín, hol a Nyelvnek tulajdon hazájában kóbor életet kell élni? – Annyi idő oltá sehogy meg nem tud telepedni! és ha hellyel hellyel egy kis ideig megmaradhat, akkor az Enyhelyért saját Zsellércinek zsellérévé kell lennie, és a magyar pénzen épült német színekben bért fizet, hogy magyar Hazájában, Magyarok előtt, magyarul Szólhasson. [...] a törvényt rögzített rász Szokás azokat tevé utálatossá, kik ezeket a színen eléadják [...]

Van akarat; de a foganat szinte az örökké valósággal határos. Nem a nem akarás, hanem az akaratok' özöne senyveszti el az akarandó kinos várakozásában. Plánum elég van; de nincsen Kivitel. Mindenik kivitelére meg van a kérés; de a ki adjon, senki (vagy csak igen kevés) mivel hogy mindenik a maga Projectumát akarja mással

előmozdítani, és magának dicsőséget más által arattatni. E' szerént mindenik akarván egyik se cselekszi, mivel áldozatját eléggé kimerítve gondolja Plánuma' készítésében.[...] Ha nincs a ki ösztönözzön – nincs a kiből az akaratok concentráltatnának, akkor az is abban marad, a' mit eddig Emberért Istennek cselekedtek, és az Istenért az Embereknek többé már nem folytathatják. [...]

Egy híjjába való Hajfodorító, a' ki esztelenségünket czégérül piperez, megérdemli a' Polgári becsületes nevezetet; és a' ki Nyelvünket (Nemzetünk' lelkét) pipérez, és csinosítja; az még eddig le nem törölhető az utolsó Szennyet Lételéről. — Balgatag, oktalan Előítélet!!! — Ezt csak az állandó Anya Théátrum törölheti el. A' színjátszónak életmódja nem mesterség lesz, hanem hivatal, mellyért örömet folytatnodna akárki is.

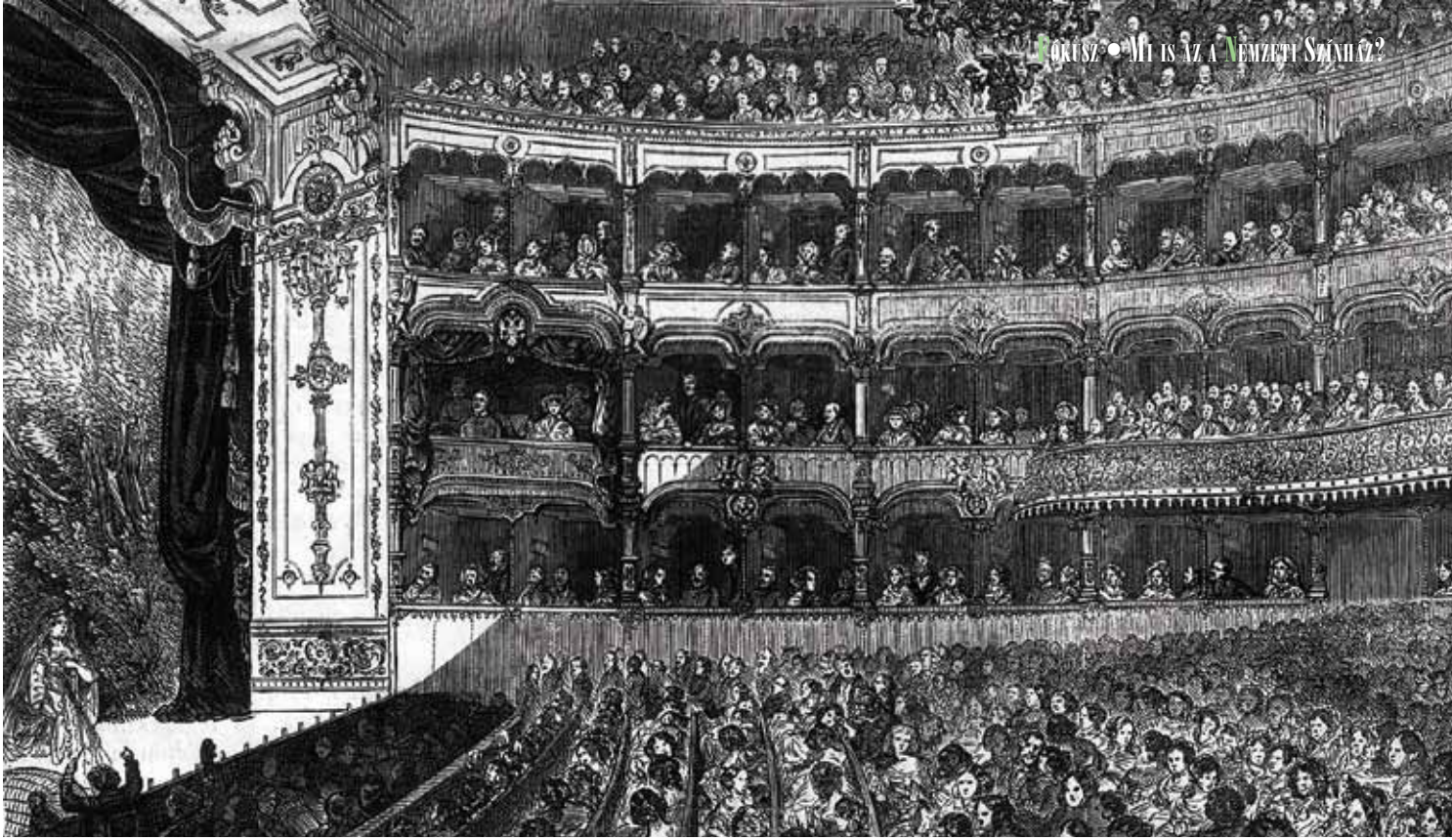
Mi az oka, hogy Magyarországban a' Játékszíni Költő-mesterség labra nem tud kapni? Tudományos Gyűjtemény, 1821

Katona József (1791–1830) színész, drámaíró, ügyvéd, a Bánk bán írója

Döbrentei Gábor

A' nemzetisedés terjesztésének vágya

„Buzgó felszóllítását eresztvén Ns. Abaúj Vármegyének azon Választottsága, melly a' Kassai magyar játékszín tökéletesbbé tételére van kinevezve, a' magyar tudós társasághoz az iránt, hogy szomorú, vig és énekes darabokkal annak repertoriumát nevelné: annál nagyobb kész-

A Nemzeti nézőtere, 1855

séggel jelentette vissza a társaság, kis gyűléséből, e tárgyban örömmel leendő együtt dolgozását, mivel alaprajzának 6-dik lapja már előre inté a nemzeti játékszín pártfogására. Azon reménységgel bocsátja ekképen minden tiszteletbeli, rendes, és levelező taghoz e jelentést, hogy játékszincinknek elvalahára tekintetbe emelése végett **mindeniket hatalmasan ösztönözendő fel a nemzetisedés terjesztésének vágya; s nyelvünk csinosulását éreztető munkáikkal bizonyítani fogják a tagok, hogy az alkotók országos áldozatját kiki a maga pályáján, emelkedésüinkre törekvő lélekkel viszonozza.**

Két utat kíván nyitni a társaság az említett tárgyban: fordítást, és eredeti dolgozásokét: de most előre egyedül az első körében állapodik meg, a másakra pedig később szőlítja annak alkotóját.

Levél Kazinczy Ferencnek, 1831. június 2.

Döbrentei Gábor (1786–1851) szakíró, fordító, a budai Várszínház igazgatója

Széchenyi István

Egyesítő planum

A' czél nem kevésb és semmi egyéb mint hazánkat a Játékszin kellemben s hasznaiban részesíteni általában. De ennek létesítésére eddig valyon milly planum szolgált? Fellobbant a tárgy; rakatott elv; szedett pénz, itt, ott, amott és szinte mindenütt; eltanácsoltattak órák, napok, hetek: de egyesítő planum, convergens systema nem volt; s ím ezért, *éppen ezért sehol* sincs s nem is lehet valódi siker.

Ebben is, mint mindenben, a szerencsétlen divergentiale systema, vagy jobban mondva, „systema-nélküliség” volt a nagy szétbontó s gyászos megsemmisítő – vagy is inkább: az ébredő életet már bölcsőjében kegyetlenül elfojtó!

Magyarországban egyetlen színházat alapítani, egyetleneg színész társaságot dotálni s az egész 10 milliói népesedést örökkön örökké csak illy nyomorult kapcs által kötni össze mind azzal, a mi szép és nemes szokott Muzsák és Bájok közt fakadni, valóban olly egy törpe kívánat, hogy annak kielégítése végett – én legalább – életemnek egy napját sem akarnám felszentelni, ha t. i. „Minden fáradozásnak lehető vég sikere csak egy álló színházra, csak egy társaságra szoríttatnék.”

Saját kíváratom tehát, ugy mint e részben akármily nagy szenvedelműc, oda járul „Volna bár minden nagyobb városunkban olly színház és társaság, melly biztosan fen állhatna, s ez által lépcsőnként olly tökélyre fejthetné magát, hogy midőn szünóránkat kellemteli elvarázslaná, érzelminket, izlésinket, szokásinkat nemesítné, idomítná, józanítná egyszersmind.”

Erre kell törekednünk. De ezt mindaddig csak távolról sem érendjük el, míg az eddigi cselekvésmódnak éppen ellenkezőjét nem választjuk, t. i. míg a' helyett, hogy egyszerre több Játékszin segítgetnénk elő, itt is ott is fáradoznánk s munkálkodnánk, „Minden e' tárgyra szükséges és bennünk lévő tehetséget egy színház-állításra s egy társaság tökéletes fentartására nem egyesítünk.”

Magyar játékszínről, 1832

Széchenyi István (1791–1860), politikus, színházszervező, mecénás, szakíró

A Paulay Ede fémjelezte 1880-as és 90-es évek „aranykorának” társulata

Bajza József

„Egy kis áldozatot is tenni”

Cél- és korszerűbb véleményem szerint arról gondolkodni, miként lehetne a színházakat, melyek tetteleg fennállanak, és tagadhatatlanul nagy befolyást gyakorolnak a népre, úgy rendezni, hogy velők a társaság pusztán időtöltésén túl és fölött, nagyobb, nemesebb célokat is érthessen el. [...] **A játékszín, mint pusztán mulatsági intézet is tagadhatatlanul szellemibb és így nemesebb időtöltés helye, s mint ilyen mindig lel és érdemlendő még áldozatokkal is pártoltatást, meddig a világ merő beduinokból nem áll, mert mívelt embernek szellemi mulatságra úgy van szüksége, mint míveletlennek anyagira.**

Nekünk magyaroknak, kik a színházzal nemzeti célokat remélünk és fogunk is egybeköthetni, sokkal fontosabb az, mint a német, francia vagy angol nemzetnek; nekünk az, ha akarjuk, lételünk egyik alapkövévé válhatik, s ez okból ártalmi oldalai ellen legkevésbé lehetne józanon panaszkodnunk, és ha vizsgálatra vesszük napirenden levő és gyakran szóba hozott országos intézeteink hasznait és szükségét, látnunk kell, hogy közöttük kevés van fontosabb és előlegesebb, mit e játékszíni ügy [...]

Nem kicsiny közöttünk azoknak száma is, kik hazafiútlanságukat művészet szeretetével palástolják; német színházakba járnak magyar létökre, mert úgymondanak, ott a művészet a tökély magasabb fokán áll. [...] Csak arra vagyok bátor az ilyeneket figyelmeztetni, hogyha örökre német színházba fogunk járni a művészet szeretete miatt s örökre azt pártolni: miképp fognak a magyar színészet tökéletesedésének forrásai megnyílni? Tán a magyar színészet ellenkezőleg minden tapasztalással, pártoltatás nélkül is kifejlődik? [...]

Nem lehetne-e vajon néha egy kis áldozatot is tenni azon nemzetért, melynek tagjai vagyunk, melyhez nemcsak vér, hanem nagy érdekek is kötnek, melynek felvirultából unokáinkra is egy jobb

lét fog felvirulni? egy kis áldozatot, mondom, mert a pesti magyar és német színház között nincs oly művészi különbség, hogy a magyarba járni nagy áldozat legyen.

Szózat a pesti Magyar Színház ügyében, 1839

Bajza József (1804–1858) író, költő, színházszervező, szakíró. 1837–38-ban a Pesti Magyar Színház (a későbbi Nemzeti) első igazgatója, később a drámaírói bizottságának meghatározó tagja, 1847–48-ban aligazgatója

Paulay Ede

Igazán az, amiért épült

Az ötvenes években töltötte be igazán a színház nemzeti föladatát. A drámairodalom, mindig Szigligeti mint középpont körül csoportosulva, rendkívül termékeny volt. Legdivatosabbak voltak a népszínművek mellett a történeti darabok, melyek hol fényes, hol nagyon is sötét mozzanataikkal ébren tartották a nemzeti önérzetet. [...]

A hetvenes évek elején, míg az Opera új palotáját lassan és nagy fénnel építgették, lábra kapott az osztozkodási kedv, és már nem elégedtek meg csak a dráma és opera szétválasztásával, hanem a dráma műfajai közt is nagy eltérést látva, a népszínműnek, drámának e legsajátosabb nemzeti fajának külön házat követelt; és bár semmi viszály sem merült föl az eddigi hitetársak közt, mégis szétválasztották őket, s a nagyrészt komoly népszínművet, a bohó, sőt néha ledér operettel házasították össze, melyeknek otthonává az 1875. október 15-én megnyílt Népszínház lett. A Nemzeti Színházban csak a tisztán drámai és vígjátéki fajok maradtak meg; sőt legújabbban egy Vígszínház alapításának eszméje is foglalkoztatja a közvéleményt, s ha ez fölépül,

akkor lesz a Nemzeti Színház igazán az, amiért épült; a klasszikus műsor ápolója, az eredeti drámairodalom emelője, a legnemesebb művészi szórakozás és kedvtelés színhelye; mert ekkor felszabadul a bohózatok, s főleg az alantasabb külföldi vígjátékok művelésétől, melyeket ma még a közönség sokoldalú kívánságai miatt műsorába fölvenni kénytelen. Eszerint ma két, maholnap három pompás palotában vannak elhelyezve az éneklő és könnyebb fajtájú művészetek, csak a komolyabb szavaló művészet maradt meg a régi, ideiglenesnek épült, s azóta meglehetősen szűkké vált épületben. Tehát ötven év alatt annyira kifejlesztette a színművészet minden ágát, s oly nagy színházi közönséget nevelt, hogy hatalmasan fejlődő fővárosunk a színészet terén is pironkodás nélkül versenyezhet a külföld nevezetesebb fővárosaival.

Az Osztrák-Magyar Monarchia írásban és képben című hatalmas vállalkozás számára írt 1893-as tanulmány: A magyar színészet

Paulay Ede (1836–1894): színész, rendező, dramaturg, színészpedagógus, fordító, színháztörténész. 1863-ban szerződik a Nemzeti Színház tagja, 1878–94 közötti „aranykor” igazgatója

Hevesi Sándor

„Se hirtelen, se késedelmes”

[...] azt hinné az ember, hogy az udvari, állami vagy nemzeti színháznak pusztán elvont művészi feladatai vannak, amelyeket könnyen oldhat meg a szubvenció segítségével. Minthogy föl van mentve az alól, hogy a közönség kedvét keresse, megélhet a közönség kegye nélkül. Ahogy egy pár magyar dilettáns próféta írja és vallja: nem fontos, hogy hányan ülnek a színházban, az a fő, hogy szépet prédikáljanak a színpadról. Ez azonban pusztán illúzió és nem is ártalmatlan. Semmiféle színház nem lehet el fizető közönség nélkül (fizető közönség ez esetben annyit jelent, hogy az emberek saját jószántukból és saját vágyukat követve, bizonyos anyagi áldozat árán mennek színházba), mert a színház, mint élő intézmény, a közönség élő hite és élő részvéte nélkül előbb-utóbb elsorvad. A szubvenció nem arra való, hogy mesterségesen életben tartson egy élettelen színházat, hanem, hogy egy élő színház erejét felfokozza és a benne rejlő vitalitást minden korlátozás és lemondás nélkül a véksőkig megfeszítse. Minthogy ezenfelül, mint minden közpénzen fenntartott intézmény, a színház is tradicionalista, ami csak annyit jelent, hogy a múltból átörökölt értékeket újból és újból át kell élnie minden újabb nemzedék újabb igényei és vágyai szerint, tehát nem engedheti veszendőbe menni a már elért eredményeket: az anyagi támogatás, amelyben az ilyen színházak részesülnek, nagyrésztben ezt a célt kell, hogy szolgálja. [...]

De még ilyen körülmények között is: a szubvencionált színház műzeumává vagy lomtárrá válik, ha nem tudja megteremteni és megőrizni a közönséggel való eleven kapcsolatot, ami annyival is nehezebb s nem ritkán problematikus, mert az állami színház, mint tradicionalista intézmény, nem sodródhatik minden új divattal, csakis a bevált és leszűrt eredményeket fogadhatja el, nem lehet se hirtelen, se késedelmes, nem rohanhat az élen, de nem is maradhat le, mert akár a divattól ragadtatja el magát, akár a hagyományhoz ragaszkodik görcsösen, elveszti közönségének egy részét s a politikai megítélés területére téved, ami legnagyobb veszedelme és válsága is egyúttal.

A legjobban szubvencionált és legenergikusabban államosított színháznak is tehát egyetlen igazi fundamentuma: a társadalom

érdeklődése, egyszerűbben kifejezve, az, hogy közönsége legyen, triviálisan szólva, hogy üzletileg is beváljék. Ha nem akar kitartott intézmény lenni, ha aktív részt óhajt a társadalom életében, jó bevételeket kell csinálnia. Akármilyen kellemetlenül hangzik is, ez a tiszta igazság, amelyet csak az a körülmény enyhít, hogy a jó bevételeket – saját művészi és irodalmi korlátaiban belül kell megszereznie.

Színház és üzlet, Nyugat, 1930

Hevesi Sándor (1873–1939): rendező, kritikus, író, műfordító, 1922–32 között a Nemzeti Színház igazgatója

Németh Antal

Misszió

Hiszek a magyar színházi kultúra belső nagy missziójában. A magyar színészet hivatást vállalt magára, amikor iskolák tantermeiben, paptanárok vezetése mellett megszületett. A magyar nyelv terjesztése volt akkor a cél. Ezt a célt évtizedeken keresztül a legnagyobb nélkülözések és megpróbáltatások árán is betöltötte. Az idők változása újabb követelmények elé állítja a magyar színházi embert. Ezek a követelmények egyrészt az irodalom, másrészt a magyar színészet, harmad-sorban pedig a magyar színpadművészet terén jelentkeznek. Az irodalom terén a magyar színjátszás misszióját egy egészen magas célú, új, erőteljes drámairodalom életre hívásában látom. Valljuk be őszintén, hogy a magyar színjátszás egy idő óta elvesztette a magyar drámairodalomra ható inspiratív erejét. Csak elfogadta azt, amit az irodalom teremtett, de nem hívott életre új alkotásokat. A mai színházi embernek első-sorban a fiatal magyar írónemzedéket kell a színpad felé terelnie, hogy megtanítva azt, ami ebből a mesterségből megtanulható, irodalmi szempontból is maradandó alkotásokat hívjon életre. A belső misszióknak ki kell terjednie színészetünk általános színvonalának fel-emelésére is. Sajnos, azt látjuk, hogy vannak kiváló színészeink, de az általános színvonal nem éri el, meg csak meg sem közelíti az egyesek színvonalát. Nem szabad belenyugodnunk abba, ami van, hanem szüntelenül törekednünk kell a tökéletesedés felé. [...]

A modern magyar képzőművészet világviszonylatban is elsőrangú. Meg kell nyitni a színházak kapuit a magyar művészek előtt, hogy tanulják meg ennek a mesterségnek technikai részét, és tudásukkal segítsék megvalósuláshoz alkotó erejük művészi tartalmát.

A Nemzeti Színház 1935. szeptember 2-án megtartott évadkezdő társulati ülésén elhangzott bemutatkozó beszéd (Eszttikái Szemle)

Németh Antal (1903–1968): rendező, színháztörténeti író, 1935-től 1944-ig a Nemzeti Színház igazgatója

A szövegeket válogatta: SIRATÓ ILDIKÓ;
a szövegekből a szerkesztő emelte ki a jellemző gondolatokat.

A képek forrása:
Országos Széchényi Könyvtár Színháztörténeti Tárának gyűjteménye, Országos Színháztörténeti Múzeum és Intézet, a Nemzeti Színház archívuma

Carlo Goldoni:

Házasság Palermóban

Goldoni: A régiséggyűjtő családja című műve alapján

Anselmo Terrazzani gróf – BLASKÓ PÉTER ■ Isabella grófné, a felesége – BÁNSÁGI ILDIKÓ ■ Doralice, a menyük – TOMPOS KÁTYA ■ Pantalone de 'Bisognosi, az örömapa – BODROGI GYULA ■ Colombina, Isabella szobalánya – GYÖRGYI ANNA m. v. ■ Giacinto gróf, Doralice férje – BAKOS-KISS GÁBOR ■ Brighell, a ház barátja – FARKAS DÉNES

Fordította: Magyarósi Gizella // Díszlet, jelmez: Balla Ildikó // Zenei vezető: Verebes Ernő // Dramaturg: Kulcsár Edit

Rendező: KISS CSABA

mikor? hol?

PREMIER: november 18. – 19 óra

további előadások: december 27., 28., január 6., 7. – 19 óra • Gobbi Hilda Színpad

HÁZASSÁG PALERMÓBAN

Esküvő másnapja Palermóban. Új asszony érkezett az előkelő, ámde csontszegény Terrazzani házhoz, az aranyos Doralice. És vele együtt beköszöntött a jólét. A lány apja, a gazdag Pantalone 20 ezer aranyat adott hozományul. De a pénzt pillanatok alatt elnyeli az após régiséggyűjtő szenvedélye, az anyós ékszerek és ruhák utáni olthatatlan szomjúsága. A lánynak és jámbor, szerelmes férjének, Giacintonak semmi nem jut. Még egy rendesebb ruhára való sem. És elindul a háború – a meny függetlenségi harca az örömszülők ellen. A családi hierarchia átrendezése. Aztán minden jóra fordul – egy fancsali happy enddel.

KISS CSABA RENDEZŐ

Goldoni vígjátékának címe olvastán a néző vidám estére számíthat. *Házasság Palermóban* – a két szó számos asszociációt ébreszt férfi és nő köteléke, a szicíliai város neve kapcsán – temperamentumos előadást várhatunk. Nem kell nagy jártasság az európai irodalom alaphelyzeteiben, hogy kitaláljuk: házastárs öregasszony, tűzről pattant menyecske, bal-fék öregúr, hősszerelmes ifjú, furfangos szolgálók – kis intrika, félreértés, álházasság megteremtése –, s már készen is van az olasz vígjáték, ahogy az a nagy könyvben meg van írva. Nem kétséges, ezt mind meg is kapja a néző, de persze ennél többet is: nem egy házasságot, hanem rögtön kettőt, erős kilátással egy harmadikra is: a darab ugyanis nemcsak a fiatalok, Doralice és Giacinto friss házasságáról, hanem a velük egy fedél alatt élő, elszegényedett Anselmo Terrazzani gróf, valamint Isabella grófné évtizedes frigyéről is szól. Colombina, a szobalány, s Brighell, a ház barátja pedig szintén párt alkotnak – így válik amolyan páros mérkőzés-sorozattá a kétrészes darab. Az emberi együttélés tanmeséjévé.

Az igaz szerelem természetesen győz, bár Goldoni nagy realista: hiába a nagy lelkesedés a fiatalok közt, az ifjú ara – szerelem ide vagy oda – erősen mérlegeli a módos szülői házba való visszaköltözést apósa lerobbant házából, a más öltözet híján az esküvő óta le nem vett menyasszonyi ruhát viselve. Elhisszük a Doralicét alakító Tompos Kátyának, hogy őt a szerelem vitte az elszegényedett grófi családba, bár az édesapját, Pantalont alakító Bodrogi Gyula szemének csillogásában már benne van az is, hogy húszezer aranyért grófnét csinált a lányából. Az ifjú gróft is a szerelem hajtja, szülei azonban – miközben szörnyűködnek az asszonyka polgári származásán – nagyon is örülnek a bő hozománynak. Hogy aztán a szolgálók hogyan is lavíroznak az érzelmeikbe és érdekeikbe, rátartiságukba és mániáikba belebonyolódó urak között, az az igazi vígjátéki helyzetek forrása.

Mondhatnánk, hogy a szerző a bölcs kompromisszumok krónikása: aki együtt akar élni a férjével, el kell viselnie az anyósát. Aki a szülői házba viszi ifjú feleségét, annak bizony villámhárítónak is kell lennie. Aki együtt akar megöregedni a feleségével, annak el kell viselnie annak rigolyait, s aki a férjével öregszik meg, ki kell bírja annak hóbortját. A Blaskó Péter által alakított öreg Anselmo gróf ugyanis régiségeket gyűjt – álma egy olyan múzeum létrehozása, ahol az ókori halotti

Pröhle Gergely

„Az emberi gyengeségek, indulatok, érzelmek, hóbortok, gazemberségek, előítéletek világa nagyon is a mienk. És a fanyar happy end még azt is megengedi, hogy kijelentsük: életünk kisebb-nagyobb kompromisszumai nem elvtelen megalkuvások sorozata...”

Mi palermóiak

kultusz tárgyai adják a gyűjtemény gerincét. Egy magamfajta múzeumigazgató számára rokonszenves szenvedély ez, a kevés pénz-ből történő műtárgyvásárlás helyzete sem ismeretlen, ugyanakkor a gróf persze sokkal inkább naiv műkedvelő, akit a környezete ott ver át, ahol tud. Mégis: a régi csetreszek közé, a tárgyak rendezgetésének nyugalmaiba való menekülés önálló világot teremt, ami minden nevetségességével együtt az egyetlen biztos pont Anselmo számára a családi zűrzavarban. Az öregedését nehezen elviselni tudó grófnéknak az új ruhák és a rizsporos paróka mellett a grófi státusz tudata kínál menekülőutat a mindennapokból, itt azonban újra és újra útját állja a társadalmi korlátokon felülemelkedő, „modern” fiatalok kíméletlen őszintesége.

Goldoni formabontó bölcsessége abból is kiderül, hogy az erősen férficentrikusnak, hogy ne mondjuk macsónak vélt szicíliai világban megmutatja: a világot voltaképp a nők irányítják. A férfiak vagy ábrándosan szerelmesek, vagy a gyűjtőszendélyüknek élnek, vagy mint Brighell, ügyeskednek. De a helyzetek megoldásában a döntő szerep a nőké. A darab szerint talán még okosabbak is a férfiaknál. S bár a fent leírt jelenségek időtlensége akár egy korszerűsített színre vitelt is megengedett volna – a plakáton farmeros Tompos Kátya erre engedett következtetni – végül is a korhű kosztümökben előadott darab, a közönséget az előadásba bevonó szándékával, s a színészeknek olykor kicsit indokolatlanul is a mai fiatalok gesztusait idéző kiszólásaival világossá teszi: az emberi gyengeségek, indulatok, érzelmek, hóbortok, gazemberségek, előítéletek világa nagyon is a mienk. És a fanyar happy end még azt is megengedi, hogy kijelentsük: életünk kisebb-nagyobb

kompromisszumai nem elvtelen megalkuvások sorozata, hanem az emberi együttélés nélkülözhetetlen, és nem is feltétlenül hangulatgyilkos eszközei. Az előadás során remek énekhangjukon gyakran dalra fakadó ifjú házasságok, Giacinto (Bakos-Kiss Gábor) és Doralice ezzel a bizakodással tekinthetnek remélhetőleg hosszú közös életük elé.

a szerző a Petőfi Irodalmi Múzeum
főigazgatója

„Mindenki tudja, ebből béke biztos nem lesz. Itt reménytelenebb a helyzet, mint az európai ügy Brüsszelben vagy a kibékülés Jeruzsálemben. De azért szórakoztató volt ez a reménytelenség... Élveztem a színészi varázslatot.”

Wilhelm Droste

Három óra Palermóban

Az az igazság: egy kicsit féltem a házasságtól. Goldonitól is. Nehezen vagyok kapható a könnyű műzsa súlyos jelenlétére. A nagy kedvenceimnél is inkább elkerülöm. Heinrich von Kleist esetében inkább távolról szerettem *Az eltört korsót* és az *Amphitryont*, pedig szerelmes vagyok a *Penthesileába* és *Ceciliába*. A komédiákban nem hiszek, nekem Mohács kell.

Ráadásul nehéz napom volt, amikor a színházba mentem, legszívesebben kiköltöztem volna egy pár napra a saját életemből.

Ehelyett lagziba kerültem, Palermóba. Végül is ezért találták ki a színházat: világot váltani pillanatok alatt.

Le akartam rázni a saját dolgaimat. Ez nem is volt annyira egyszerű, mert a színjáték már a színtérbe érkezés előtt elkezdődött. A színészek a várokozó tömegben cikáztak, csalogatták be a nézőket a lakodalomba. Így kaptam, még a lépcsőn, a palermói vőlegénytől a súlyos kérdést: *Maga szerelmes?* Próbáltam őszintén válaszolni, nem semmi...

Első sorban ültem, így mindjárt megint bekerültem az interaktív üzembe. Most csak testileg. Egy tükröt kellett cipelnem. Otthon már évek óta a fájó térdeim miatt nem merek hasonlót sem. Itt megtörtént, sikerült. A testi katarzisom öt perc alatt bejött. Köszönöm!

De lelkileg is jobban bevonódtam, mint gondoltam volna. Mindjárt világos lett, ez nem buli, ez borzalom. Házasságkötésbe letünk meghívva, romlott családi kapcsolatokba érkezünk. Ünnepi öröm helyett univerzális veszekedés. Mindennapi tragédia minden szinten. Döbbenetes, hogy mennyire friss maradt a hétköznapi ábrázolása, 1750 és 2017 között alig változott valami, az emberek főleg a gyengeségeikben nagyon hasonlóak, nincs változás, nincs fejlődés. A gonosz marad gonosz, hiú a hiú, kapzsi a kapzsi, gögös a gögös, vak a vak, hamis a hamis, naiv a naiv, szemtelen a szemtelen... Milyen közvetlenül csúszott minden, ami 1750 körül lógott az európai levegőben, Goldoni tollába! Ezért is lélegzik a szöveg a mai napig, élő magyar fordításban, külön köszönet érte Magyarósi Gizellának!

A másik poétikai titok a jellemek megformálása. Minden szerep robusztusan egy-séges: mint egy szikla. Senki nem változik itt. Minden figura épp a szükséges mértékben

eltúlzott, így bontakozik ki a szemünk előtt egy szigorúan véve kibíratatlan társaság. Az egyetlen kivétel talán Pantalone, a dúsgazdag örömapa. Ő a legöregebb az egész társaságban, de mint soknyelvű kereskedő és józan ember, ő a fiatal, a jövő az övé és nem a nemes-ség, akiken véglegesen túlsétált a történelem. A végén Pantalone próbál rendet rakni a menthetetlenségben, határt húz a grófi házban, szétválasztva az öregeket és a fiatalokat, anyóst és a menyét. Mindenki tudja, ebből béke biztos nem lesz. Itt reménytelenebb a helyzet, mint az európai ügy Brüsszelben vagy a kibékülés Jeruzsálemben.

De azért szórakoztató volt ez a reménytelenség. Ott, az első sorban minden mozdulat, arckifejezés, nevetés és lélegzet, düh és öröm közvetlen előttem történt. Élveztem a színészi varázslatot. Bodrogi Gyula Pantaloneként meggyőzően kilógott a boldogtalan veszekedésből egyszerű jelenlétével. Blaskó Péter ártatlan maradt, mert belefeledkezett a régiséggyűjtésbe. A nők nehezebb helyzetben voltak, az a fatális szerepük, hogy folyamatosan olajat öntsenek a tűzre. Mind a három tökéletes fúria: Bánsági Ildikó minden szépségével belemerevedik a grófi gögbe, ő a legkeményebb szikla a sziklacsaládban; a menyasszony Tompos Kátya fiatal bájosságát dobja be szép lendülettel a pusztító harcba, méltó ellenfele a merev grófnőnek. Túlzásba viszi az örült kitérőseit – és jól teszi. A grófnő a csendes örült, az új asszony legyen hangos! Csak így működik a reménytelen párbaj. A szobalány egészíti ki a családi poklot. Állandóan tartásról beszél, palermói büszkeségről, belőle viszont épp ez a kettő hiányzik. Györgyi Anna hitelesen mutatja ezt a hiteltelenséget. Az ő szerepében ott lappang a történelmi pesszimizmus. Goldoni nem hisz a társadalmi javulásban, nem hiszi, hogy jobb lesz a világ, ha majd a szolgák lesznek az urak.

A fiatal férfiaknak, Bakos-Kiss Gábornak és Farkas Dénesnek, nehezebb a dolguk. De ez nem az ő bűnük, hanem Goldonié. Kicsit vázlatosan írta meg a szerepüket. Ők csak vitorláznak a nők árnyékában, halványas marad a sorsuk.

Goldoni és a rendező, Kiss Csaba vitathatatlan érdeme viszont, hogy három órára kikerültem sűrű budapesti gondjaimból. Jól esett a kirándulás Palermóba.

a szerző irodalomtörténész, író, műfordító,
az ELTE oktatója

április 13.

Szophoklész

Oidipusz király

Rendező: RIMAS TUMINAS

Vahangov Színház | Moszkva, Oroszország

Nagyszínpad

AZ ÖTÖDIK

„Szeretetre születtem, s nem gyűlöletre.”

Szophoklész

Ez a mottó fejezi ki leginkább, hogy miről szól majd a Nemzeti Színház tavaszi nemzetközi színházi találkozója, amely immár az ötödik a sorban. Azt mondják, békeidőben az emberek mindig az utolsó pillanatokig a megszokott módon élik életüket, hiába látják az intő jeleket. Gyanútlanul, mint Oidipusz király, aki azt hitte, elkerülheti a sorsot, amit megjósoltak számára. Tudatlanul, mint Pinokkió a hazug világ dzsungelében. Nem törődve a veszéllyel, mint Gruse, a grúz szolgólány, aki a kormányzó gyermekét menti.

De mit üzennek nekünk ezek a történetek ma?

Az ötödik MITEM-re olyan megrendítő erejű előadásokat hívtunk, amelyek által tisztábban láthatjuk a világot, amelyben élünk, a sorsot, ami ránk vár és segíti döntéseinket a jövőnk alakításában.

Michael Thalheimer, Eimuntas Nekrošius, Rimas Tuminas és az európai színházi élet egy sor meghatározó alakja is ott lesz a Nemzeti Színház V. Madách Nemzetközi Színházi Találkozóján, 2018 tavaszán. A MITEM-en többek között német, olasz, orosz, észt, horvát, szlovén, tunéziai társulatok lépnek fel. Hamarosan jön a teljes program, most egy kis előzetes nagyágyúkkal és csemegékkel: Pinokkió, Oidipusz, Vértanúk...

2018 áprilisában mintegy húsz külföldi előadást lát vendégül a Nemzeti Színház. Érkezik többek között a legendás Berliner Ensemble a színházat alapító Bertolt Brecht drámájával, *A kaukázusi krétakörrel*, amelyet a színházi forradalmár, Michael Thalheimer rendezett.

Újra itt lesz a Nemzetiben a magyar közönséget legutóbb az *Anyegin* lenyűgöző Vahtangov Színház Moszkvából, az idén Szophoklész tragédiájával, az *Oidipus királlyal*, amelyben a rendező Rimas Tuminas a hatalmon lévők felelősségéről beszél. Európa egyik legrégebbi művészszínháza, a milánói Piccolo Teatro pedig a *Pinokkió* legenda mélyére nyújt betekintést Antonio Latella színrevitelében – a felnőtteknek szánt mese az igazság és a hazugság közötti szűk mezsgyéről, az újjászületésről és a szabadságvágyról szól.

És jönnek még észt, orosz, horvát, szlovén, német, valamint szír, iraki, tunéziai és libanoni alkotók, társulatok...

KULCSÁR EDIT, a MITEM főszervezője

MITEM-ELŐZETES

2018. április 10–27. (válogatás a tervezett programból)

április 13.

Günter Grass

A bádogdob

Rendező: OLIVER REESE

Berliner Ensemble | Berlin, Németország

Gobbi Hilda Színpad

április 14.

Bertolt Brecht

A kaukázusi krétakör

Rendező: MICHAEL THALHEIMER

Berliner Ensemble | Berlin, Németország

Nagyszínpad

április 19.

Body Revolution / Waiting

Koncepció és rendező: MOKHALLAD RASEM

Toneelhuis | Antwerpen, Belgium

Kaszás Attila Terem

Szabadbérlet. Három nagyszínpadi és egy kisszínpadi produkcióra szól a **MITEM 2018** szabadbérlet, aminek kedvezményes ára **8100** forint. Akik **december 31-ig** megvásárolják a 3+1 bérletet, azok egyúttal **elsőbbbségi jogot** szereznek: a fesztivál részletes műsorának meghirdetésétől, **2018. január 25-től** a jegyárúsítás megkezdéséig **egy hét** áll rendelkezésükre, hogy **kiválasszák** a bérletükkel megtekinteni kívánt **3** nagyszínpadi és **1** kisszínpadi előadást.

április 22.

Antonio Latella, Federico Bellini, Linda Dalisi

Pinokkió

Rendező: ANTONIO LATELLA

Piccolo Teatro | Milano, Olaszország

Nagyszínpad

április 26.

August Kitzberg

Vérfarkas

Rendező: SZERGEJ POTAPOV

R.A.A.A.M. Színház | Tallinn, Észtország

Nagyszínpad

április 27.

Anton Pavlovics Csehov

Ivanov

Rendező: EIUNTAS NEKROŠIUS

Nemzeti Színház | Zágráb, Horvátország

2017. december 6-31. között
30%-OS KEDVEZMÉNNYEL
vásárolhatnak jegyet
a 2018. januári előadásainkra.

FIGARO HÁZASSÁGA...

Beaumarchais klasszikusa a jelenünkre kísértetiesen hasonló jövőben játszódik

Mesterséges intelligencia, irányított valóság, mediatizált mindennapok, megváltozott nagyhatalmi viszonyok és világhatalmakként viselkedő nagyvállalatok – ez még csak a jövő? Vagy már a jelen?

A Beaumarchais 18. századi remek komédiája igazi provokációnak számított a maga korában. A kor nemeseit felháborította a kérdésfelvetés: kinek jár az első éjszaka joga? Ez önmagában nem elég a provokációhoz, szükség volt ehhez Figaro nagymonológjára is, amelyben a politikai, társadalmi szembesítés kap hatalmas teret. Ez a monológ a mű csúcspontja. Minden egyéb vígjátéki szál erre fut ki. Van a kisembernek lehetősége kitörni a felső kontroll alól? Képes megízlelni szabadon a szerelmet a szellem bármely olyan rendszerben, ahol mindenkit irányít valaki?

– Ott és akkor egy gróf volt ez a valaki. De mit kezdhetünk ma a grófokkal és a kastélyokkal? – teszi fel a kérdést Sardar Tagirovsky rendező, aki a vígjáték fordultatos cselekményét megőrizve új aktualitást adott a *Figaro házasságának*. – Sok mindent... De engem az érdekelt most, ami Beaumarchais „aktuális” keresése és provokációja volt. Annyira aktuálisnak számított ez akkoriban, hogy az emberek megízlelték benne a jövő forradalmát. A darabban érezhetővé válik a jövő lehetősége, de a múlt gyökereivel... A gyökeret mint „ősi nemességet” meghagytuk, de a mi történetünk egy olyan jövőben játszódik, ami bár távolinak tűnhet, de mégsem az. Ennek a jövőnek a képe szembesít a jelenünkkel és a múltunkkal.

A gróf az Éden nevű hatalmas vállalat elnöke, amely az emberek álmait, vágyait, múltját és jövőjét is uralni akarja. Figaro az ő tikára, akinek mennyasszonyra szemet vet a gróf-elnök. Lehetséges ebben az „ellenőrzött” világban is a szerelem?

– Emlékek és álmok közötti utazásban vehetünk részt a képzelet segítségével – mondja a rendező. – Ehhez egy „örök” helyszínt választunk:

a színház deszkáit. Grófunk (az elnök) kastélyában játszódik a történet egy színpadon, ami részben a vállalati kampánybeszédre épült. Ez nekünk, színházi alkotóknak kapóra jön, hogy találkozzunk saját magunkkal a szerepek segítségével. Persze, sosem lehetünk biztosak abban a valóságban, amiről elhisszük, hogy valóságos.

Figaro házassága, avagy egy őrült nap emléke

Beaumarchais Egy őrült nap című drámája nyomán Sardar Tagirovsky és Sényi Fanni ötlete alapján írta Sényi Fanni

Almaviva Gróf (az Éden Vállalat elnöke) – SCHNELL ÁDÁM ■ Rozina – SZÜCS NELLI ■ Figaro – KRISTÁN ATTILA ■ Suzanne – BARTA ÁGNES ■ Marcellina (bioszoláris építész) – SÖPTEI ANDREA ■ Antonio – SZARVAS JÓZSEF ■ Chérubin – BERETTYÁN NÁNDOR ■ Bartolo (agykutató) – TÓTH LÁSZLÓ ■ Bazilio – BORDÁS ROLAND ■ Fanchette – KATONA KINGA ■ Don José – RÁCZ JÓZSEF ■ SEBASTIAN, MI (kutató) – SZABÓ SEBESTYÉN LÁSZLÓ ■ Domingo (tudatos-álom kutató) – SZÉP DOMÁN e. h. ■ Adam – NAGY MÁRK e. h. ■ Eva, gésa – SZABÓ NIKOLETT e. h.

Díszlet: Dobre-Kóthay Judit // Jelmez: Bajkó Blanka-Aliz // Zene: Katona Dávid // Zenei szerkesztő: Katona Dávid, Sardar Tagirovsky // Video: Nagy Bianka // Operatőr: Grátz Márk

Rendező: SARDAR TAGIROVSKY

mikor? hol?

január 13. – 19 óra • Nagyszínpad

SZINDBÁD

Álomszínház – utazás élet és halál között Krúdy hajósának nyomában

Kiköt Szindbád Óbudánál, és kezdetét veszi a mese, a Krúdy-varázslat. S ahogy egy-egy jelenetkép felvillan, úgy tűnik is el. Szóimádat! Gyönyörködés Krúdy mondataiban – mondja a rendező, Vidnyánszky Attila.

Szindbád alakja felfogható a „dongiovannizmus” magyar változata-ként, aki háromszáz-egynéhány éve a nőkért él, de a rendező szerint a hódító férfi karakterénél sokkal fontosabb dologról szól a *Szindbád*. Egy ember, aki szellemként tér vissza, és még a túlvilágról is udvarol, az számára inkább az életbe való kapaszkodásról, az életért való rajongásról, és nem a hódításról szól. A halálból a nőknél keresztül nyúl vissza az életbe Szindbád, vagy a halál elől menekül... A nők és a szerelem töltik be a közvetítő szerepet ebben a lelki utazásban. Mert Szindbáddal tudjuk: a szerelem az egyetlen dolog, amiért érdemes ezt a nyomorúságos életet elviselni. Krúdynál még a halálban is szerelmeskednek az emberek.

Szindbád – mint ahogy mindnyájan – megrekedt élet és halál között. Ott bolyong az éjszaka és a nappal, a sötétség és a világosság határán. Az előadásunk egyik kulcsfigurája a Nagy-Kálózy Eszter által megformált Mnemoszüné, az emlékezés istennője, aki megszülte a múzsákat. Ő vezeti Szindbádot az emlékei között. Álomszínház ez is! Túlszerűség, időtlenség, lebegés. Az egész előadás tulajdonképpen egyetlen pillanat, az élet és a halál közötti átlépés pillanata. Nincsen klasszikus értelemben vett történet, csak a gyönyörű szövegekből kibomló atmoszféra rezgése, lebegése, amibe beszűrődik itt-ott egy sikoly. És magával ragad minket Krúdy fájdalmas-szép örök elvágódása a halálon innen és túl, de legfőképpen az, hogy szerelmes a szerelembe, szerelmes az életbe.

– Krúdy az élet és a halál közötti átmenet pillanatát nagyította ki a Szindbádban – és ettől minden párbeszédnek, minden gesztusnak

olyan hangulata van az előadásban, mintha éppen most múltna el. Minden attól szép, hogy éppen zajlik, de már múlik is. A hajó már elindult a túlpartra, és a vitorlákat a halál felé viszi a szél – mondja címszerepet alakító Mátray László.

A Szindbád örök szerelmét alakító Udvaros Dorottya szerint Majmunka nem pusztán egy gyöngéden szerető asszony, mert az talán Szindbád számára nem is volna elég izgalmas. Van véleménye, piszkálja és ostromozza is Szindbádot, de emellett mindig ott van a hangjában az elfogadás, a feltétel nélküli szeretet. Hiába mondom azt Majmunkaként, hogy »Takarodj!«, hozzám mindig vissza lehet jönni.

Szindbád

Krúdy Gyula írásai nyomán

játsszák: MÁTRAY LÁSZLÓ m. v., UDVAROS DOROTTYA, NAGY-KÁLÓZY ESZTER, NAGY MARI, TÓTH AUGUSZTA, SZÜCS NELLI, SZARVAS JÓZSEF, BODROGI GYULA, MÁTYÁSSY BENCE, TÓTH LÁSZLÓ, VARGA JÓZSEF, BARTA ÁGNES, BERETTYÁN SÁNDOR, KOLTAY-NAGY BALÁZS, NAGY JOHANNA m. v., VAS JUDIT GIGI m. v.

Díszlet, jelmez: Oleksandr Bilozub // Dramaturg: Verebes Ernő

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

mikor? hol?

január 24., 25., 26. – 19 óra • Nagyszínpad

14 éves kortól ajánljuk!

SZENTIVÁNÉJI ÁLOM

Szárnyalás a vágyaink diktálta álom és a valóság között

Amikor a *Szentivánéji álom* Helénája skype-on bejelentkezik, és a hatalmas kivetítőn látjuk a kétségbeesetten epekedő szerelmes könnyáztatta arcát, máris beleestünk a szerző, Shakespeare és a rendező, David Doiasvili csapdájába. Az angol szerző azt „hazudta”, hogy a műve az ókori Athénban játszódik (pedig Londonban történt minden), a grúz rendező pedig azt állítja: itt és most. Mindkettő igaz, és egyik sem? És közben időnként Stromae *Formidable* című száma szól. Akkor mégis csak itt vagyunk a mában? Leginkább mégis az álom és a valóság között utazunk.

A David Doiasvili rendezte előadásban is fontos szerepet tölt be a humor, a derű, de az csak akkor tud igazán érvényesülni, ha mellette ott van a folyton változó emberi érzelmek, viszonyok erőteljes drámája is.

A *Szentivánéji álom* szereplői furcsa beavatáson esnek át valahol az álom és a valóság határvidékén. Mert ahogyan az életben is gyakran előfordul: a szerelem, a legerősebb emberi érzés olyannyira felkavar bennünket, hogy nem tudunk különbséget tenni a vágyaink diktálta álom és a valóság között. Sőt, előfordulhat, hogy az álmainkban átélt intenzív érzések valóságosabbnak tűnnek a mindennapi élet megszokott, gyakran csak szerepként megélt valóságánál.

Az előadás szereplői a valóság, az ébrenlét állapotából átkerülnek az álom különös világába, és a rendezés ezt a nyelv eszközeivel is érzékelteti. Az első felvonásban, ahol még a realitás a meghatározó, Nádasdy Ádám modernebb, a mai nézők számára érthetőbb fordítása hallható. A második, harmadik és negyedik felvonásban, vagyis a varázslatos álom során Arany János 19. században készült szövege

hangzik el, amelynek sajátos archaikussága kifejezetten „álomszerű”. A negyedik felvonás második felétől, az „ébredéstől” kezdve pedig keveredik a két fordítás, mert az előadás koncepciója szerint a szereplők maguk sem tudják már: mi az álom, és mi a valóság.

William Shakespeare

Szentivánéji álom

vígjáték két részben

Arany János és Nádasdy Ádám fordítása alapján

Thézeus / Oberon – HORVÁTH LAJOS OTTÓ ■ Hippolyta / Titánia – NAGY-KÁLÓZY ESZTER ■ Puck / Philostrate – FARKAS DÉNES ■ Egéus – TÓTH LÁSZLÓ ■ Lysander – FEHÉR TIBOR ■ Demetrius – MÁTYÁSSY BENCE ■ Hermia – FÁTYOL KAMILLA m. v. ■ Heléna – TOMPOS KÁTYA ■ Vackor – OLT TAMÁS ■ Gyalu / Oroszlán – KRISTÁN ATTILA ■ Zuboly – SZARVAS JÓZSEF ■ Dudás / Thisbe – SCHNELL ÁDÁM ■ Orrondi – VARGA JÓZSEF ■ Ösztövr / Hold – RÁCZ JÓZSEF

Díszlet: David Doiasvili // Jelmez: Bánki Róza // Dramaturg: Kozma András // Ügyelő: Dobos Gábor, Lencsés István // Súly: Sütő Anikó // Rendezőasszisztens: Kernács Péter

Rendező: DAVID DOIASVILI

mikor? hol?

január 17. – 19 óra • Nagyszínpad

16 éven felülieknek ajánljuk!

Kanalas Éva, Fehér Tibor, Farkas Dénes, Mátray László

POSZT, Kazány

Az *Isten ostora* a 2015-ös Pécsi Országos Színházi Találkozón (POSZT) több díjat is nyert: legjobb előadás, legjobb rendezés, legjobb látvány, legjobb férfialakítás (Horváth Lajos Ottó).

Az előadás 2016 tavaszán a kazanyi Nauruz Fórum vendége volt.

ISTEN OSTORA

Kelet és Nyugat drámai találkozása – történelem a színpadon

Attila, a hunok királya hatalma csúcsán áll: uralma alá hajtotta a fél világot, de nem pusztította el Rómát. Meghódoltak előtte a gótok is. A fogoly Mikolt gót hercegnőt gyűlölet fűti meggyilkolt szülei és leigázott népe miatt. Fondorlatok útján magába bolondítja Attilát... A tomboló bosszúvágy mélyén Mikolt szívében szenvedélyes szerelem rejtőzik.

A végzetes szerelem „vadromantikus” története mögé két civilizáció, a Kelet és a Nyugat drámai találkozásának hatalmas tablóját írta meg Bánffy Miklós *A nagyúr* című drámában. És ezt is megmutatja a Bánffy-mű alapján készült *Isten ostora* előadás.

– Ha végignézzünk a jelenen, azt látjuk, hogy a világban oda-vissza hullámvászonban mozognak egész népek – mondja a rendező, Vidnyánszky Attila. – Vendégmunkások milliói özönlenek egyik földrészről, országból a másikba. Háborúk, polgárháborúk, éhínségek miatt emberek százai kénytelenek elmenekülni hazájukból, új hazát, menedéket keresve. A Kelet és a Nyugat drámai találkozásainak, összeütközéseinek történelmi dimenzióját éljük – megint.

– Bánffyt az foglalkoztatta a 20. század elején, amire én is választ keresek ma, a 21. század elején – fogalmaz a rendező. – Vajon ebben a keveredésben – a mai népvándorlásban, globalizálódó világunkban, Európában – meg tudjuk-e őrizni a lényegünket, a gyökereinket, vagy az eljövendő világ rákényszerít majd bennünket, hogy az együttélés

érdekeiben feladjuk nemzeti identitásunkat? És nem csak mi, mások is. Izgalmas kérdés, hogy meg tudjuk-e őrizni – nem csak mi, mások is – a csak ránk (rájuk) jellemzőt, és lehet-e megértés a kultúrák között. Bánffy drámája, amely nyomán az *Isten ostora* előadás készül, nem a márról szól, hanem történelmi távlatokból vizsgálja ezeket a máig érvényes kérdéseket.

Isten ostora

Bánffy Miklós: A nagyúr című műve alapján

Játsszák: MÁTRAY LÁSZLÓ m. v., MIKECZ ESTILLA m. v., BÁNSÁGI ILDIKÓ, SCHNELL ÁDÁM, HORVÁTH LAJOS OTTÓ, FARKAS DÉNES, BODROGI GYULA, FEHÉR TIBOR, KANALAS ÉVA m. v., BERETTYÁN NÁNDOR, MÉSZÁROS TIBOR m. v., OLT TAMÁS, BAKOS-KISS GÁBOR, JANKA BARNABÁS m. v., BERETTYÁN SÁNDOR, BORDÁS ROLAND

Díszlet, jelmez: Oleksandr Bilozub // Dramaturg: Rideg Zsófia

Rendezte: VIDNYÁNSZKY ATTILA

mikor? hol?

január 28., 29. – 19 óra • Nagyszínpad

HOLT KÖLTŐK TÁRSASÁGA

Egy legendás film nagyszerű színpadi verziója Veszprémből

Carpe diem! – ragadd meg a napot! Ezt mondja tanítványainak az ifjú lelkeket lángra lobbantó különc tanárember, amikor megkezdí működését a konzervatív fiúiskola, a Welton Akadémia ódon falai között. A múlt század késő ötvenes éveinek Amerikájában járunk. Az új irodalomtanár lapról lapra tépeti szét diákjaival a tankönyvet, mert azt akarja, hogy felfedezzék: az életük maga a költészet, mely életre szóló szerelmet, de nagy tragédiákat is szülhet. Walt Whitman, Henry Thoreau és Lord Byron verseit tanítja diákjainak a hivatalos tananyag helyett, és a hagyománytisztelő iskolában tanyát ver a lázadás szelleme. A diákok egy csapata megalakítja a Holt költők társaságát. A tragikus történet katartikus befejezése sokak számára jelenti az igazság melletti kiállás szép megfogalmazását – mostantól nemcsak filmen, hanem a színházban is.

A *Holt költők társasága* (*Dead Poets Society*) 1989-ben készült amerikai film, amelynek főszereplője Robin Williams mellett Ethan Hawke és Robert Sean Leonard voltak. A forgatókönyvet Tom Schulman írta, aki Oscar-díjat kapott ezért a munkájáért. Ő készítette el a színpadi adaptációt is, amelynek novemberi veszprémi premierje a *Holt költők társasága* európai ősbemutatója volt. Az előadás először New Yorkban került színpadra 2016-ban.

– A történet szerint egy merev iskolarendszer kereteit feszegető lázadásnak lehetünk tanúi, de ez az iskolarendszer igazából maga az élet. A lázadás célja nem a destruktív rombolás, hanem csupán annyi, hogy legyen lehetőségünk szabadon szemlélni a világot, többféle szemszögből is megvizsgálni, újragondolni mindazt, ami körülvesz bennünket – mondja az irodalomtanárt tanárt alakító Oberfrank Pál, aki a Petőfi színház igazgatójaként büszke arra, hogy hosszú évek előkészítő mun-

kája eredményeként Veszprémben volt látható először ez a híres amerikai sztori az öreg kontinensen. – Az eszköz, melyet a tanár választott a lázadáshoz, az a költészet, a szavak és a gondolat ereje. Szellemedben, gondolataidban, egyéniségedben válj szabaddá, nyílj meg és fordítsd mindezt jóra – ez a történet üzenete. Szelíd és intellektuális eszköz, amit a főszereplő használ, de tudjuk, hogy ennek hatalmas ereje van, és a következményei messze vezetnek. Azt is tudjuk, hogy a szavak rossz célokra is használhatók. A felelősség tehát óriási, erről is szól a *Holt költők társasága*.

Tom Schulman

Holt költők társasága

játsszák: OBERFRANK PÁL, KÖRÖSI CSABA, SZELES JÓZSEF, KURELY LÁSZLÓ, KOLLER KRISZTIÁN, GAÁL ATTILA CSABA, SZALAY BENCE, HEVESI LÁSZLÓ, FÜLÖP TAMÁS, DÉR MÁRIA, MÓDRI GYÖRGYI, REITMESZ KORNÉL, NEMES BENCE, KELLER MÁRTON, FEKETE BALÁZS, TALPAI TIBOR

Díszlet, jelmez: Csík György // Zeneszerző: Peter Kubik

Rendező: FUNTEK FRIGYES

mikor? hol?

január 6. – 19 óra • Nagyszínpad

A Veszprémi Petőfi Színház vendégjátéka.

TÓTÉK

Örkény abszurdja – elmosódó határok álom és valóság, realitás és lázalom között

„A *Tóték*... a magam szándéka szerint a kiszolgáltatottak tragikomédiája. ...Kölcsönös függőségben élünk, egy személyben vagyunk zsarnokok és áldozatok. ...hitem szerint az Örnagy és a Tűztoltóparancsnok valójában egy személy. A mű azt kérdezi, hogy véges-e vagy végtelen az elnyomottak tűrőképessége, és azt válaszolja: van ennek is végpontja, amelyen túl békétűrésünk elfogy, és föllázadunk” – fogalmazott Örkény István. Műve nem általában szól a háborúról, hiszen mint írja: „1943. január 13-án, a Don-kanyarban, elkezdett lefelé görögni az a szikla, mellyel a magyar hadsereg sziszüphoszi sorsa elvégeztetett. Egy barátom, Cseres Tibor, aki ugyanezt megélte, kifejtette egyszer, hogy ezt a háborút magyar írónak lehetetlen megírnia. Ebbe a gondolatba nem tudtam beletörődni. Hatvanezer ember fagyott meg ott, abban az aknátűzben, a jeges szélben, a hóban.

Az, hogy én élek, a valószínűségnek egészen kicsike töredéke csak. Talán ezért van az, hogy az ő telük, az ő sorsuk azóta sem hagyott megnyugodni. A *Tóték* nem róluk szól, vagy nemcsak róluk, sőt, talán egészen másról, de én írás közben mégis mindig rájuk gondoltam. A legtöbben ülve fagytak meg, s ahogy ott ültek, márványba fagyott arccal, még most is hátamban érzem a tekintetüket.”

„Háborúban vagyunk, és mindnyájan félünk. Az újságok nap, mint nap csapataink győzelméről írnak, de mi mégis rettegünk valamitől. Hogy mitől? Nem tudom. Ha tudnám, talán megszűnnék félni” – mondja a darabban Tomai tiszteletes.

„Én csak azt nem értem, hogy mit akarnak tőlem? A homlokomba húzom a sisakomat, mint egy részeg kocsis. Leszoktam az ásításról és a nyújtózkodásról, még arról is lemondtam, hogy bemászak a plébános úr ágya alá, ami eléggé nehezemre esett. Beláttam, hogy Gyulánk életéről van szó, és ezért még az örnagy úr zseblámpáját se köpöm ki, amikor beleteszik a számba. Mit lehet még egy apától kívánni?” – mondja Tót.

– Abszurd helyzetben abszurd módon viselkednek az emberek. A háború a legabszurdabb emberi élethelyzet – fogalmaz Blaskó Balázs, az előadás rendezője. – A szorongás, féltés, halálfélelem felfoghatatlan, ellenőrizhetetlen, emberileg feldolgozhatatlan abszurdítások forrása. A legszélsőségesebb paradox élethelyzetek válhatnak természetessé, és a leginkább magától értetődő magatartásformák különlegessé. Elmosódnak határok álom és valóság, realitás és lázalom között.

Ilyen lebegésben látjuk *Tótéket*, az örnagyot, a békés, szelíd kis falucska bolondját és jellegzetes figuráit. Az augusztusi napfényre és a csillagos nyárvégi éjszakák ragyogására fagyos árnyékot borít a doni front rémképének szívszorítása.

Örkény István

Tóték

tragikomédia 2 részben

játsszák: REITER ZOLTÁN, BARANYI PÉTER, SAÁROSSY KINGA, NAGY FRUZZINA LILLA, RÁCZ JÁNOS, VÓKÓ JÁNOS, SÁTA ÁRPÁD, NAGY ADRIENN, FEHÉR ISTVÁN, LISZTÓCZKI PÉTER, KÁLI GERGELY, PILISY ATTILA

Díszlet: Székely László // Jelmez: Bodnár Enikő

Rendező: Blaskó Balázs

mikor? hol?

január 19. – 19 óra • Gobbi Hilda Színpad

Az Egri Gárdonyi Géza Színház vendégjátéka | A Mű a Proscenium Szerzői Ügynökség Kft. engedélyével kerül színpadra.

Baranyi Péter, Nagy Fruzzina Lilla, Saárossy Kinga, Reiter Zoltán

Liszi Melinda, Kovács Frigyes, Katkó Ferenc

ŐSVIGASZTALÁS

Tamási Áron darabja az életbe vetett hitről és az újrakezdés lehetőségéről

Tamási Áron *Ősvigasztalás* című drámája majdnem ötven évvel a megírása után került a nagyközönség elé. Tamási maga is elveszettnek hitte az Amerikában írt „komor és darabos vázlat”-át, ahogy visszaemlékezéseiben nevezte. Egy kolozsvári drámapályázatra küldte haza 1924-ben, akkor, amikor az első világháború átvirágzott emberiség levegőért és segítségért kiált, megváltásért esedezik.

Az *Ősvigasztalás* az életbe vetett hitről, az újrakezdés lehetőségéről szól. A műben benne szunnyadozik a túlélés ígérete: a megmaradás záloga nem a kesergés, hanem az akarás, útja az összetartozás. Alaptémája: az ősi hagyományok elvetésével megszűnik az ember és természet harmonikus kapcsolata, helyét a káosz és az erkölcsi szennyezettség foglalja el. Tamási nem megelőzte a korát, hanem egyszerűen más, modernebb drámát írt, mint amilyenhez a húszas évek magyar irodalma, illetve színházi közönsége szokott, vagy amelyet elvárt.

Az *Ősvigasztalás* – bár szerzői utasítás szerint „történik Székelyföldön a XIX. században, sőt bé is vezet ide a XX. századot” – cselekménye mégis időtlen. A darab az ősi pogány kultikus szertartások hangulatát idézi meg. A drámai szituációt Csorja Ambrus szokatlan végakarata teremti meg. Öccse, kérésére ősi áldozatot celebrál, és a havasi tisztáson máglyán égeti el a holttestét, hamvát összeszedi egy fazékba, és abba saját vérért is belekeveri. Amikor erre fény derül, Csorja Ádám gyilkosság vádjával törvény elé kerül, s bár a tanúk vallomása alapján kiderül az ártatlansága, „a törvényes szokások és formák megszegéséért” tíz hónapi elzárásra ítélik. A börtön elől Gálfi Bence szökteti meg, de amikor rájönnek, hogy mindketten Kispál Julába szerelmese, Gálfi lelövi Csorját.

„Isten, Isten, igaz Isten!” – sikoltja a darab végén a meggyilkolt Csorja Ádámról rátaláló egyik szereplő. „Nem sírunk többet soha! Nekünk nem sírni kell, hanem megküzdeni a világgal!” – mondja a másik, majd rémülten összebújnak, és lassan táncolni kezdenek... A tánc, az átmeneti rítusok kellekeként a megbillent egyensúly helyreállítására, az értékesztés, az értékek transzformációja utáni rend megteremtésére szolgál. Az ősvigasztalás a negatív állapotból kivezető megoldást, az ősi, tiszta erkölcsiséget szimbolizálja.

Tamási Áron

Ősvigasztalás

játsszák: KOVÁCS FRIGYES, BOTÁR MÁRTON, KISPÁL JULA, KATKÓ FERENC, GULYÁS ATTILA, Mészáros Mihály, Nagy Róbert, Balázs Csongor, Ragány Misa. ZENÉSZEK: PRIBOJSZKI FERENC, SCHÄFER SZILVESZTER

Díszlet-jelmez: Csíki Csaba // hangmérnök és zeneszerző: Cári Tibor // Koreográfus: Farkas Tamás

Rendező: BÉRES LÁSZLÓ

mikor? hol?

január 29. – 19 óra • Gobbi Hilda Színpad

A Békéscsabai Jókai Színház vendégjátéka.

IFJÚSÁGI PROGRAMOK A NEMZETI SZÍNHÁZBAN

1. KÖLYÖKNAPOK A NEMZETIBEN

Minden hónap egy-egy vasárnapján, ünnepekhez, eseményekhez kapcsolódóan szervezzük ingyenes Kölyöknapjainkat, ahova az óvodás és kisiskolás gyermekeket a szüleikkel együtt várjuk. A Kölyöknapokon a színpadokhoz kapcsolódó kézműves-programok, színházi előadás vagy koncert várja vendégeinket!

2. ÁDÁMOK ÉS ÉVÁK

Az immár országos mozgalommá vált ÁDÁMOK ÉS ÉVÁK ÜNNEP-en középiskolás színjátszó csoportok – minden évben új témát kapva – munkájukat, tanárai és a színház mentorai által segítve, minden év januárjában színházi gálán mutatják be a Nemzeti Színház Nagyszínpadán.

3. NEMZETISZÍNHÁZTÖRTÉNETI VETÉLKEDŐ

A négyfordulós vetélkedő során négy fős, középiskolás csapatok mérik össze tárgyi tudásukat, kutatóképességüket, kreativitásukat. Az első három forduló az interneten zajlik, a döntőre – értékes nyereményekért – a színházban kerül sor. Az elmúlt évek vetélkedőinek feladatai és azok megoldásai a nemzetiszinhasz.hu/vetelkedo oldalon hozzáférhetők.

A fenti programok mindegyikéről információ kérhető Pintér Szilviától, a Nemzeti Színház ifjúsági programfelelősetől:
szilvia.pinter@nemzetiszinhasz.hu

4. SZÍNHÁZ PEDAGÓGIAI FOGLALKOZÁSOK

Előadásainkhoz ajánljuk két- és háromlépcsős színházpedagógiai foglalkozásainkat. tizenöt-tizenhat fős, általános és középiskolás csoportoknak az előadás előtt a színpadi mű befogadását, utána pedig a látottak mélyebb megértését segítő, egy-egy órás foglalkozást tart színházpedagógusunk. Ajánljuk a János vitézhez, a Csongor és Tündéhez, a Szentivánéji álomhoz, valamint idei bemutatóink közül a Bánk bánhoz, az Egri csillagokhoz, az Úri murihoz és a Cseresznyés kerthez!

5. RÁHANGOLÓ

Az előadás előtt egy órával a produkció dramaturgia és/vagy rendezője mintegy negyven perces bevezető beszélgetést tart az iskolai csoportoknak. A ráhangoló után a diákok felkészültebben ülnek be az előadásra, felfigyelhetnek összefüggésekre és érdekes részletekre is. A programra legalább két héttel az előadás előtt kell jelentkezni!

6. KÖZÖNSÉGTALÁLKOZÓ

Az előadás után a színészek és az előadás dramaturgia találkoznak az iskolai csoportokkal, és beszélgetnek a darabbal kapcsolatos élményekről. A mintegy harminc perces találkozón közös fotózásra, dedikálásra is alkalom nyílik. A programra legalább huszonöt fős iskolai csoportok jelentkezését várjuk, legalább két héttel az előadás előtt!

A fenti programok mindegyikéről információ kérhető Pintér Szilviától, a Nemzeti Színház ifjúsági programfelelősetől:
szilvia.pinter@nemzetiszinhasz.hu

7. KULISSZAJÁRÁS

A csoportos iskolai színházlátogatások alkalmával, az előadás előtt nyílik rá lehetőség. Mintegy negyven perces séta közben bemutatjuk a színház működését, a színpadokat, az öltözőket és egyéb „háttérdekségeket” is. Egyszerre legfeljebb harminc diákot tudunk fogadni. A programra legalább két héttel az előadás előtt kell jelentkezni!

Jelentkezés a kulisszajárásra:
latogat@nemzetiszinhasz.hu

DIÁKJEGYEK, DIÁKKEDVEZMÉNYEK

#nemzetiadiakokert

a Nemzeti Színház új programja a 2017/2018-as évadban

Négy előadásunkat: a János vitézt, a Csongor és Tündét, a Tóth Ilonkát és a Fekete ég – A fehér felhő című darabokat diákcsoportok (és kísérőtanáraik) számára ingyenessé tettük. Célunk, hogy a magyar irodalomtörténet fontos műveit és a magyar történelem fontos pillanatait megidéző előadásainkat a lehető legtöbb diák számára elérhetővé tegyük.

DIÁKBÉRLETEK

BUBIK ISTVÁN diákbérlet:

3 előadásra érvényes, 3.000Ft

KASZÁS ATTILA diákbérlet:

4 előadásra érvényes, 3.600Ft

A diákbérletek bármely előadásra beválthatók, a nagyszínpadi előadások esetében a karzatra szólnak.

CSOPORTOS DIÁKKEDVEZMÉNY

Mértéke 40% mindegyik színpadunkon, mindegyik székünkön. Igénybeviteléhez legalább 20 diák részvétele szükséges, kísérő(ik)nek 200 forintos jegyet biztosítunk.

PEDAGÓGUS JEGY

Játszó- és ülőhelytől függetlenül a jegyár-kedvezmény mértéke 40%. Pedagógusigazolvánnyal egy előadásra két jegy vásárolható!

A diákbérletek és diákjegy-kedvezmények igénybevitelére, valamint az ingyenes előadásokra történő jelentkezés, regisztráció:
jegy@nemzetiszinhasz.hu

A Nemzeti Színház iskoláknak szóló programjaira az iskola@nemzetiszinhasz.hu e-mail címen lehet jelentkezni. Munkatársunk minden kérdést, időpontot, részletet egyeztet az érdeklődőkkel!

BÁNK BÁN MISSZIÓ

Tantermi előadás színinövendékekkel

A *Bánk bán* nem könnyű darab. Játsszani, rendezni és tanítani is nehéz. Minden tanár tudja, milyen fontos volna átadni diákoknak mindazt, amit Katona József, ez a 19. századi nagy és magányos írónk emberről és hatalomról, szerelemről és hazaszeretetről, hűségről és árulásról, a politika természetrajzáról és a bosszúállás helyett a kegyelem gyakorlásáról olyan pontosan és elképesztő láttató erővel megírt a *Bánk bán*-ban.

Én is tanítottam középiskolában, és tudom, milyen kihívást jelent akár a legnagyobbremekmű is mint tananyag. Nem is az a nehéz, hogy „megtanítsuk” a diákoknak a művet. Hanem az, hogy „megérezzessük”. Hogy velük is megtörténhessen az, amiért egy műalkotás megszületik: a katarzis. Hogy segítsünk nekik abban, hogy regényekben, versekben, színdarabokban, filmekben gyönyörködni tudó, azokat élvezni, habzsolni, falni akaró emberekké váljanak. Akik számára a művészet nem kötelező tananyag, hanem szükséglet, élvezet és szórakozás. Akik a műalkotásokon keresztül saját életük kérdéseire kereshetik a választ.

Nagy segítség lett volna akkor nekem ott abban az osztályban, a nagymuzsalyi iskola tanáraként (akkoriban még előtte álltam a rendezői tanulmányaimnak), ha egy ilyen tantermi előadást hívhatok segítségül. Hogy ott „élőben”, előttünk születhetett volna meg *Bánk bán*, Melinda, Gertrudis, Ottó, Biberach és Endre király igazsága. Most van egy ilyen előadás: a címe *Bánk bán misszió*.

DIÁKFESZTIVÁLON

A *Bánk bán misszió* meghívást kapott és sikeresen szerepelt a színpadi művészeteket oktató egyetemek harmadik diákfesztiválján, a Marosvásárhelyi Művészeti Egyetemen novemberben. A Stúdió Fesztiválra a román egyetem mellett Magyarországról, a Moldovai Köztársaságból és az Egyesült Államokból is érkeztek előadások.

Verebes Ernő, a Nemzeti Színház fődramaturgia elkészítette a dráma mintegy 60 perces, tanteremben bemutatható verzióját. Az öt felvonásos szerkezetet megőriztük, nem marad ki egyetlen szereplő és egyetlen történetiszál sem. Könnyítettünk Katona nyelvezetén, és felidőződik a kor is, amiben a dráma eredeti hősei éltek.

Az előadás a Nemzeti Színházban 2017 szeptemberében bemutatott „nagy *Bánk bán*” nyomán készült. Abban az előadásban a Kaposvári Egyetem Cserhalmi György által vezetett osztályának tagjai játszottak kisebb szerepekben. A „missziós” verzióban ők a főszereplők, ők játsszák, zenélik, mesélik el Katona művét. Olyan fiatal felnőttekről van szó, akik csupán pár évvel idősebbek a még iskolapadban ülő közönségüknél. Játsszók és nézők így együtt indulnak felfedezni egy remekművet. A kötelező olvasmány unalma és kényszere helyett színházi élményt kívánunk nyújtani az osztályteremben.

VIDNYÁNSZKY ATTILA

Bánk bán misszió

Katona József műve alapján írta Verebes Ernő

Játsszák a Kaposvári Egyetem Rippl-Rónai Intézet III. éves színművész hallgatói:

Bank bán – KOCIS GÁBOR ■ Petúr bán – SZURCSÍK ÁDÁM ■ Tiborc – BÖLKÉNY BALÁZS ■ Biberach – KISARI ZALÁN ■ Ottó – KOVÁCS S. JÓZSEF ■ Mikhál – VARGA-HUSZTI MÁTÉ ■ Simon – KARÁCSONY GERGELY ■ Melinda – SZÁSZ JÚLIA ■ Gertrudis – HERMÁNYI MARIANN ■ Izidóra – KOVÁCS PANKA ■ II. Endre – KARÁCSONY GERELY ■ Narrátor – CSEKE LILLA CSENTE

Osztályfőnök: CSERHALMI GYÖRGY

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

A tantermi előadással kapcsolatos információk: agnes.szabo@nemzetiszinhas.hu

„Az már hazugság lenne, csalás, ha a színpadon kívül is megpróbálnék valamilyen szerepet játszani. Ha véget ér az előadás, én újra csak Trill Zsolt vagyok. Igyekszem mindig magamat adni. De az összes színpadi szerep is leginkább abban segít, hogy minél jobban megismerjem azt az embert, aki én vagyok.”

A SZÍNPADON SEMMI SEM TÖRTÉNIK VÉLETLENÜL

Trill Zsolt az emberi játszmákról, a veszélyes pályáról, a beszédes szótlanágáról és arról, mikor kell a falra mászni

Trill Zsolt azzal kezdi a beszélgetést, hogy ő már semmi újat nem tud mondani. Számtalanszor megkérdezték tőle és ő mindig elismételte, hogy került a kárpátaljai faluból, Sárosorosziból a kijevei színművészetire, milyen volt közben a három szemeszter a budapesti főiskolán, hogy kezdődött a beregszászi színházalapítás, a tájelőadások, a vendégjátékok, a fesztiválok, és így tovább Debrecenen át a Nemzeti Színházig. Többet vagy mást, mint eddig, most sem tud mondani. Számára csak a színpad a fontos! A játék! Az előadás! És kész! Ezzel le is zárna a beszélgetést, de az első kérdés helyett megkapja az erre az alkalomra készült puzzle egyik darabkáját. Ha unja az interjút, játsszunk inkább! Lássuk, milyen hamar áll össze egy jelenet!

– Ez a *Tóték* lesz! Az őrnagy fogadása!

Ebből a virágcsokor-töredékből felismerte?!

– Ennek a csokornak nagyon fontos szerepe van az előadásban. Ezzel várják Tóték az őrnagyot.

Hányszor kapta már meg ezt a csokrot!

– Fogalmam sincs. Talán már százszor is megérkeztem Tóték falujába, hogy kipihenjem a front fáradalmait. De nem is az az érdekes, hogy hányszor, hanem hogy mióta játsszuk. Ennek a darabnak, ha jól emlékszem, 2004-ben volt a bemutatója. Tizenhárom éve! És azóta ugyanazzal a szereposztással, ugyanabban a díszletben, ugyanazokkal a kellékekkel játsszuk.

Nem unja még?

– Egyáltalán nem. Mindig minden ugyanaz, mégis mindig minden más. Változik a helyszín, változik a közönség, mi is változunk. Minden este újra és újra meg kell teremteni ezt a világot, fel kell építeni az előadást. De nem a Tóték az egyetlen ilyen régen, folyamatosan játszott, vagy egy-egy alkalomra felújított, esetleg valamilyen fesztiválra, nyári játékra meghívott darab. Évek óta műsoron tartott, eredetileg a bereg-

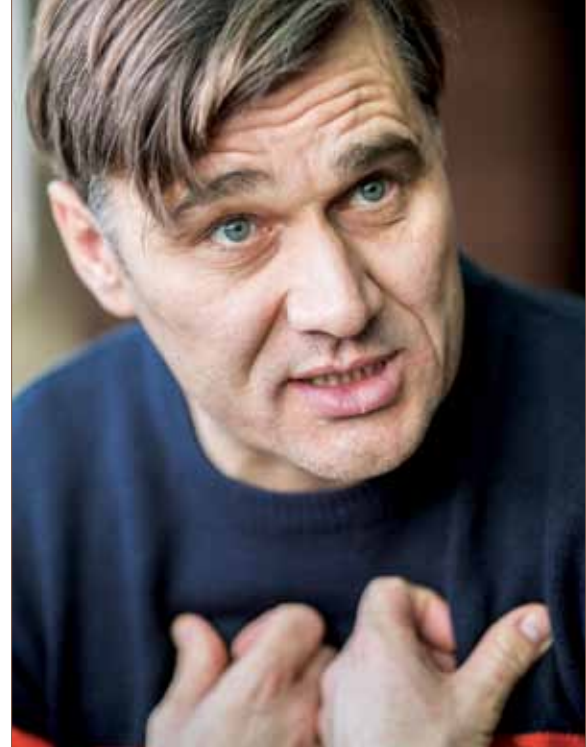
szási színházban bemutatott előadás például a *Három nővér*, vagy *A szarvassá változott fiú!* A *Szarvasnak* elkészült a filmváltozata és nemrég a Nemzetiben a „harmadik olvasata” is. A Csehov-egyfelvonásosokat pedig – ha jól számolom – húsz éve játsszuk, és mindig kapunk újabb meghívásokat, és mindig megtelik a nézőtér... Én is mindig felfedezek benne újabb ízeket.

Meddig lehet műsoron tartani egy előadást!

– Ez sok mindentől függ. Előfordulhat, hogy a színészek közül valaki megbetegszik, vagy nem lehet egyeztetni, akkor vége! De más oka is lehet annak, ha valami végképp lekerül a műsorról! Változik a világ, ami tegnap még fontos volt, érdekes, az lehet, hogy ma már senkit sem foglalkoztat. Nem tudom... De nézze csak! Kész a puzzle! Régi kép... Az őrnagy kicsit megöregedett...

Pár perc sem kellett egy jelenethez!

– A színpadon azért nem áll össze ilyen könnyen! Most csak egy állókép részleteit kellett összeillesztenem. Az előadásban – ahogy az életben is – benne van az összes, néha nagyon bonyolult emberi kapcsolat, az emberi játszmák finomságai, az ok-okozati összefüggések, a hatás-ellenhatás... A színpadon semmi sem történik véletlenül.

Amikor először láttam – beregszászi vendéjátékként – a *Tótek*-előadásukat, feltűnt az elején egy finom utalás: nagyon jól megidézte, parodizálta Latinovits Zoltánt! Kie volt az ötlet?

– Nem emlékszem, hogy állt össze ez a jelenet. Nem tudnám már megmondani, mi volt az, amit a rendező, Vidnyánszky Attila kért tőlem, és mi volt az, amit én magamtól hozzátettem. Így utólag nehéz lenne különválasztani az összeadódott elemeket, a közösen kitalált, kidolgozott részleteket, amelyekből aztán kiválasztódik a lényeg és megszületik az előadás. De azt semmiképpen sem mondanám, hogy a *Tótek*-ben parodizálnám Latinovits őrnagyát. Ismertem a filmet, a legnagyobb ámulattal néztem őt is, és a többi színészióriást: Sinkovits Imrét, Páger Antalt, Dégi Istvánt... Abból származhatott ez a parodizálásnak nevezett gesztus, hogy lehetnek az életben olyan helyzetek, amelyekre hasonlóan reagál az ember.

Az iskolában a tanárait biztos utánózta!

– Ezt miből gondolja?!

A korábbi interjúiban azt is többször elmondta, hogy az iskolában mindig megnevettette a többieket!

– Nem tudok parodizálni! Ahhoz olyan képességekre vagy adottságokra van szükség, amelyek belőlem hiányoznak. Hogy mivel nevetettem meg a többieket, azt nem tudom, de az biztos, hogy sokat szerepeltem, és hamar észrevettem, hogy másoknak is tetszik, amit csinálok. Lehet, hogy gyerekként sokat bohóckodtam, ezért az iskolai előadásokban én kaptam a könnyedebb szerepeket.

Gondolom betlehemezett is!

– Persze!

És a süket öreg volt, akin mindenki nevetett!

– Nem! Én az angyal szerepét kaptam! Kicsi voltam, szőke, angyalarcú kisfiú... Ezért tanácsoltak el a táncsoportból is!

De énekkaros volt?!

– Bekerültem az iskolai énekkarba, de ott sem én voltam a szólamvezető! Sőt! Az a helyzet, hogy én nem tudok énekelni! Ezt is sokszor elmondtam már...

De én nem hiszem, hogy ne tudna énekelni! A Fodrásznőben például – miközben szenvedélyesen léggitározik – énekel is. Pontosan érzi a ritmust, és helyén van a dallam is...

– Időnként talán sikerül eltalálnom egy-egy hangot! A főiskolán voltak zeneóráink, tanultunk énekelni is, de mindenkinek jobb, ha hallgatok.

Pedig lehetett volna akár táncos komikus is!

– Most hogy mondja: egyszer talán érdekes lenne kipróbálni! De eddig még eszembe nem jutott, hogy milyen jó is lenne, ha táncos komikus lehetnék. Elég abszurd ötlet! A főiskolán, Kijevben természetesen voltak mozgásóráink, de nem az operettre készültünk. Igaz, itt a Nemzetiben szerepet kaptam ám az *Operett* című előadásban. Ezzel a darabbal meg is nyertük a lengyelországi Radomban a Gombrowicz-fesztivált. Csakhogy ebben az abszurdban a szerző – és a rendező, Andrzej Bubień is – éppen arra használta a műfaj paródiáját, hogy megmutassa hazugságainkat, a hamis szerepjátékokat. Nem akarom megbántani azokat, akik kedvelik a klasszikus operettet, de az nem az én világom. Azt viszont szeretem, ha az előadásainkban szerepet kap a zene, a tánc, a mozgás...

Jó, hogy szóba került a mozgás! A kritikusai is gyakran kiemelik akrobatikus mutatványait, már-már túlmozgásos bravúrait...

– A túlmozgás is jellemezhet egy embert! Lehet, hogy több olyan szerepem volt már, amikor pörögnöm kellett, mert úgy kívánta a szerep. De arra is tudok példát mondani, amikor alig kellett megmozdulnom. Ilyen volt a T. S. Eliot-darab, a *Gyilkosság a székesegyházban*, abban Bec-

Trill Zsolt

Jászai Mari-díjas, érdemes és kiváló művész. 1972-ben született a kárpátaljai (Ukrajna) Sárosorosiban. A kijevi Karpenko Karij Színház- és Filmművészeti Egyetemen végzett Vidnyánszky Attila magyar osztályában. A beregszászi Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház egyik alapító színésze. A kárpátaljai teátrum igazgatóját, Vidnyánszky Attilát követve 2006-ban a debreceni Csokonai Színházhoz szerződött feleségével, Szűcs Nellivel együtt. 2013-tól a budapesti Nemzeti Színház társulatának tagja.

Számos filmben szerepelt, többek között: *Töredék*, *Kaméleon*, *Dolina*, *A bunkerember*, *Mancs*, *A szarvassá változott fiú*, *A martfűi rém*.

A Nemzeti Színház 2017/2018-as évadjában a *Vitéz Lélek*, a *Mesés férfiak szárnyakkal*, a *Fodrásznő*, a *Brand*, a *Galilei élete*, *Hippolitosz*, *III. Richárd*, *Részegek* című előadásokban látható. Következő bemutatója a Nemzetiben a *Cseregyéskert* lesz.

ket Tamás szerepét játszottam, és szinte csak akkor mozdultam, ha az egyik helyről a másikra álltam.

III. Richárdként viszont rappel, brékel, szaltózik, a Brecht-darabban, Galilei szerepében is akrobatikázik, a *Fodrásznő*-előadásokon a székeken ugrálva fut neki a falnak... Ezeket a mutatványokat a rendezők kérik vagy saját bravúrok?

– A színpadon minden mozdulat az előadás érdekében történik, a darab lényegéből következik. Nincsenek, nem lehetnek magánszámok, egyéni bravúrok, mert akkor szétesne az egész. A próbák a rendező elképzelésének megfelelően kezdődnek, a színész természetesen igyekszik megtenni mindent, amit kér tőle a rendező, de magunkból is hozzászünk mindent, amit tehetünk, aztán meg mi hozzuk működésbe az előadást. Persze hiába kérné tőlem bárki is, hogy másszak a falra, ha nem tudnék a falra mászni. De amíg bírom, megpróbálom. Sőt, időnként kérés nélkül is megmutatom, ha úgy érzem egy helyzetben: ilyenkor falra mászik az ember!

Megnéztem az egyik ismert bulvárlapunk internetes felületén: összesen négy cikkben szerepel...

– A bulvárból kevesebb is sok lenne!

A négy bulvárcikkből három valamelyik balesetével foglalkozik.

Megsérült a *Mancs*-film forgatása közben, tavasszal volt egy közlekedési balesete...

– Ezek valóban megtörténtek. Sőt, annak idején még Debrecenben a *Fodrásznő* premierjét is el kellett halasztani, mert a próbán leestem a díszletről. De nem hiszem, hogy sokkal több balesetem lenne, mint bárkinek

ezen a pályán. Időnként tényleg veszélyes feladatokat kapunk, és úgy kell mozognunk, mintha az lenne számunkra a legtermészetesebb. Elég egy rossz mozdulat, egy kis figyelmetlenség, és kész a baj. Veszélyes pálya ez!

Mivel tartja magát edzésben?

– Itt a színházban állandó edzésben vagyok. Régebben sokat fociztam, aztán már csak futottam, ha volt egy kis időm. Most a motorbalesetem után még vigyáznom kell a mozgással, óvatosabb vagyok.

Előadás előtt van valami szokása, szertartása? Egyáltalán: mennyi idő kell az átalakuláshoz?

– Ez darabonként, szerepenként különbözik. Az biztos, hogy minden alkalommal, minden előadás előtt átnézem a szöveggönyvet, végig gondolom az egészet. Mindig más, hogy mennyi időt töltök a felkészüléssel, mikor jövök be előadás előtt a színházba, mikor iszom meg a kávémm...

Bonyolíthatja a helyzetet, hogy ugyanannak a darabnak különböző szerepeit is játszotta. Az *ember tragédiájában* volt már Ádám és Lucifer is. Inkább Ádám? Vagy inkább Lucifer?

– Azt hiszem, Lucifer közelebb áll hozzám, de Ádám sem idegen. Mindkét szerep nagyon összetett, és feltételezik egymást: egyik sem értelmezhető a másik nélkül. Ezt is át kellett néhányszor gondolnom... Ez a történet is Beregszászból indul! Ott kezdtük a *Tragédia* próbáit Vidnyánszky Attilával, aztán a premier Salgótarjánban volt. Az ottani Madách-ünnepségekre kaptuk a meghívást, majd játszottuk sokfelé Kárpátalján és Magyarországon is. Néhány év múlva Zsámbékon, az egykori rakétabázison készült el a második változat, majd a harmadik a szegedi Dóm téren. Ezek mind-mind különböztek, de mindvégig Lucifer voltam a kíméletlen szókimondásával, az összes kétségével, bizonytalanságával. A legnagyobb változást a debreceni bemutató jelentette számomra. Azt is Attila rendezte, de én Ádám lettem. Színenként, koronként változik Ádám szerepe, nem könnyű feladat ez sem! De Lucifer is végig jelen van az előadásban.

Az őrnagy a Tótékban

Volt már olyan feladata is, amikor ugyanabban az előadásban kellett több szerepet játszania!

– Minden lehetséges! Meg ugyanannak az ellentéte is!

Az *Abogy tetszik*-előadásban színészként azt játszotta, hogy lány, Rosalinda, aki azt játssza, hogy fiú... Az ilyen duplacsavar esetében lehet csak igazán nehéz az átalakulás!

– Ezeknek a gyors váltásoknak is megvannak a szakmai fogásai. Néha jelmezcserevel vagy csak apró gesztusokkal is jelezhető a változás. De elsősorban mentálisan, fejben kell megoldani az ilyen feladatokat.

A civil életben is hasznosítható lenne ez a szakmai tudás! Néha jól is jöhetne egy kis kaméleonkodás?!

– Az már hazugság lenne, csalás, ha a színpadon kívül is megpróbálnék valamilyen szerepet játszani. Ha véget ér az előadás, én újra csak Trill Zsolt vagyok. Igyekszem mindig magamat adni. De az összes színpadi szerep is leginkább abban segít, hogy minél jobban megismerjem azt az embert, aki én vagyok.

Egy-egy előadás után mennyi időre van szükség, hogy ismét visszatérjen civil önmagához?

– Ha minden rendben ment, ha működött az előadás, akkor könnyen megy az áttérés. Levesszük a jelmezt, lemoszuk a sminket, teljesítettük a feladatot, megtettünk mindent, amit megtehettünk. Kész! Mehetünk haza. Ha viszont valami nem működött, nem érzem, hogy hatott volna az előadás, akkor tovább zakatol bennem a kérdés: hol a hiba, mit rontottunk el, hogyan kéne legközelebb másképpen csinálni...

Pedig nem szereti az improvizálást!

– Igen, azt szoktam mondani, hogy nem szeretem az improvizálást, ha valaki megkérdezi, hogy vagyok a rögtönzésekkel. Tényleg nehezen viselem a színpadon a váratlan helyzeteket, pláne az öncélú rögtönzéseket. Az meg különösen zavar, ha valaki csak azért áll elő valami újdonsággal, hogy felhívja magára a figyelmet, hogy „kiragyogjon a karból”. Ezzel tönkre is teheti az előadást. Viszont ha egy stabilan felépített előadás esetében történik valami változás, az egészen más. A biztos alapok nagyon fontosak, és persze a megbízható, egymásra figyelő, egymást értő kollégák esetében sem lehet gond a rögtönzésekkel.

A III. Richárd címszerepében

A régi beregszászi csapat tagjaival nyilván félszavakból értik egymást!

– Néha még szavak nélkül is! Nyilván az új kollégákkal mindig több időre van szükség az összeszokáshoz. De gondolom, így van ez más társulatok vagy meghívások, vendégszereplések esetében is.

Egészen frissen, a napokban mutatták be a *Sátánfatty*a című filmet, amelyben az egyik főszereplő. Legalább félszáz filmben játszott már. Eljár castingokra is. Lehet, jobban érdekli a mozi, mint a színház?!

– Ha megtisztelnék azzal, hogy meghívnak egy castingra, akkor elmegyek. Örülök, ha gondolnak rám. Szeretem a filmezést, az is egy fantasztikus világ, de csak a színház érdekel igazán. Itt estéről estére, a nézők szeme láttára kell megteremtünk egy világot. A színházi előadás olyan, mint valami sűrítmény, és nekünk kell kibontanunk, megmutatnunk az emberi lényeket.

Mit csinál, ha éppen van egy kis szabadideje?

– Színházba megyek! Mindig a színházban vagyok. Na, jó, azért ez így túlzás! De az biztos, igyekszem megnézni itt a Nemzetiben a kollégák előadásait és a vendégjátékokat is, ha pedig még mindig van egy szabad estémm, akkor elmegyek más színházakba.

Képes nézőként átadni magát az előadásnak? Vagy mint szakmabeli figyel, mi és hogy történik a színpadon?

– Ha nézőként megyek a színházba, akkor néző vagyok. Igyekszem elengedni magam. Nincs is ezzel semmi gond, ha bevonok az előadás, akkor azt nézem, nem tudok mással foglalkozni. Egyébként meg elkezdem figyelni a környezetem, megpróbálom kitalálni, kik ülnek mellettem, hogyan reagálnak a színpadi eseményekre. De még akkor

Brand – Trokán Nórával

sem hagyom ott az előadást, ha nem köt le, ha unom az egészet. Ha valami nagyon nem tetszik, akkor elkezdek azon gondolkodni, mit kellett volna másképpen csinálni, én hogyan rendeztem volna meg egy-egy jelentet vagy akár az egész előadást.

Szívesen rendezne?

– Nem. Nem mernék rendezni. Néha mondom a magamét, de tudom, hogy a rendezés több annál, mint amit én tudhatnék. Nekünk szerencsénk volt, mert Vidnyánszky Attila indított el bennünket ezen a pályán, aki abszolút felkészült, átlátja az egész színpadi világot, és képes pontosan meghatározni benne az ember, a színész helyét. Neki köszönhetjük azt is, hogy nemzetközileg is elismert rendezőkkel dolgozhatunk. Már Debrecenbe olyan kiváló művészeket hívott, mint Andrzej Bubień, Viktor Rzsakov, Silviu Purcărete.

Hogy sikerült áthidalni a nyelvi különbséget?

– Elég jól sikerült!

– A lengyel Bubień, az orosz Rzsakov esetében nyilván segíthetett az „orosz kapcsolat”, de Purcărete más irányból érkezett. Hogy sikerült szót érteni a romániai születésű, Franciaországban élő rendezővel?

– Purcărete zseniális rendező. Nem tudom, mi a titka! Csak ritkán szólal meg, akkor sem beszél sokat. Inkább figyel bennünket, bedob néhány gondolatot, és hagyja, hogy játszunk, aztán megint csak figyel, majd bólint, amikor már úgy testben és lélekben is megtörtént az átlényegülés. Még Debrecenben rendezte a *Scapin*, a *szemfényvesztőt*, itt a Nemzetiben az *Ahogy tetsziket*, ebben a szezonban pedig jön a *Csere-sz-nyéskert*. Csehov is az egyik nagy kedvencem! Bubień is kiváló rendező,

A Fodrásznő léggitárosa

igazi pedagógus, érti a színészek nyelvét. Vele Debrecenben dolgoztunk először, és az Oblom-off a POSZT-on megkapta a közönség díját, én pedig a legjobb férfi főszereplőnek járó elismerést. A következő évben, 2010-ben Rzsakov rendezése kapta a POSZT-on a legjobb előadás díját, és itt kell megjegyeznem, hogy a legjobb női alakítás díját a címszerepet játszó Szűcs Nelli, a feleségem kapta meg!

Azt nem kérdezem, hogy a magyarországi magyar rendezőkkel voltak-e nyelvi nehézségei...

– Pedig ez is jó kérdés lenne! Igaz, hogy régebből ismertük egymást Zsótér Sándorral és ifj. Vidnyánszky Attilával – vagy ahogy mi hívjuk: Kisatival – is, aki a *III. Richárdot* rendezte, de egészen más volt közöttünk a kapcsolat. Zsótérrel korábban filmek kapcsán találkoztunk, Kisatit pedig gyermekkor óta ismerem, aztán voltak közös színházi bemutatóink is. Úgy érzem, velük is sikerült megtalálnunk a közös nyelvet.

A sikert bizonyítja, hogy Zsótér Sándorral kétszer két díjat is nyertek. Az ifj Vidnyánszky Attila által rendezett *III. Richárd* címszerepéért a legutóbbi POSZT-on pedig megkapta a legjobb férfi színész díját.

– Az ember örül az elismeréseknek, de ettől még minden nap újra és újra bele kell pusztulni ebbe az egészbe, aztán újra kell kezdeni. Ez benne a szép, hogy újra lehet kezdeni...

Itt a Nemzetiben több kolléga is bemutatta már az önálló estjét!

Mikor láthatjuk Trill Zsolt előadását?

– Minden elismerésem azoké a kollégáké, akik egyedül is színpadra mernek állni, és képesek folyamatosan fenntartani a közönség érdeklődését. Nem tudom, mikor lesz önálló estem. Fogalmam sincs, mi is lehetne az igazán nekem való téma. Sok kedvencem van: a nagy klasszikusok, József Attila, Csehov, de szeretem a mai szerzőket is. Nagyon jókat ír Viripajev is. Tőle tavaly mutattuk be Rzsakov rendezésében a *Részegeket*. Még bármi lehet. De még időm sem volt az önálló estem gondolkodni. Tényleg sokat játszom!

Mindig csak játszik?

– Néha azért dolgozom is...

FILIP GABRIELLA

| fotók: Eöri Szabó Zsolt

NEMZETI SZÍNHÁZ
(A Népszínház épületében.)

**Ő csász. és apostoli királyi felsége
I. FERENC JÓZSEF
halála miatt**

**a Nemzeti Színház további
intézkedésig zárva marad**

Budapest, 1916 november 22.

**A műsoron hirdetett összes előadások előre-
váltott jegyeit a jegypénztárak visszaváltják.**

Az első világháború kitörésekor többen feltették a kérdést: erkölcsös-e szórakozni akkor, amikor a katonák a harctéren küzdenek, és vérüket áldozzák a hazáért? A nyári hadüzenet után az állami színházak felfüggesztették működésüket. A bécsi udvari színházak 1914 októberében már újra megnyíltak, de a budapesti Nemzeti évada csak 1915. január 28-án kezdődött, és Ferenc József halálakor sem játszottak egy ideig. Nehezítette a helyzetet, hogy sok nemzeti színész is bevonult: többek között Beregi Oszkár, Kürthy György, Rajnai Gábor, Lugosi Béla. Ápolónői munkát vállalt Paulay Erzsi, Váradi Aranka, Hettyey Aranka, Somló Emma.

Különféle politikai berendezkedések és rendszerváltások, forradalmak és háborús idők, szabad és békés korszakok alatt mindig kitüntetett szerepe volt a Nemzetinek. Története sok fordulattal kanyarog 1837 óta a Nemzeti Színház új épületének 2002-es megnyitásától egészen a mai napig. Hónapról hónapra jelentkező sorozatunkban ezt az utat járjuk végig.

nemzeti-történet | **negyedik rész**

150

15 ÉVES AZ ÚJ ÉPÜLET
180 ÉVES A NEMZETI SZÍNHÁZ

VÁLSÁGOK, VETÉLYTÁRSÁK, VESZTESÉGEK

A Nemzeti Színház az új század elején (1894–1922)

Alapítása évszázadának végére a Nemzeti és a teljes magyar színházi struktúra hatalmas változásokon ment keresztül. Megváltozott a közeg, átalakult a játéksztílus, a műsor, a technika. S Paulay Ede 1894-es váratlan halálát, az „aranykort” követően nehezen talált újra magára a Nemzeti. Meglehetősen hosszú válságkorszak, finomabban szólva átmenet, provizórium köszöntött be, terhelve a versenyt, a közönség új elvárásainak való megfelelés és a társadalmi fordulatokhoz való alkalmazkodás kényszerével. Az új korszak 1922-ben Hevesi Sándor főrendezői, majd igazgatói kinevezésével veszi kezdetét.

Versenyhársak

Sorra vesztett központi szerepéből a Nemzeti már az 1860-as évek elejétől kezdve, műsordarabjainak egyre nagyobb és sikeresebb csoportjait, s velük sztárjainak egy részét is át kellett adnia az új és még újabb színházípusok első hazai képviselőinek. A műsorral és a változó játéksztílusokkal egyúttal a közönség jelentős hányada is az újonnan létrejött intézményekhez pártolt.

Az új színházi intézményípusok közül a népszínház jelent meg. Molnár György – aki a Nemzetiben volt színész és rendező – nem kudarcok nélküli kétszakaszos kísérlete Budán (1861-1864, 1867-1870) még inkább csak a szokott vidéki színvonalat tudta a Nemzeti alternatívájául kínálni, de már ő is újításokkal jelentkezett – korszerű látványosságokkal, népszerű zenés művekkel.

A Nemzeti két sztárja: Bajor Gizi és Beregi Oszkár a *Romeo és Júliában* egy 1918-ban készült felvételen

Működött még a mai Erzsébet térre épített Nottheaterben (szükségshínház) a német teátrum is (a Pesti Német Színház épületének 1847-ben bekövetkezett pusztulása után ez a fából készült épület 1852-1870 között állt), ahol szintén erős volt a zenés műsor előbb operával majd könnyebb műfajokkal. 1869-től pedig a Gyapjú utcában volt a Német Színház húsz éven át a végleges bezárásáig. Richard Wagner első színpadi műveként a Nottheaterben 1862-ben színre került *Tannhäuser* bemutatóját hamar követték a paródiaváltozatok is – mind a Budai Népszínház, mind a Német Színház műsorán. A következő nyáron maga a szerző is megjelent a magyar közönség előtt: két hangversenyt vezényelt a Nemzeti Színházban. 1866-ban a *Lohengrin* magyarországi bemutatója pedig (a Nemzetiben) az egyik első volt a német premiereket követően. 1872-ben Magyarországon alakult meg a világ második Wagner Társasága.

A Nemzeti Színház legnépszerűbb zenés műfaja, a népszínmű elvesztése akkor következett be végképp, amikor Pesten, a mai Blaha

Lujza téren megnyílt a Népszínház – a Fellner und Helmer színházépítő cég első magyarországi épülete. A színház megalapításakor (a Népszínház Alapító Társulat 1872-ben kezdte meg a munkát) a Nemzeti és a Népszínház megállapodott abban, hogy Pesten három évig csak a Népszínház ad elő népszínműveket. A Nemzeti átadja a korábban ott játszott népszínművek szöveggönyveit és zenei anyagát, jelmezeit, sőt, népszínműnekecsit is.

A hatalmas új színház akusztikája eleve a zenés művek előadását szolgálta, nézőterén pedig volt elegendő hely a gyarapodó nézősereg számára. Az 1875-ben elkészült Népszínház a polgári szórakoztatás új fóruma volt, nem a nemzeti színházi gondolat otthonának szánták (az előző évtized folyamán Molnár programjában még benne foglaltatott a nemzeti ideál, a nyelvművelés, a magyar színi irodalom segítése és hasonló, erre utalt az épület felirata is: „Hazafiságot a nemzetiségnek”). Vállalkozó bérlo-igazgatók álltak a Népszínház élén, a népszínmű- és operett-színészek az épp akkor kijelölt Nagykörútra művészbemutatóval támaszkodó színház színpadáról emelkedtek a századvég sajtójának szárnyán a sztárságig.

A Népszínház

A színházalapítók koncepciója szerint az új intézmény programján három színjátéktípus jelenik majd meg, a korban a legnépszerűbbek: népszínmű, bohózat, vígopera/operett. A népszínmű populáris (és a falusi életet idealizálva, nem reálisan bemutató) második korszaka jelentette a Népszínház virágkorát.

Az igazgatók közül az első a színházat hat évig vezető Rákosi Jenő író, színműíró volt. Rendezett nála Molnár György is, zenekarát Erkel Elek (Erkel Ferenc második fia) vezette. Az alapító társulatban a vezető

színésznő, Blaha Lujza mellett szerepelt Kassai Vidor (aki korábban két esztendeig Jászai Mari férje volt). Blaha állandó partnereivel, Vidor Pállal (aki maga is népszínműszerző volt) és Tamássy Józseffel lépett fel, de ott játszott már a következő időszak legnagyobbja, Pálmay Ilka, a fiatal és később Kolozsvárra szerződött Sziklai Emília. Csepreghy Ferenc mondható a legsikeresebb szerzőnek a Népszínház első korszakában – az ő népszínműveinek dalai közül még ma is ismerős például a *Piros, piros, piros...* vagy a *Rózsabokorban jöttem a világra...* kezdetű. Sokszor száz-as szériákat is elértek a sikerprodukciók, amihez hasonlóra korábban nem volt példa hazánkban.

Rákosi után Evva Lajos vette át a Népszínház igazgatását. Neki 16 év jutott a direktori székhelyen. Evva az operett-korszakot indította el, ami azután más színházakban folytatódott az új évszázadba fordulva. A Népszínházat igyekezett a Nemzeti mellé emelni szervezetiileg is, megalapította például a színház saját nyugdíjintézetét. Evva társulatában tag volt az előző igazgató, Rákosi Jenő húga, Szidi (akinek nevét színiiskolája kapcsán ismerjük). Evva Lajost Porzolt Kálmán író, újságíró követte. Az ő igazgatása idején szerződött a színházhoz a századforduló, sőt szinte a fél 20. század egyik legmeghatározóbb primadonnája, a különleges, szélsőséges, de ünnepeelt Fedák Sári.

A Népszínház azonban az újabb és újabb színházak megnyílásával elvesztette vezető szerepét, s a két utolsó direktor, Vidor Pál és Máder Rezső (zeneszerző) nem tudta a csődtől megmenteni a színházat. Vidor öngyilkos lett a gazdasági összeomlás miatt, a színház vezetésével egy esztendeig küszködő Népszínházi Bizottmány után Mádernek még sikerült 1907-ben egy népszínműpályázattal (melynek nyertese Csiky Gergely *A nagymama* című színművének zenés változata lett) figyelmet keltetnie, de az operabemutatókkal próbálkozó igazgató végül föladta. 1908 júniusában bezárt a Népszínház, megszűnt a társulat.

Ambrus Zoltán

(Debrecen, 1861 – Budapest, 1932)

Regényíró, kitűnő novellista, műfordító, jeles irodalmi és színházi kritikus, a Nemzeti Színház igazgatója. Jogi egyetemet végzett, majd Párizsban tanult, később tisztviselő lett. Az akkor bankigazgató Arany László (Arany János fia) fedezte fel fiatal munkatársa írói képességeit. Tehetsége és műveltsége folytán hamarosan tekintélyt vívott ki a fiatal írók körében. A *Fővárosi Lapok*, *A Hét*, a *Jövendő*, a *Budapesti Szemle* majd a *Nyugat* munkatársa lett. A Klasszikus Regénytár egyik alapítója volt, többek között ő fordította a *Bovaryné*t. Legfontosabb regénye a *Midasz király*, a *Giroflé és Girofla* című műve pedig a vidéki színeszetről szól.

Az „írók írójának” nevezett nagy tekintélyű irodalmár 1916-tól volt a Nemzeti Színház dramaturgja, a drámaíró bizottság tagja. Bajor Gizi egyik felfedezője, művészetének rajongója volt, állítólag kijelentette: „Bajornak nemcsak minden szerep való, hanem meggyőződés szerint, minden szerep elsősorban csak neki való”.

Az 1917 és 1922 közötti évekre eső igazgatósága idején még tartott az első világháború, kitört és elbukott az őszirózsás forradalom, a Tanácsköztársaság, megszületett a trianoni döntés és hatalomra került Horthy Miklós. Az intézményt mindezen válságokon keresztül a rá mindig jellemző apolitikussággal, a műveltségbe és a művészetbe vetett hittel vezette. 1922-ben távolították el az igazgatói székéből. Visszavonult, az írásnak élt, és hosszas betegeskedés után hunyt el.

A világháború a színházban – Molnár Ferenc egyik legkülönösebb művét, a Fehér felhőt 1916-ban mutatta be a Nemzeti. A képen a korszak legsikeresebb magazinjának a különkiadásán hirdetik az előadást Bajor Gizivel és Rajnai Gáborral. A Fehér felhő ma is szerepel a Nemzeti repertoárján

Az Opera

A Nemzeti második vetélytársa az operai és balett-repertoár méltó otthonául emelt „sugár úti palota” lett, bár az Operaház szintén nemzeti (királyi/állami) színház volt mindvégig. Nem is lehetne másképp, hiszen a végigkomponált zenés és táncművek előadása a nagy apparátus (szólisták, kórus, balettkar, zenekar, látványos vizuális elemek és színpadtechnika, a közönség elvárásainak megfelelő kiállítás és reprezentatív épület) fönntartása, működtetése, valamint a drága produkciók bemutatása csak állami költségvetési finanszírozással biztosítható. A 19. század utolsó negyedére megváltozott az operarepertoár és a közönség is. A nagyromantika és a nemzeti opera lelkes, széles publikumának helyét a zenei és vizuális értelemben is egyre kifinomultabb produkciók elit közönsége foglalta el. Az opera populáris műfajból a műértőknek szólóvá lett. Az Ybl Miklós tervei alapján 1875 és 1884 között fölépült pompás Operaházba már nem az Erkel Ferenc Meghalt a cselszövő kórusát együtt éneklő tömeg váltott bérletet, hanem az arisztokrata és nagypolgári nézők. Nekik épült a palota, a Királyi Opera neoreneszánsz nézőtere és dísztermei.

Próbálkozások, kevés kísérlettel

A Nemzeti Színház „aranykorának” sikereit, repertoárját és előadási stílus eszközeit Paulay Ede határozott és nagyon korszerű koncepciója határozta meg. Halála után, 1894-től mind a színház vezetése, mind a művészi munka terén nehézségek támadtak. Az adminisztratív ve-

zetés számára, melyre az állami színházak (a Nemzeti, az Operaház) közös intendánsainak is nagy befolyása volt, különösen a gazdálkodás vált központi témává, miután a közönség megrikulván alig volt bevétel. Nagynevű vezető színészek vidéki körutakra indultak vendégszerrepelni Pesten sikert aratott szerepeikben, egyes örökös tagságot nyert művészek is hűtlenek lettek a Nemzeti Színházhoz, elszerződtek az 1896 óta alakult számos magánszínház valamelyikébe – vagy tanítani mentek a Színházművészeti Akadémiára. A legnagyobb port Jászai Mari két évados vígszínházi „kalandja” verte föl, aki gróf Keglevich István intendáns mértéktelenül konzervatív és nacionalista beavatkozásai miatti fölháborodásában lépett a konkurens színpadra.

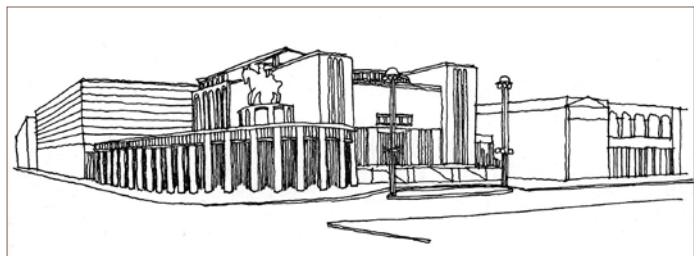
A gazdasági és identitásválsághoz az az ízlésváltozás vezetett, melyhez az egymást váltó igazgatók (és intendánsok) irányítása alatt bizonytalankodó Nemzeti Színház sem műsorát, sem játékmódját tekintve nem tudott alkalmazkodni. A 20. század első másfél-két évtizedében mind a társadalom, mind a kultúra átalakulóban volt, újrastrukturálódott az előző évszázadok feudális alapú szerkezete, megerősödött a polgári ízlés, sőt, újabb rétegek emelkedtek színházi nézővé is.

A helyzetet súlyosbította a világháború, majd a forradalmak káosza, értékvesztése is. Az 1914-es év nyarán például a teljes társulatot kényszerszabadságra küldték, s csak a következő év elején állt helyre a működés. Angol vagy francia művek a háború alatt nem kerülhettek színre kultúrdiplomáciai okokból. Időnként még a klasszikusok, például a *Bánk bán* is megcsönkítettak áldozatul a cenzúrának. A világháború végére a nyomor szélére sodródott a Nemzeti néhány színésze, örökös tagja is, számukra segélyeket eszközölt ki Ambrus Zoltán, aki 1917-től volt igazgató. És 1919 őszétől következtek az igazolóbizottsági eljárások. Bármennyire igyekezett is Ambrus védeni színészeit, dolgozóit, a tárgyalásokat követő tüntetésektől, szinte pogromoktól alig tudta megmenteni például Beregi Oszkárt vagy Paulay Erzsit (a volt színidirektor leányát). Lugosi Béla önként távozott a Nemzetiből (s lett Hollywood legnagyobb magyar sztárja mint Drakula). Ambrus két csapda közt lavírozva próbálta vezetni a színházat: a politika és a szegényedő közönség elmaradása okozta anyagi csőd között. Samikor már-már konszolidálódni látszik a Nemzeti helyzete, 1922-ben megérkezett a fölmentése.

Válságban a Nemzeti

A Paulay utáni igazgatók sorában Beöthy László (1900-1902), azután a főrendezőből végül 1908-ban direktorrá kinevezett Tóth Imre, majd Ambrus Zoltán (1917-1922) ugyan próbált arculatot adni a patinás együttesnek, de az erősödő versenyben csak ideig-óráig sikerült visszanyerni a közfigyelmet és a pozitív kritikai ítéletet.

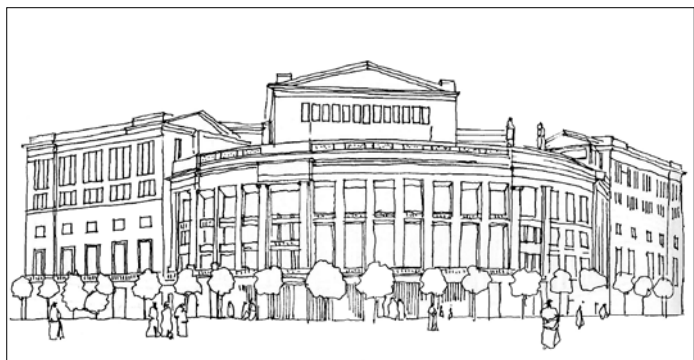
Az ifjú Beöthy (akit nagybátyja, Rákosi Jenő ajánlott a posztra, Rákosi Szidi fia volt, s feleségül Blaha Lujza színésznő lányát, Soldos Sárít vette) rövid igazgatása alatt kerültek aktuális színművek a Nemzeti deszkáira (Csehov, Gárdonyi Géza, Hauptmann műveit Beöthy hozta a színházba), s megújította a társulatot is. A későbbi felívelő korszakot fémjelző Hevesi Sándort rendezőként ő szerződtette. Az 1903-ban a Királyi Színház megalapító Beöthy itteni rövid karrierjét követően Somló Sándor színész-igazgató (1902 és 1908 közt) erőteljes gátat támasztott a korszerű irányzatoknak az akadémizmus jegyében.

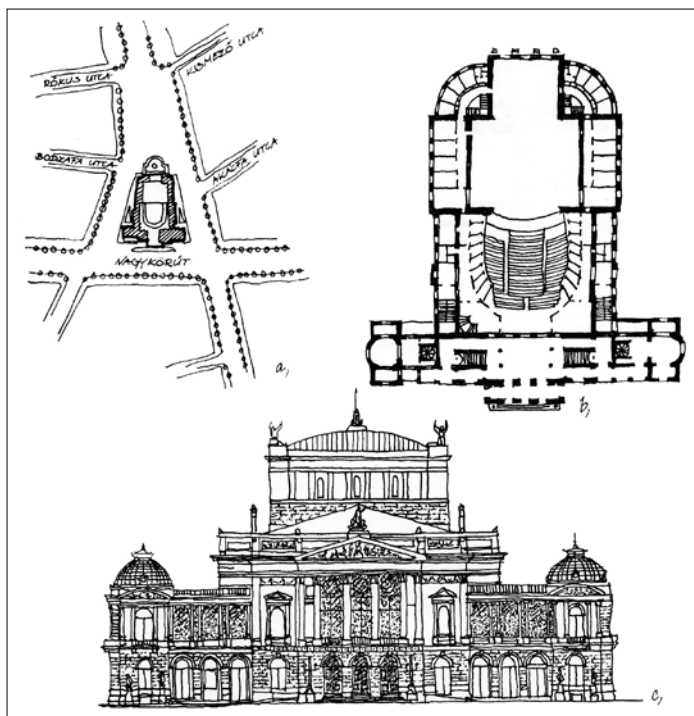
Lajta Béla „nagy aranyérmes” terve, az 1911-es pályázat győztese

„A pályázatokra huszonhat terv érkezett be, melyekről tegnap döntött a bíráló-bizottság. Molnár Viktor államtitkár elnöklésével Bárczy István polgármester, Lechner Ödön, Palóczy Antal s Málnay Béla építőművészek voltak a zsűri tagjai. Az első díjat, a szövetség nagy aranyérmét, Lajta Béla építőművész kapta, a második, hatszáz koronás díjat Stobbe Ferenc építőművész, a harmadik díjat pedig Lichtmann Győző székesfővárosi mérnök.” (Budapesti Hírlap, 1911. november 27.)

A következő évben újabb pályázatot írtak ki, de ezek a tervek soha nem valósultak meg – az 1908-ban csak ideiglenes otthonnak szánt Népszínház épülete egyre inkább „Nemzetiként” honosodott meg a közbeszédben. Jól érzékelhető ez az épület 1965-ös lebontásáról szóló cikkek, visszaemlékezések szövegéből – mindenki a Nemzeti épületét, a Nemzeti otthonát siratta...

Az 1912-es pályázat első díjas terve, Medgyasszay István munkája

A Fellner és Helmer cég első tervváltozata a Népszínházra, 1873-ból. Balra fent a helyszínrajz a korabeli utcanevekkel, jobbra fent a földszinti alaprajz, lent pedig a főhomlokzat látványterve

1896-ban megnyílt a Vígszínház, majd gyors egymásutánban alakultak az újabb magánszínházak (Magyar Sínház, Király Színház, Operettszínház). A műfaji differenciálódás és a közönség bővülésének hullámaint meglovagolva sorra nyíltak szórakoztató intézmények, kabarék, s a paletta másik szélén a művészsínházi típus legelső hazai képviselője, az 1904 és 1908 között működött Thália Társaság (rendezői közt Hevesi Sándorral), majd 1911-ben a Népopera (ma Erkel Színház) hatalmas szecessziós épülete. Mindez megosztotta az egyébként kiszélesedett publikumot, elvonta a nézőket a klasszicizálódott (vagyis gyakran avult műsort régies stílusban adó) Nemzetitől.

A Nemzeti Színház helyzete, pozíciója az állami/nemzeti státusz és a múlt érdemei ellenére bizonytalanná vált. Újra kellett volna definiálni a „nemzeti színházi” programját, karakteres arcot adni műsortervének és játéktílusának. „A Nemzeti Színháznak kötelessége, hogy fátylavivő legyen. Fel kellene emelnie magához a közönséget, nem pedig leszállnia hozzá” – írta Jászai Mari.

Erre az újragondolásra azonban nem került sor egészen a következő időszak kezdetéig, amikor a Nemzeti többszörös főrendezőjét, Hevesi Sándort nevezi ki a kultuskormányzat a színház élére 1923-ban. A provizorikus időszak direktorai (vagy intendánsai) nem tudtak új, hosszú távú programot adni, koncepciót hirdetni, annak ellenére sem, hogy érzékelték a helyzet tarthatatlanságát és a válság jeleit.

Időugrás és déjà-vu

Nagyon hasonló szituációba került egyszer később is a Nemzeti. 1978-ban az országosan 1949-ben államosított színházszervezet középpontjaként definiált színház fokozatosan (az 1960-as évek elejétől) veszített karakteréből, a többi színházak között megjelentek az önálló műhelyek, sajátos rendezői színházak és a kísérletezők. Ekkor a „sok kis nemzeti színház” között kellett volna meghatározni a Nemzeti feladatait és lehetőségeit, irányait, amire azonban sem a kormányzati kultúrpolitika, sem a színház adminisztratív vezetése nem volt képes. Jönnie kellett egy új művészeti vezetésnek. Ki is nevezték Székely Gábort és Zsámbéki Gábort, a sikeres fiatal színházvezető-rendezőket az igazgatói és a főrendezői posztra, de ez a lépés nem várt fordulatot hozott a Nemzeti és az egész magyar színházi struktúra történetében. „A Gáborok” ugyanis nem nemzeti színházi, hanem művészsínházi programmal indultak. A társulat és a Nemzeti közönsége nem tudott maradéktalanul azonosulni elképzeléseikkel, terveikkel, s a megoldást (de nem a Nemzeti Színház számára) végül a Katona József Színház hivatalosan 1982 januárjában történt önállósítása jelentette. A színház (a korábbi Belvárosi Színház épületében) akkor a Nemzeti kamaraszínháza volt, s itt hozhatta létre oly sikeressé vált művészsínházát Székely és Zsámbéki az 1981/82-es évad őszi kezdetekor. A Nemzeti akkori épületében pedig (a Hevesi Sándor téren) visszaállt a stagnálás, nem tudták fölvenni a művészi versenyt a Katonával és a később alakult új színházi intézményekkel.

Régi kontra új

A Nemzeti Színház identitásválságának voltak azonban belső okai is. A társulat az értékörzés jegyében és a múlt aranykor, a Paulay korszak

Folytatódik az ideiglenesség: Nemzeti a Népszínházban

A Blaha Lujza téren álló Népszínház neoklasszicista, oszlopos-timpanonos homlokzata a városközpontra (a Duna felé) nézett. A patkó alakú, három emeleten 50 páhollyal rendelkező nézőtérén 1407 ülő- és 475 állóhely volt. Az 1875-ös megnyitása idején korszerűnek számító színház világítását 392 gázlámpa és 140 csillár adta. A színháztól kissé távolabb (ma Csokonai utca) 1895-ben egy tornyot is építettek. Ez biztosította gépészetével és kazánházával a Nagykörút alatt átvezetett alagúton át a Népszínház vízellátását: a színpadi záporberendezést, a hidraulikus színpad- és függőnymozgatást és a gőzfűtést, és ez szolgált az elektromos rendszer központjaként is. A Népszínházban mindvégig, 1965-ös lebontásáig 110 voltos egyenáram működött a berendezéseket, hiszen a színház hálózatát a városi elektromos rendszer előtt alakították

ki, az nem volt összekötve a közüzemmel. A torony mellett épült föl az üzemház, melyben a díszletfestő és -építő műhelyek, jelmezvarrodák működtek – a színházak államosítása, 1949 után pedig a Színházak Központi Műtermei.

A Nemzeti 1908-ban költözött át a Népszínházba. A zenés előadásokra épült (s ekkor már 33 éves) teátrum akusztikája, színpadának, színpadnyílásának túlzott, hátsószínpadának kicsire szabott mérete, és a nézőtér alig voltak alkalmasak színpadon kívüli előadások játszására és befogadására. Az épület „kongott”, amint a színészek fogalmazták a bejárás

alkalmával. Nem volt korszerű a színpad-technika, nem volt (még sokáig) forgószínpad. Az addigi néhány kis süllyesztő helyett hidraulikus alsógépezetet építettek be, mely két, egyenként 1,90×9,50 méteres „utcát” jelentett. A korábbi kézi személysüllyesztőket hidraulikussá alakították. A vassüggőnyt is víznyomás működtette, de a felsógépezetet továbbra is kézhúzókkal alkották.

A nézőtér mérete kedvezőbb volt, mint a régi Nemzetié. De a széksorokat és páholyokat meg is kellett tölteni estéről estére. A háborús években ráadásul fűteni sem tudták a színházat előadások alatt.

koncepcióján és játékszlusán nem akart, nem tudott változtatni. Úgy látták sokan, hogy az átalakuló világban éppen a megtartott hagyományokra van szükség a biztonság visszanyeréséhez. A színészek előadásmódja a századfordulóra lassan ugyan átvette a pszichológiai realizmus, az átélés egyes eszközeit, a karakterek belső megjelenítésének ideálját, de játékuik gyakran mégis külsőleges, patetikus, statikus, lassú tempójú maradt. Az előző korszak, a meiningenista együttesjáték eszménye harcban állt az új sztárkultusszal, a historizmus illúziószínházának látványvilága pedig vesztésre állt az új irányzatok vizuális elemeivel szemben. A konzervativizmushoz hozzájárult az is, hogy az épület és a technika az 1860-as évekbeli és az 1875-ös átalakítások után ismét elöregedett, már a Millennium esztendejében fölmerült korszerűsítése, a század első éveiben pedig egyértelművé vált, hogy a társulat nem folytathatja a munkát a több mint hetvenéves, korszerűtlen és tűzveszélyes házban.

1908-ban a Nemzeti költözni kényszerült.

Hogy ez nem volt vitáktól mentes, jó mutatja a Pesti Hírlap 1908. június 25-i számában megjelent cikk: *„A hajléktalan Nemzeti Színház. Van itt Budapesten egy nemzeti intézményünk, amire valamikor nagyon büszkék voltunk, de most már alig törődik vele valaki. Az öreg Nemzeti Színházról van szó. Az épülete roskadozó. Újat kell építeni. De míg ez fölépül, addig nem tudnak hajlékot kapni számára.”*

Újra ideiglenes otthonban

A csődbe ment és megüresedett hatalmas Népszínház lett a Nemzeti otthona. A megoldást mindenki ideiglenesnek gondolta. Már 1908 előtt megkezdtek egy immár állandónak szánt Nemzeti Színház fölépítésének előkészületeit. Nem egy „új Nemzetié”, hiszen az eddigi ház sem annak emeltett: Pesti Magyar Színházként nyitotta meg a kapuit. Az első elhelyezési pályázat, majd a tervpályázat eredménye is megszületett 1911-ben. A pályadíjat Lajta Béla egyik terve nyerte el.

1913-ban megkezdtek a Rákóczi úton állt „rég” Nemzeti épületének a bontását – megszentelt köveiből készült Jászai Mari síremléke. *(„Ti ittátok be lellem lángját, / régi színházunk kedves kövei. / Ti fogadjátok már ismerős öletekbe / kilobbant poromat”* – áll a sírkövön. Jászai rendszeresen kijárt saját síremlékéhez, melybe azután 1926-ban tértek földi maradványai.)

1915 volt, amire a romokat eltakarították a belvárosi csomópontból. De ekkor már zajlott a háború...

SIRATÓ ILDIKÓ

Az illusztrációk forrása:
Országos Széchényi Könyvtár Színház történeti Tárának gyűjteménye, Országos Színház történeti Múzeum és Intézet, Színház történeti képeskönyv, Székér László: A Nemzeti Színház építésének 150 éves története

Ferdinandy György

Fájó holnapok

Ezt a történetet anyámnak kellene elmesélni. Ami itt következik, az kizárólag az ő tulajdona. De hát szegény anyám már húsz éve nem él. És talán nem is tudta volna elmondani a történetét. Még ha akarta volna sem.

Én csak tapogatózom. Csak találgatok, miközben összeszedem a kallódó, pontatlan emlékeimet.

Anyá úgynevezett budai úrilány volt. Zongorázott és teniszezett. Hogy elkényeztették volna, azt mégsem merném mondani. Korán dolgozni kezdett. Atyja, a jó nevű orvosprofesszor titkárnője lett alig tizenhat évesen.

Lehet, hogy itt, ezzel kezdődtek a bajok. Orvos szeretett volna lenni ő is, a múlt század elején, amikor úrilány ilyen pályára még nem mehetett. Még a nála idősebbek is csak ápolónők voltak a világháborúban.

Anyám keményfejű lányka lehetett: nem könnyen mondott le arról, amit egyszer a fejébe vett. Legfeljebb módosított az elképzelésein: faképnél hagyta a szülői házat, és egy fiatal orvos felesége lett.

Az én első emlékeimben már más formát ölt ez a lázadás. Az, amit apám nap mint nap a munkájáról mesélt, nyilván megváltoztatta anyám terveit.

És itt kerülnek a képbe az Angolkisasszonyok, és egy régi iskola-társ, akiből színésznő lett: Muráti Teodóra, Lili.

*

Volt egy kecses kis díszfa a tenispálya szegélyén, ami tavasztól őszig sűrű virágba borult. Ma is látom: a két barátnő a lila szirmok között fényképezi egymást. Később, amikor átsapott fölöttünk a front, a lovak a sárba taposták ezeket a felvételeket. De akkor még valahol messze, a Don-kanyarban tört előre a hadsereg.

Apám nincs jelen ezeken a képeken. Nem látom őt, akárhogy is töröm a fejem. Mi ketten színházba jártunk. Az Andrásyba, ami ott volt valahol egy keskeny utcácskában, a Balettintézet háta mögött. Engem ünneplőbe öltöztettek, és nagy csokrot nyomott a kezembe anyám. A színészbejáró előtt ácsorogtunk, amíg csak Lili piros Topollinója meg nem érkezett. Átadtam a virágot, a művész nő barackot nyomott a fejemre, és irány a pénztár: átvettük a nevünkre szóló két jegyet.

Muráti Lili az Egy nap a világ című darabban, 1942.

A *Csak egy nap a világ* című darabot láttuk minden este. Egy háborús történetet: „mit bánom én a fájó holnapot!” – énekelték a színészek, akiknek ezekről a fájó holnapokról akkor még sejtelmük sem lehetett.

Jól emlékszem a nagy, mackó Csontos Gyulára, a vézna Vaszary Pirire. Lili pedig olyan volt, mint egy álom. Egyszerre bájos és kacér. Szerelmes lettem volna? Még ma is el tudom énekelni, hogy „add nekem ezt az éjszakát” és hogy én, cserében, „az életemet adom!” Pedig hát abban, hogy „ki tudja, mi vár ránk”, volt akkor már valami vészjósló. Valami félelmetes. Körülöttünk azonban vidám társaságok: illatos hölgyek és fess gavallérok feszítettek. Meg német tiszték. Az Andrásy-színház nézőterén nem volt semmi félelmetes.

Lili repertoárjában *A pénz nem boldogít* volt a soron következő darab. Azt, hogy „a gazdagság csalóka fény”, már valamivel halkabban énekelték a színészek. Hangfogóval, talán az egyre szigorúbb elsötétítések miatt. De még itt is jól emlékszem a jelenetre, amikor a belépő Csontos Gyula lopva egy tiltott tárgyra teszi a kalapját. És hogy ezen a rögtönzött mozdulaton mindenki milyen jól nevetett.

Beköszöntött az ősz, a lila díszfa elvirágzott a tenispálya szegélyén, ahol egy idő óta már senki sem teniszezett. Egyre gyakrabban felbőgtek az öblös légvédelmi szirénák, és a mi színházi életünknek is hamarosan vége szakadt. Anya gépirónő lett a hadseregnél. Elkezdte tanulni ezt az új szerepet.

**„– Hol a bundád? – estem a nyakába. Éjjel úgynevezett vetkőztetők járták az utakat. De nem! Anyám bent, a fogházban hagyta báránybéléses bekecsét.
– Lilinek! – magyarázta vacogva. – Szegényke teljesen átfagyott! Magára sosem gondolt. Egyetlen könnyű rékliben rohant keresztül a csonttá fagyott városon.”**

*

Egyre gyorsabban peregetek az események. Csapataink rugalmasan visszavonultak, a Liberátorok bombákat dobáltak a fejünkre, a budai ház telitalálatot kapott. Mi ketten egy pesti pincében vártuk a ruszkiakat. Azután elfújtuk a mécseseket, és újra kint, a napvilágon kerülgettük a jeges, koromfekete romokat.

Emlékszem, az új élet! Kint az Oktogonon Latabár Kálmán került elé.

– Szentisten! – kiáltotta anyám. A Lati kabátujja üresen lötyögött. A rémület azonban nem tartott sokáig: a színész kidugta a kezét valahol a mellén, két gomb között. Összenevettünk. – Közmunkára – magyarázta anyám – nem visznek el félkarú férfiakat!

Budáról még nem kaptunk híreket. A Dunán jégréteg ropogott, és hol voltak akkor már a valaha büszke hidak!

Jött viszont üzenet Lilitől. Anya barátnője, mint akkor mondták, kollaboráns volt. A Gyűjtőfogházba zárták az oroszok.

Csak arra emlékszem, hogy anyám egyetlen szó nélkül elrohant. Egész nap reszketve vártam őt. Mire hazakerült, sötét este lett.

– Hol a bundád? – estem a nyakába. Éjjel úgynevezett vetkőztetők járták az utakat. De nem! Anyám bent, a fogházban hagyta báránybéléses bekecsét.

– Lilinek! – magyarázta vacogva. – Szegényke teljesen átfagyott!

Magára sosem gondolt. Egyetlen könnyű rékliben rohant keresztül a csonttá fagyott városon.

Ez volt az utolsó találkozásuk. Liliről ettől fogva csak másodkézből kaptunk titokban terjedő – úgynevezett – rémhíreket. Megszöktették, átjutott a határon. Mi akkor már vidéken éltünk, anya pendlizett a munkahelye és Gödöllő között, amikor egy este a madridi rádióban felcsendült Lili hangja. A magyar adásban ő mondta be a híreket.

De a művész nő nem elégedett meg ennyivel. Azt állította, hogy rendszeresen átszökik a határon. És ott, a madridi rádióban, beszámolt a kalandjairól.

Itthon nagy sikerük volt ezeknek a jeleneteknek. Egy bátor asszony gúnyt űz a megszálló csapatok helytartóiból! Az egész ország Lili beszámolóin nevetett.

Anyá – erre jól emlékszem –, elhitte ezeket a fantasztikus történeteket. A konyhában egész éjjel égve hagyta a lámpát. Vártuk, hogy egyszer csak hozzánk is beállít Lili.

*

Így múltak el – ebben a nagy várakozásban – az úgynevezett ötvenes évek. '56-ban Franciaországba kerültem, és hamarosan – akkor már francia papírokkal –, eljutottam Madridba is. Nem emlékszem, hogyan találtam rá, de arra igen, hogy mindjárt az első napon feltárcsáztam Muráti Lilit.

Bemutakoztam, felsoroltam jó anyám valamennyi nevét. Megemlítettem még a Gyűjtőfogházban hagyott télikabátot is. Húsz év azonban nagy idő: a művész nő hitetlenkedve nevetgált. Nyilván nem emlékezett rá. Ha valóban csodáltam őt – mondta végezetül –, jobb lesz, ha nem találkozunk. Ne lássam őt viszont ráncos arccal, öregén.

Erről a telefonról soha nem tettem említést anyámnak. És Liliről ő sem beszélt többé nekem.

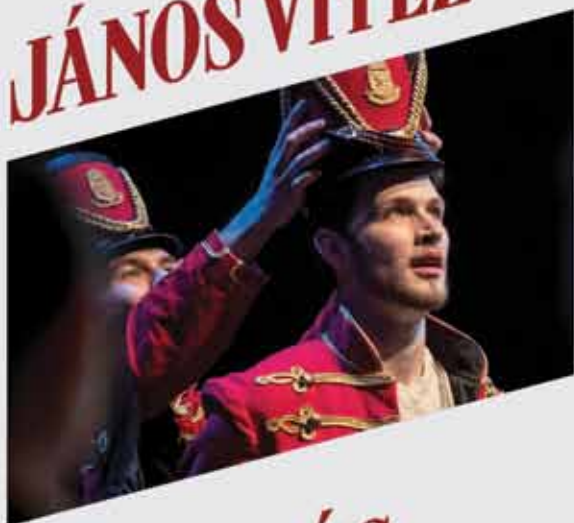
Elmúltak az évek, ismét Budán, a régi kertben éltünk. Anya megnyeste a díszfát, kiásta az őszibarackok körül a tányérokat. Kilencven évet élt. A papírai között találtam egy hivatalos levelet. A budapesti Idősek Fesztiválján Szabó Lili néven kapott egy szerepet. Szabó a leánykori neve volt. Nyilván nem véletlenül választotta ezt a művésznevet.

Muráti Teodóra Madridban halt meg. Ő is, mint osztálytársa, anyám: kilencvenévesen.

#nemzetiadiakokert

JÁNOS VITÉZ

CSONGOR ÉS TÜNDE

FEKETE ÉG - A FEHÉR FELHŐ

TÓTH ILONKA

info: jegy@nemzetisinhaz.hu

Áldor
1929

Fedák Sári, Móricz Zsigmond és Simonyi Mária. A felvétel Móricz Szépasszony kocsisa című művének bemutatóján készült a Magyar Színházban, 1929. Áldor Dezső felvétele

„VENUS AZ ÉG ALJÁN”

Móricz Zsigmond és Simonyi Mária szerelme

Sikeres színpadi szerzőként sok pénzt lehetne keresni. Erre a gondolatra jutott Móricz Zsigmond a naplói tanúsága szerint az 1920-as évek derekán. Az akkor már befutott és sikeres író az 1919-es proletárdiktatúra idején az írói direktórium tagja lett, ezért a Horthy-korszak kezdetén mellőzték, írásai csak a Nyugatban és az Est-lapokban jelenthettek meg. Állandó anyagi gondok gyötörték. De vajon más nem vonzotta a színház világához?

Első színházi kalandját Móricz 1909-ben, amikor *Sári bíró* című darabját a Nemzeti Színház bemutatta, még megúsza nagyobb érzelmi megrázkódtatások nélkül. 1924-ben azonban, *Búzakalász* című művének Renaissance színházbeli premierjét követően beleszeretett a darab főszerepét alakító Simonyi Máriába.

A színésznő 1911-ben kezdte pályafutását, és legnagyobb sikerét Bárdos Artúr rendezéseiben aratta. Modern nőalakokat formált meg mély átéléssel, kifejező beszéddel, intelligens játékkal. Fényképe

gyakran szerepelt a színházi hetilapok címlapján, de a színházi bennfentesek nem nagyon pletykáltak róla. Talán azért azt sejtették, hogy direktorához, felfedezőjéhez valaha gyengéd szálak fűzték.

Móricz életrajzi kronológiája szerint 1924. január 31. éjjelén írta első levelét Simonyi Máriának: „Kedves Mária, ma először írom le a neved. Ma először írok le egy új női nevet 21 év óta. Fene egye meg ezt a bárányhímőt. Ifjúkoromban elmulasztottam átesni rajta, s most vén fejjel!” A *Búzakalász* frissen megjelent kiadását már napokkal korábban átadhatta az aláb-

Móricz Zsigmond és Simonyi Mária házasságának első évfordulója a Színházi Élet 1927. május 29-én megjelent számában

Móricz Zsigmond és Simonyi Mária bohém társaságban a Royal szálló különtermében. Az asztalfőn Faragó Ödön színházigazgató és felesége, Biller Irén ül. A felvétel 1929-ben készült

bi dedikációval: „*Simonyi Máriának / a nem titkolható érzések / a ki nem fejezhető szívdobbanások / csodálatos művésze, a Szép, a Jó, a Gonosz / vegye szeretettel / a szeretet adta szerepet / Móricz Zs.*”

Amikor Móricz viszontlátta privát levelének sorait a Színházi Élet február elsején kiadott friss számában, rádöbbsent, hogy a színházi világban másfajta játékszabályok uralkodnak. Visszakövetelte hát első levelét, s egyúttal közölte, hogy „*ilyen illúziórombolás még nem történt*” rajta. „*Fáj, fáj, fáj*” – majd mégis arra kérte a színésznőt, hogy azért írjon... Simonyi Mária azonban csak néhány rövid üzenetet küldött, ezeket is tüstént visszakérte, míg Móricz naponta többször is beszámolt érzelméről: „*Most megint sírok, zokogok, nyavalygok. Meg vagyok mérgezve, az egész testem ég, és veszett farkas, aki magát rágja. Azt hiszem, maga félbet most tőlem: de én beleőrülök, ha egyszer a maga karja közt nem sírhatom ki magam. Én egy rabszolga vagyok, aki mindig asszonyoktól függ, 21 évig egy nő abszolút rabságában. Hogy történt, hogy én onnan most kirohantam? [...] képes volnék most magáért lerombolni mindent, írni nevemet, családot, becsületet. És ráadásul maga ebben teljesen ártatlan. Mért írok? Ez valami vad és durva dolog.*”

Móricz, bár leveleiben szüntelenül önmagáról beszélt, barátai révén megpróbálta Simonyi Mária pályafutását is egyengetni. Székely Aladár fotográfus portrét készített a színésznőről („*Megmondtam neki, hogy egy karakterisztikus fejet csináljon*”), Schöpflin Aladár pedig cikket írt róla a Nyugatban: „*Nem közönséges szépségű látványnak voltak tanúi, akik ott voltak a Búzakalásznak, Móricz Zsigmond darabjának az előadásán. Láthatták Vénuszt kikelni a babokból. Egy kiváló asszonyi és színésznői egyéniséget láttak abban a pillanatban, amint leveti utolsó köteleit, teljesen felszabadul minden alól, ami eddig nyűgözte, és megmutatja magát teljes szépségében és gazdagságában.*”

A szenvedélyek viharában Móricz házassága válságba került, az író azt a kijelentést is megkockáztatta ekkor, hogy kettétörött a pályája. Nem tartotta otthon három kislánya sem, többször kimenekült Leányfalura, elutazott Bécsbe, Debrecenbe, hogy dolgozni tudjon.

Felesége, Holics Janka közben minden követ megmozgatott, hogy a férjét jobb belátásra bírja. Móricz szerelme azonban – levelei tanúsága szerint – töretlen maradt: „*Mária! Úgy érzem, mintha csakugyan paraszt volnék, a mesebeli legény, aki elindult elnyerni a tündér-királykisasszonyt, és egyre nagyobb akadályok tornyosulnak elé. De legyőzi – legyőzőm az akadályokat, és egyre biztosabbnak érzem a célt. Éppen ezért nem ismétlem meg a kérést. Kétszer kosarat kaptam, három a magyar igazság – harmadszorra győznöm kell.*”

A negyvenöt éves író ebben a lelki viaskodásban írta meg legkedvesebb művét, *Pillangó* című regényét. Úgy vélte, hogy világok összeomolhatnak, a szerelem azonban erőt adhat a különben kibírhatatlan elviseléséhez és az újrakezdéshez. Mert szerette volna újrakezdeni egész életét, „*a legelső lapra lépni vissza, a Hét krajcár könnyecskéje alá*” – ahogyan a Nyugat olvasóinak megvallotta.

Az újjászületés Simonyi Mária nélkül nem sikerülhetett. A színésznő azonban, a botrányoktól tartva, és talán egzisztenciális félelemből, nem kötelezte el magát. Az író lemondóan küldte el 1925. március 17-én a színésznőnek a *Pillangó* két sorát: „*egyetlen tiszta szerelem, mindenfél fájóbb szerelem az elszállt pillangó utáni sóvárgás*”. Móricz megpróbált viszatérni régi életéhez, gondolataiban, írásaiban azonban továbbra is ott zakatolt a mindent elsöprő szenvedély élménye, s ezt Holics Janka nem tudta elviselni: 1925. március 30-án veronállal megmérgezte magát, s április 2-án meghalt.

Bár a tragédia után majd fél évig Móricz tartotta a kapcsolatot Simonyi Máriával – néhány lap már házasságuk hírét költötte! – a Janka halála után született levelekben nem szerelemtől izznak a sorok, az élet folytatása a tét. Mi lesz a tizenhat éves Virággal, a tizennégy éves Gyöngyivel és a tíz éves Lilivel. „*Kedves: fogja szeretni őket?*”

Nem tudjuk, hogy az üzenetre válaszolt-e Simonyi Mária, de az bizonyos, hogy 1926 márciusáig nem érintkeztek. Móricz ekkoriban került egyre közelebb Magoss Olgához, a debreceni polgármester öz-

„Amikor Móricz viszontlátta a Simonyi Máriának írt privát levelének sorait a Színházi Élet február elsején kiadott friss számában, rádöbbsent, hogy a színházi világban másfajta játékszabályok uralkodnak.”

vegy leányához, akit az író naplójában 1925. április első napjaiban így jellemzett: „A gyerekeknek lenne jó ő. Családi, társadalmi helyzete, nemes, komoly egyénisége – póztalan, tiszta erkölcsi felfogása. Szép, egészséges életet és harmonikus békét ígér. Remélem, olyan viharokat nem, mint a másik két nő, bár isten tudja.” Móricz hitt abban, hogy Magos Olgában szellemi, lelki társra talált, az asszony azonban végül elutasította házassági ajánlatát.

Móricz Virág szerint apja 1926. március elején véletlenül találkozott ismét Simonyi Máriával. Három hónap múlva, 1926. június 29-én pedig házasságot kötöttek. Móricz szerződésben ismerte el, hogy új drámai művei már közös alkotások, s azt is leszögezte, hogy a jövőben minden alkotását, melyet Máriával együtt ír, közös tulajdonnak tekinti.

Eleinte mintha sikerülne ezt a tervet megvalósítani, hiszen az itáliai nászútjukról közösen készítettek jegyzeteket, s Móricz új színdarabjaiban, az *Úri muriban* (Vígsház, 1928) és a *Szépasszony kocsisában* (Magyar Színház, 1929) Simonyi Mária jelentős szerepet kapott. Különösen az *Úri muriban* volt kiemelkedő alakítása: Laczkó Géza Az Estben így méltatta játékát: „A boszorkányos előadás sokszínű és tökéletes. Simonyi Máriának kitűnő alkalma nyílt, hogy nemes művészetét egyéniségére szabott szerepben csillogtassa, a szenvedély józanságának, a dacha rejtett gyöngédségnek, a harcos és győzelmeiben legyőzötté enyhülő szerelemnek remek ábrázolását nyújtva.”

A színházi világot azonban Simonyi Máriával sem sikerült Móricznak meghódítania. Több darabja, így *A repülő sas* című Napóleondráma és a *Tűzijáték* sohasem került színre. Már 1926 őszén csalódottan jegyezte fel, hogy felesége/író társa még nem hozott neki anyagot. „Soha senki fölött kritikát nem gyakorol, legfeljebb érdeke szerint valami megjegyzést.” Simonyi Mária nem hogy anyagot nem hozott, 1929. június 6-án írt levelében azt is elutasította, hogy irodalmi műben szerepeljen: „Irtózom attól, hogy »Téma« legyek. Örömmöm és bánatom, könnyeim és nevetésem feldolgozva, pénzért árulják. Rettenetes. Hogy még a testvéreimről sem beszélek! Nem! Mert ugyanolyan szentnek tartom azt, mint a magamét. Mi-

SIMONYI MÁRIA

nek legyenek nekünk ilyen harcaink, édes. Én nem vagyok harcos természetű. Én melegséget és szépséget akarok.”

A sors fintora, hogy akarata ellenére Simonyi Máriából mégis regénytéma lett. Amikor tíz év együttélés után a házastársak a válásról tárgyaltak, Móricz úgy vélte, hogy a felesége túlzott anyagi követeléseket támaszt. S hiába kötötte az író a színésznőhöz „egy tomboló, nagy szerelem emléke”, ez nem akadályozta meg abban, hogy bosszúból a *Míg új a szerelem* című művében ország-világ elé tárja kapcsolatukat. Az íráshoz felhasználta korábbi feljegyzéseit, leveleit, legforróbb vallomásáról azonban megfedekezett: 1912-ben az Új Színpadon többször megnézte August Strindberg *Hattyúvér* című mesejátékát, csak azért, mert a címszerepet Simonyi Mária játszotta: „Mikor legelőször megláttam, már úgy tűnt fel előttem, mint a szerelem csillaga. Venus az ég alján, csodálatosan izzó fényben, de gőzkörrel körülvéve. Kétszer vagy háromszor megnéztem miatta a Hattyúvért, s ma, körülbelül tizenkét év után még itt remeg idegeimben az isteni jelenségnek minden hangja. [...] Ó, mért nem akkor... mért nem hozta a sors akkor utainkat össze.”

GAJDÓ TAMÁS

Források:

Móricz Virág: Apám regénye (1953), Móricz Lili: Kedves Mária (1973), Móricz Zsigmond: Naplók 1924–1925 és 1926–1929 (2010 és 2012)

A képek forrása: OSZMI

KROKODIL A NÉVA PARTJÁN

A Nemzeti Színház az Alekszandrinszkij Színházban, a szentpétervári Kulturális Fórumon

Két teltházas Krokodilus-előadás, orosz-magyar Karamazov testvérek, Színházi Olimpia – címszavak a szentpétervári turnéről.

Az idén a 180. évadját ünneplő budapesti Nemzeti csak kisöccse a pétervári Alekszandrinszkijnek, amely a honlapján is büszkén hirdeti, hogy ez a 261. szezonjuk. 1832 óta dolgoznak a mai épületükben (a mi Nemzetünk csak 2002 óta működik az 1837-es alapítása óta olyan épületben, amelyet nem ideiglenesnek tekintettek, hanem kifejezetten a Nemzeti otthonául készült). Itt vendégszerepelt november 18-án és 19-én *A krokodilus* két teltházas előadással a 900 fős nagyszínházban, az idén hatodik alkalommal megrendezett Kulturális Fórum keretében.

Pétervár színházi nagyhatalom, az 5,1 millió lakosú városban kilencven színház működik, 24 állandó társulattal rendelkező prózai teátrumában mintegy két és félmillió jegyet váltanak évente. Az Alexandrinszkij mellett másik tradicionális intézmény az 1860-ban alapított, operát és baletet játszó Mariinszkij. A prózai társulatok közül kiemelkedik a Nagy és a Kis Dráma Színház, az előbbinek a MITEM-en az *Alice* című előadásával is szereplő Andrej Mogucsij a

vezetője, az utóbbit az orosz színházi élet egyik nagy örege, a világhírű Lev Dogyin vezeti. Péterváron található a Baltic House nevezetű ösztönművészeti központ is, amelynek nemzetközileg jegyzett színházi fesztiválja van.

Az Alekszandrinszkij és a budapesti Nemzeti között évek óta tart az együttműködés. A MITEM-en látható volt Pétervárról a *Zéró liturgia*, amely Dosztojevszkij *A játékos* című regényéből készült, és Gozzi *A holló* című darabja, és vendégszerepeltek még Gogol *Háztűznézőjével* is a Nemzetiben. Az Alexandrinszkij nemzetközi fesztiváljára 2014-ben a Nemzetiből a *Mesés férfiak szárnyakkal* és a *Johanna a máglyán* kapott meghívást.

A két teátrum együttműködésének kulcsa a nagy – pétervári – orosz szerző, aki ráadásul egyetlen színdarabot sem írt: Dosztojevszkij. 2017 őszén Fokin Dosztojevszkij novellájából, *A krokodilus*ból rendezett előadást a Nemzetiben. A befejezetlen elbeszélés egy kishiva-

Formátumos krokodil

„Az előadás egy levegőbe emelkedő krokodillal kezdődik: a díszlet hatalmas csillárként emelkedik fel a zsinórpádláshoz – mintegy megelőlegezve, hogy ez a hüllő lesz a világ fétise és új fényforrása. Ivan Matvejevic és felesége, Jelena Ivanovna (Horváth Lajos Ottó és Tóth Augusztina) 19. századi jelmezekben hatásos táncot lejtenek egy német sláger zenéjére, mechanikus játékbabákra emlékeztetve. (...) A kirkatvilággal szemben (...) ott áll a Kristán Attila által alakított Szemjon Szemjonovics, aki térben is a periférián tartózkodik. Ez a hős viszi a történetmesélést, elborzadva figyelve azt a sötétséget, mely a színpad nagyobb részét uralja – ebben a tükrön túli világban.” (*Vecsernyij Szankt-Petyerburg, Jevgenyij Avramenko*)

A hüllők életéből

„Azt, hogy emberek miként válhatnak egy pillanat alatt krokodillá, az Alekszandrinszkij Színház művészeti vezetője kézzelfoghatóan demonstrálja. Viszont a korai Dosztojevszkij két kérdése kapcsán arra késztet, hogy mi magunk gondoljuk át: jelenleg mi vagyunk a krokodil belsejében vagy éppenséggel a krokodil költözött be mindannyiunk belsejébe? Jó lenne, ha ezt végre meg tudnánk határozni. Hogy megértsünk egy igen fontos dolgot: hogyan kerüljük el, hogy magunk is krokodillá váljunk.” (*Rosszizskaja Gazeta, Irina Kornyejeva*)

talnokról szól, akit egy német mutatványos által idomított krokodil elnyel, és aki a fenevad gyomrában nem meghal, hanem onnan kezdi hirdetni tanait. Ezzel párhuzamosan Vidnyánszky Attila a *Bűn és bűnbódést* vitte színre az Alekszandrinszkijben (az öt és félórás előadást öt kategóriában jelölték az orosz nemzeti színházi fesztiválra, az Arany maszkra). Az „igazgatócserés”, párhuzamos rendezésről készült a *Raskolnyikov találkozása a krokodillal* című dokumentumfilmet is levetítették a Kulturális Fórum színházi szekciójában (rendező: Mispál Attila). S hogy előre szaladjunk az időben: a két színház igazgatója bejelentette, hogy közös produkcióként születik meg 2019-ben a *Karamazov testvérek*. A részletek még nem ismertek (felmerült többek között, hogy orosz és magyar színészek közösen játszanának), de az bizonyos, hogy Dosztojevszkij művére azért esett a választás, mert a nagyregény mai világunk egyfajta modelljeként értelmezhető.

A Kulturális Fórum az év egyik legrangosabb nemzetközi eseménye Oroszországban, amelyen részt vett Vlagyimir Putyin orosz elnök, aki fontos színházi bejelentést tett: 2019-ben Szentpétervár lesz a következő Színházi Olimpia helyszíne. A fórum szakmai programjain a színház, a film, a zene, az irodalom, a cirkusz, a turizmus, a média, a múzeumok és a kulturális örökség területén dolgozó mintegy nyolcezer orosz és nemzetközi szakember és művész vett részt.

– Egy ilyen esemény oldja Oroszország politikai elszigeteltségét – mondja Valerij Fokin, az Alekszandrinszkij igazgatója, a színházi szekció vezetője. – Bárhogyan viselkednek a politikusok, bárhogyan alakuljon is a világ politikai helyzete, a kultúra csatornáját mindig nyitva kell hagyni. Mert amit a politikusok nem tudnak megoldani, abban a kultúra képviselői még sok mindent elérhetnek, segíthetnek a dolgok normalizálásában.

Példaként Lengyelországot említi, amellyel szintén feszült Oroszország viszonya, de a fórumra végül a lengyel szakemberek is szívesen jöttek. Az igazgató azt mondja: mindenkinek megadjuk a lehetőséget a részvételre, és ha megtapasztalható a siker, a párbeszédre való nyitottság, akkor egyre többen el fognak jönni.

– Azt szeretnénk, ha a fórum három napja alatt az előadások, a workshopok révén a mai európai színházi élet egyfajta keresztmetszetét adhatnánk. Ennél többre vágyunk, ezért örülök annak, hogy 2019-ben a Színházi Olimpiát Szentpéterváron rendezhetjük meg, ami lehetőséget ad majd arra, hogy két-három héten keresztül a világ legjobb színházcsinálói és társulatai megjelenjenek, találkozzanak egymással, és ennek a

hatalmas városnak a színházszerető és értő közönségével. A szervezés már folyik, a budapesti Nemzetit is szívesen látjuk az Olimpián.

Vidnyánszky Attila is felszólalt a fórum színházi újításokról szóló kerekasztal-beszélgetésén, olyan világszínházi személyiségek társágában, mint Heiner Goebbels, Luc Perceval, Tadashi Suzuki, Theodoros Terzopoulos. A beszélgetésből kiderült, hogy a legfontosabb kérdés: Mi ma a színház feladata? Luc Perceval szerint a kőszínházi struktúra, amit ő maga évtizedek óta szolgált, például a hamburgi Thalia Színházban, mára a szórakoztatás terepe lett, ahol sikert kell „termelni”, nincs idő és lehetőség az adófizetői pénzekből fenntartott intézményekben kísérletezésre, elmélyült munkára. Vidnyánszky Attila arról beszélt, hogy a társulattal rendelkező kőszínházak rendszerének, amely Magyarországon a német mintát követi (minden megyeszékhelyen működik állandó színház), olyan hatalmas kulturális erőteret képez, olyan jelentős közművelődési feladatot lát el, olyan fontos és élő kultúráközvetítő és közösségépítő feladatot teljesít, amely messze túlmutat a színházművészetben. Heiner Goebbels, aki független alkotóként eljutott egy szélsőséges színházi formáig, amelyben színész nélküli előadásokat hoz létre, erre megjegyezte: de kik vagyunk mi, hogy megmondjuk a közönségnek: mi a jó?

A találkozási pontok helyett inkább a szétartó álláspontok rövid felvázolását kapta a közönség arról, mi is a művészek, a színházak feladata és felelőssége azzal a közösséggel szemben, amely ezeket az intézményeket fenntartja.

KORNIA ISTVÁN

| fotók: a szerző

Ember-krokodil

„Amikor ismeretlen nyelven szóló előadást nézünk, önkéntelenül is jobban odafigyelünk a vizuális komponensekre. A *krokodilus* díszlete szinte olyan, mint egy installáció. A színészek meglevenítik az installációt, miközben óhatatlanul annak részévé is válnak. Ez különösen a fináléhoz közeledve válik szembetűnővé, amikor a szereplők krokodillá kezdenek változni, krokodilmaszkokat vesznek fel, és amint mögöttük eltűnnek az emberi arcok, a színészek a szemünk láttára piktoگرامmokká válnak. (...) Az átlényegülés művészete a festőművészettel lép szintézisre.” (*expert.ru, Vjacseszlav Szurikov*)

NAGY MARI AASE-DÍJAS

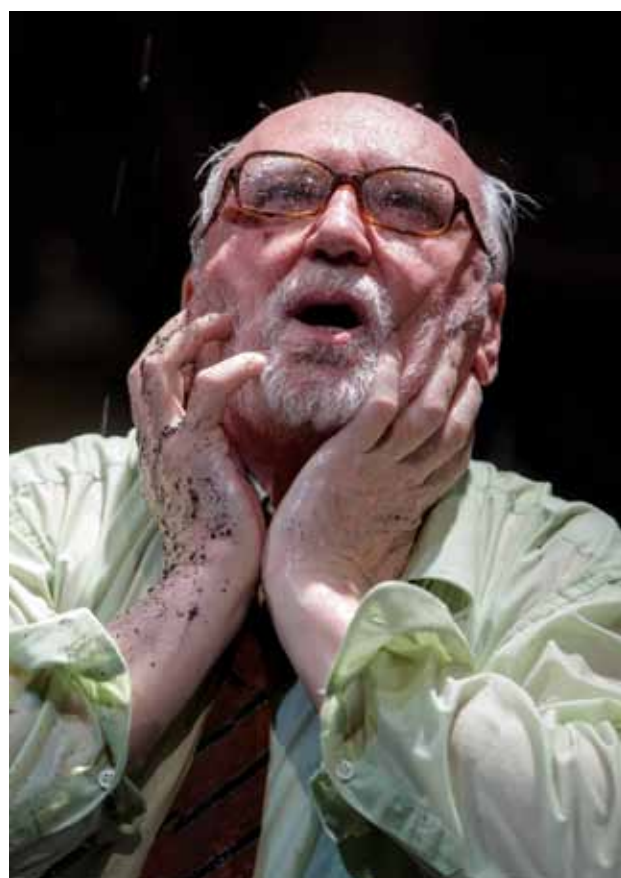
Aase-díjat kapott Nagy Mari, a Nemzeti Színház művésze. A díjat Ibsen *Peer Gynt* című drámakölteményének egyik színpadi alakjáról, Peer Gynt édesanyjáról nevezték el. Maga a szerep rövid, azonban felejthetetlen alakításra nyújt lehetőséget. A díjat Gobbi Hilda végakarataiban az „emlékezetes percek, pillanatok főszereplői”, az epizódszerepek megformálói számára alapította, amelyet évente két női és két férfi színész vehet át. Az idén Szabó Márta, a nyíregyházi Móricz Zsigmond Színház, Gazsó György, a budapesti Radnóti, Serf Egyed, a kaposvári Csiky Gergely Színház művésze kapta. Nagy Mari a *Részegek*, a *Csongor és Tünde*, a *Szindbád*, *Az Úr komédiásai*, a *Szent szörnyetegek*, *A helység kalapácsa* című előadásokban, illetve a *Mária testamentuma* című önálló estjén látható a Nemzetiben.

Nagy Mari a *Részegek*ben

BLASKÓ PÉTER: PRIMA

A 2017-es Prima Primissima Díj színház- és filmművészet kategóriájában Blaskó Péter, színházunk társulatának tagja mellett jelölt volt Hegedűs D. Géza, a Vígszínház tagja, illetve a Primissimának választott Enyedi Ildikó filmrendező, forgatókönyvíró, a *Testről és lélekről* című film alkotója. Blaskó Péter *Az ügynök halála*, a *Házasság Palermóban*, valamint a *Csongor és Tünde* című előadásokban látható a Nemzetiben.

Blaskó Péter *Az ügynök halálában*

OLT TAMÁS REJTŐJÉNEK SIKERE A KALEIDOSZKÓPON

A *Szájon lőtt tigris* című egyszemélyes Rejtő-est kapta versszínházi kategóriában az idei Kaleidoszkóp-díjat a felvidéki Gál Tamás *A nagyidai cigányok* című előadásával együtt. A 17. Kaleidoszkóp nemzetközi versfesztivál nagydíját a Váci Dunakanyar Színházban vehette át Olt Tamás, a Nemzeti társulatának tagja, aki nemcsak játssza, de rendezte is darabot, amelyet Vaszkó Bencével írt.

Olt Tamás a *Szájon lőtt tigris*ben

VERSMONDÓK A Magyar Versmondók Egyesülete és a Nemzeti Színház közös szervezésében valósult meg a II. Nemzeti VERSeny. A Nemzetiben rendezett döntőben 23 versenyző lépett színpadra, akiknek egy-egy versklipjét is megnézhetette a közönség. Első helyezett a 21 éves vajdasági Péter Lea, második a 32 éves halásztelki Csiha Marianna, míg a harmadik a szlovákiai Hetényiből érkezett 17 éves Gál Réka Ágota lett.

UNICEF-KÖLYÖKNAP

Az idén először Magyarország is részt vett az UNICEF talán legvidámabb, legvagányabb, globális kampányában, amit minden évben a Gyermekek Világnapján, az ENSZ gyermekjogi egyezménye elfogadásának évfordulóján rendeznek. Ezen a napon a gyerekek előtt „megnyílik a világ”. Különböző intézményeknél, cégeknél, szervezeteknél helyszínre szabott egyedi „fordított napot” tartanak. Az UNICEF megkeresésére a Nemzeti Színház örömmel csatlakozott a programhoz az első adventi Kölyöknapon.

JOBB VELED A VILÁG

A Nem Adom Fel Alapítvány kezdeményezésére létrehozott Jobb veled a világ című gálaest célja bemutatni a társadalomnak a fogyatékossgal élő emberek értékteremtő munkáját, küzdeni akarását, emellett buzdítani, bátorítani szeretnék őket, hogy „ne adják fel”. Az ENSZ 1992-ben nyilvánította a fogyatékos emberek nemzetközi napjává december 3-át, hogy felhívja a figyelmet a betegség, baleset vagy katasztrófa következtében fogyatékoská váló emberek problémáira. Évek óta a Nemzeti ad otthon a gálaestnek.

KARÁCSONYI ÉLETFÁ

Különleges karácsonyfát állított idén a Nemzeti Színház. Kő Boldizsár képzőművész és játszótértervező több mint 5 méteres alkotása egyszerre idézi a klasszikus karácsonyfákat és a magyar népmesékből ismert életfát. A karácsonyfát először december 10-én, vasárnap az adventi kölyöknap programjának keretében állhatták körül a gyermekek.

CIRKUSZ-SZÍNHÁZ

jan. 10.

Maski Cubed

A világhírű odesszai Maski Színház előadása a commedia dell'arte, az abszurd színház, a pantomim, a komédia és a bohóctréfa elemeit vegyíti. Az ukrán komikusok a XII. Budapesti Nemzetközi Cirkuszfesztivál programjának résztvevőiként lépnek fel a Nemzeti Színházban.

mikor? hol?

január 10. – 19 óra • Gobbi Hilda Színpad

HOBO-VISZOCKIJ

jan. 16.

Farkashajszka

„Sosem láthattam őt, nem hallgathattam Viszockij dalait. Ő belehalt a létező szocializmusba, én túléltem. Kizárólag azokat a dalait játszom, amelyeket hazámban és saját utamon érvényesnek érzek” – mondja Hobo, aki emlékkoncerttel adózik a legendás orosz énekes előtt, aki most lenne 80 éves.

mikor? hol?

január 16. – 19 óra • Kaszás Attila Terem

TÓTH AUGUSZTA ESTJE

jan. 13.

Hoztam valamit a hegyekből

Azt mondják, egy ember addig él, amíg emlékeznek rá. Vajon Mezei Máriára hányan emlékeznek napjainkban? És hogyan? – kérdezi Tóth Auguszt, aki egy monodrámával „felel”. Izgalmas kalandozásra hívja a nézőket, hogy közösen idézhessék fel sok zenével, humorral és iróniával fűszerezve az Asszony, Ember, Művész életét.

mikor? hol?

január 13. – 19 óra 30 • Bajor Gizi Szalon

NEMZETI

A magazin megtalálható

országwide a Lira könyvárúházaiban és boltjaiban.

SÖR

jan. 18., 20.

Shakespeare Összes Rövidítve

A Shakespeare Összes Rövidítve egy fergeteges komédia, amelyben három angol színész tesz – sikeres – kísérletet arra, hogy mester mind a 37 drámáját színre vigye kevesebb, mint két óra leforgás alatt. Angol nyelvű előadás – kezdőnek is szórakoztató!

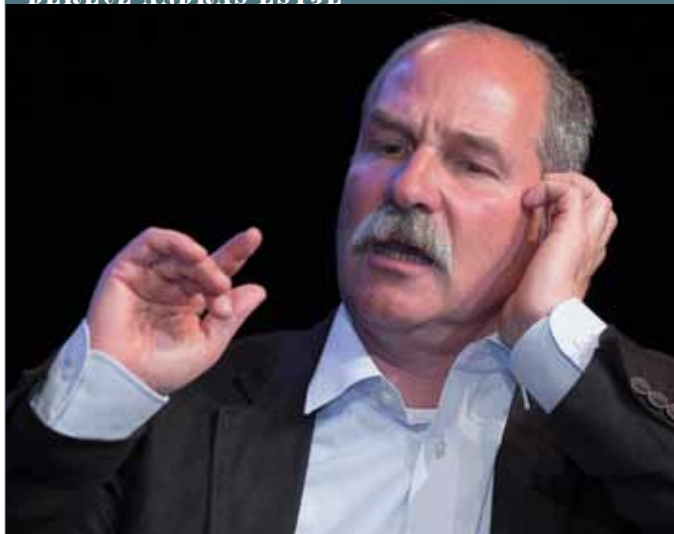
mikor? hol?

január 18. – 19 óra 30 • Gobbi Hilda Színpad

január 20. – 15 és 19 óra • Gobbi Hilda Színpad

BERECZ ANDRÁS ESTJE

jan. 26.

Sinka ének

Sinka István „pásztoroköltő” verseit foglalta nótába, a Sárrét dalaival egybeszerkesztve Berecz András. A mesemondó-énekes szerint: „Sinka balladái irodalmunk élvonalába tartoznak. Rám ezek hatottak legjobban. A Sár Imrék, Rozs Máték, Tatár Imrék, Boros Katik, Csahor Pálok, Zám Eszti sorsa. Olyan művek ezek, amiket egészséges közösség énekelne: ha ezek a költemények élő közösségekben teret kapnának, törvényszerűen dalolnák azokat.”

mikor? hol?

január 26. – 19 óra 30 • Kaszás Attila Terem

SZÜCS NELLI ESTJE

jan. 28.

Fedák Sári

Ismernünk kell színjátszásunk nagyjait. És Fedák egyike volt a legnagyobbaknak. Ő volt „A” primadonna. Sztár Pesttől New Yorkig. Molnár Ferencsel rövid és viharos házasságban élt. Bizonyíthatatlan vádak alapján mellőzött lett 1945 után – színpadra többé nem léphetett. Megjárta a csúcsokat és a poklokat. Méltán ünnepelték, és méltatlanul félreállították.

mikor? hol?

január 28. – 19 óra 30 • Bajor Gizi Szalon

RÁHANGOLÓ ÉS KÖZÖNSÉGTALÁLKOZÓ

RÁHANGOLÓDÁS egy előadásra – dramaturgjaink háttérinformációkat osztanak meg az érdeklődőkkel az előadások előtt.

KÖZÖNSÉGTALÁLKOZÓKRA invitáljuk nézőinket az előadások után: találkozás, beszélgetés a művészekkel, alkotókkal.

mikor? hol?

RÁHANGOLÓ az előadások előtt

január 16. – **Az Úr komédiásai** (18 órától)

január 31. – **Csongor és Tünde** (18 órától)

KÖZÖNSÉGTALÁLKOZÓ az előadások után

január 7. – **Házasság Palermóban**

január 9. – **Szent szörnyetegek**

Nemzeti Színház (a pontos helyszínről érdeklődjön a színházban)

Olvasson színházat!

www.nemzetiszhaz.hu/magazin

ORSZÁGOS SZÍNHÁZTÖRTÉNETI MÚZEUM ÉS INTÉZET

KIÁLLÍTÁSOK

KASSÁKIZMUS

Új dráma. Új színpad. A magyar avantgárd színházi kísérletei.

Megtekinthető: február 25-ig, szerdától vasárnapig 14-től 18 óráig
Bajor Gizi Színmúzeum

MŰVÉSZEK 2 D-BEN

A színművészeket, színházi szakembereket ábrázoló festmények a 19. század végétől és a 20. század első feléből, színészházaspárok portréi láthatók két kiállításon.

Megtekinthető: március 18-ig a Bajor Gizi Színmúzeumban és az Országos Színháztörténeti Múzeum és Intézet épületében.

PROGRAMOK A BAJOR GIZI SZÍNÉSZMÚZEUMBAN

TV A SZÍNHÁZBAN – SZÍNHÁZ A TV-BEN.

Beszélgetés a televíziós színházi aranykorral.

január 25. – 16 óra | belépő: 500 Ft/fő

„VILLABEJÁRÁS – A PINCÉTŐL A PADLÁSIG”

Esti séta a Bajor Gizi Színmúzeum közönség elől elzárt tereiben.

február 9. és február 10. – 18 óra | részvételi díj: 1500 Ft/fő

Regisztráció szükséges: sebenyi.agnes@oszmi.hu

Bajor Gizi Színmúzeum:
1124 Bp. Stromfeld Aurél 16.

Országos Színháztörténeti Múzeum és Intézet:
1013 Bp. Krisztina krt.57.

bővebb információ:
www.oszmi.hu // www.facebook.com/oszmi

Nagyszínpad jegy

1. Árkategória 2. Árkategória 3. Árkategória 4. Árkategória

JEGYÁRAK:

1. kategória **3800 Ft**

2. kategória **3000 Ft**

3. kategória **2100 Ft**

4. kategória **1800 Ft**

Stúdiószínpadok (Gobbi Hilda Színpad, Kaszás Attila Terem, Bajor Gizi Szalon): **2600 Ft**

ÖT NAP ELŐNY!

Aki bérletvásárláskor megadja az e-mailcímét, minden hónapban értesítést kap: **ÍGY ÖT NAP ELŐNYT ÉLVEZ**, hogy szabadon lefoglalja bérletes helyét a „normál” jegyvásárlók előtt.

Bővebb jegy- és bérletinformációk

Jegypénztár a Nemzeti Színházban

1095 Budapest, Bajor Gizi park 1.

telefon: (+36 1) 476 6868

Nyitvatartás:

hétköznap 10-18 óra között (ebédidő: 13-13.20), munkaszüneti és ünnepnapokon 14-18 óra között, illetve az előadások kezdetéig.

Andrássy úti jegyiroda

1061 Budapest, Andrássy út 28.

telefon: (+36 1) 373 0963; 373 0964; 373 0996; 354 1777

Nyitvatartás:

hétköznapokon 10 és 19, szombaton 11 és 19 óra között, vasárnap zárva

bérlet- és jegyrendelés: jegy@nemzetisinhaz.hu

BÉRLETTEL A PREMIERRE!

MECÉNÁS BÉRLET

20 000 Ft

4 nagyszínpadi bemutatóra érvényes

A MECÉNÁS bérletből a Nemzeti Színház mindössze 50 darabot bocsát ki a zsöllye középüléseire. A MECÉNÁS bérlettel rendelkező nézőinket szeretettel várjuk a bemutatót követő zártkörű premier bankettre.

Pierre Beaumarchais: **Figaro házassága,**

avagy egy örült nap emléke | 2017. november 10.

Anton Csehov: **Csereznyéskert** | 2018. február 23.

Gárdonyi Géza – Zalán Tibor: **Egri csillagok** | (2018. március 9.)

Pedagógusok és diákok figyelmébe ajánljuk!

A csoportos diákjegynél is kedvezőbben, 50%-os engedménnyel vásárolhatnak a diákok és a pedagógusok is diákbérletet. (Vásárláskor a kedvezményre jogosító igazolványt be kell mutatni.)

» A bérletek a stúdiószínpadokon nem helyreszólóak, a helyfoglalás az érkezés sorrendjében történik!

» A bérletek nem érvényesek a Madách Imre Nemzetközi Színházi Találkozó (MITEM) előadásaira és a premierekre (kivéve a korlátozott számban váltható MECÉNÁS bérletet).

» Diákbérlet vásárlásához igazolvány bemutatása szükséges!

» Felhívjuk nézőink figyelmét, hogy a bérletek egy évadra érvényesek.

» A szabadbérletek automatikus belépésre nem jogosítanak, ezért kérjük, időben foglalják le és vegyék át jegyeiket. A jegyek a bérletszelvény ellenében a Nemzeti Színház jegypénztárában, vagy a jegyirodában vehetők át.

» A műsorváltozás jogát fenntartjuk!

VÁLTSON BÉRLETET A 2017/18-AS ÉVADRA IS!

Válasszon szabadbérleteink közül! Ön választhatja ki az előadást, a helyet és az időpontot is! Kombinált bérleteinkben nagyszínpadi és stúdiósínpadi előadások vegyesen szerepelnek. Bérleteinket kedvező áron, a napi jegyárnál 30%-kal olcsóbban vásárolhatja meg, a diákok speciális kedvezményben részesülnek.

„KISSZÍNPADI” SZABADBÉRLETEK

(Gobbi Hilda Színpad, Kaszás Attila Terem, Bajor Gizi Szalon, rendhagyó nagyszínpadi nézőtér):

LUKÁCS MARGIT bérlet **szabadbérlet, 3 előadásra**

Bármely, repertoáron lévő „kisszínpadi” előadásra érvényes
5 500 Ft

KOMBINÁLT SZABADBÉRLETEK

SINKOVITS IMRE bérlet **szabadbérlet, 5 előadásra**

Bármely, repertoáron lévő 3 nagyszínpadi és 2 stúdiósínpadi előadásra érvényes

I. kategória	11 600 Ft
II. kategória	9 900 Ft
III. kategória	8 000 Ft

JÁSZAI MARI bérlet **szabadbérlet, 4 előadásra**

Bármely, repertoáron lévő 2 nagyszínpadi és 2 stúdiósínpadi előadásra érvényes

I. kategória	8 900 Ft
II. kategória	7 800 Ft
III. kategória	6 100 Ft

NAGYSZÍNPADI SZABADBÉRLETEK

I. árkatagória: zsöllye | II. árkatagória: balkon |

III. árkatagória: karzat

EGRESSY GÁBOR bérlet **szabadbérlet, 4 előadásra**

Bármely, repertoáron lévő nagyszínpadi előadásra érvényes

I. kategória	10 700 Ft
II. kategória	8 400 Ft
III. kategória	5 900 Ft

SZIGLIGETI EDE bérlet **szabadbérlet, 3 előadásra**

Bármely, repertoáron lévő nagyszínpadi előadásra érvényes

I. kategória	8 000 Ft
II. kategória	6 300 Ft
III. kategória	4 400 Ft

DIÁKBÉRLETEK

BUBIK ISTVÁN diákbérlet **szabadbérlet, 4 előadásra**

Bármely, repertoáron lévő nagyszínpadi előadásra érvényes

I. kategória	7 600 Ft
II. kategória	6 000 Ft
III. kategória	4 200 Ft

KASZÁS ATTILA diákbérlet **szabadbérlet, 3 előadásra**

Bármely, repertoáron lévő nagyszínpadi előadásra érvényes

I. kategória	5 700 Ft
II. kategória	4 500 Ft
III. kategória	3 200 Ft

LATINOVITS ZOLTÁN diákbérlet **szabadbérlet, 3 előadásra**

Bármely, repertoáron lévő 2 nagyszínpadi és 1 stúdiósínpadi előadásra érvényes

I. kategória	5 100 Ft
II. kategória	4 300 Ft
III. kategória	3 400 Ft

Választható előadások listája

NAGYSZÍNPAD:

Fjodor Dosztojevszkij: **A KROKODILUS**; Szilágyi Andor: **TÓTH ILONKA**; Branislav Nušić: **A MINISZTER FELESÉGE**; Michel de Ghelderode: **AZ ÚR KOMÉDIÁSAI**; Tamási Áron: **VITÉZ LÉLEK**; Petőfi Sándor: **JÁNOS VITÉZ**; William Shakespeare: **SENTIVÁNÉJI ÁLOM**; **FEKETE ÉG** – Molnár Ferenc: **A FEHÉR FELHŐ**; Sarkadi István – Fábri Zoltán – Nádasy László – Vincze Zsuzsa: **KÖRHINTA**; Vörösmarty Mihály: **CSONGOR ÉS TÜNDE**; Szarka Tamás: **ÉDEN FÖLDÖN**; Ferenczy György és a Rackajam: **BETYÁRJÁTÉK**; Edmond Rostand: **CYRANO DE BERGERAC** – továbbá az évad folyamán érkező vendégjátékok és bemutatók

STÚDIÓSÍNPADOK

(Gobbi Hilda Színpad, Kaszás Attila Terem, Bajor Gizi Szalon, rendhagyó nézőtér a Nagyszínpadon):

Euripidész: **HIPPOLÜTOSZ**; Ingmar Bergman: **SZENVEDÉLY**; Ivan Viripajev: **RÉSZEGEK**; William Shakespeare: **III. RICHÁRD**; Colm Toibín: **MÁRIA TESTAMENTUMA**; Rejtő Jenő nyomán: **SZÁJON LÓTT TIGRIS**; Szép Ernő: **„CSAK SZÓLANI EGY SZÓT MINT EMBER”**;

Krúdy Gyula nyomán: **SZINDBÁD**; Szergej Medvedyev: **FODRÁSNŐ**; Adam Long – Daniel Singer – Jess Borgeson: **SÖR – SHAKESPEARE ÖSSZES RÖVIDÍTVE** (angol nyelven); Földes László Hobo: **BALLADA A KÉT SEBZETT HATTYÚRÓL**; Földes László Hobo: **TUDOD, HOGY NINCS BOCSÁNAT**; Földes László Hobo: **A FÖLTÁMADÁS SZOMORÚSÁGA**; Földes László Hobo: **HALJ MEG ÉS NAGY LESZEL**; Anton Csehov: **HÁROM NŐVÉR**; Anton Csehov: **EGYFELVONÁSOS KOMÉDIÁK**; ISTEN OSTORA (Bánffy Miklós: A nagyúr); Szénási Miklós – Oleg Zsukovszkij – Lénard Ödön: **MESÉS FÉRFIAK SZÁRNYAKKAL**; Örkény István: **TÓTÉK**; Petőfi Sándor: **A HELYSÉG KALAPÁCSA**; Henrik Ibsen: **BRAND**; Márai Sándor: **CSALÁDI KÉRDÉS – BEFEJEZETLEN SZIMFÓNIA**; 6 – Anton Csehov: A hatos számú körterem című elbeszélése nyomán; Vladislav Vančura – Ernye Bea – Galambos Péter: **SZESZÉLYES NYÁR**; Conor McPherson: **A GÁT**; Bertolt Brecht: **GALILEI ÉLETE**; Weöres Sándor: **PSYCHÉ**; Marguerite Duras: **NYÁRON, ESTE FÉL TIZENEGYKOR**; **FEDÁK SÁRI**; Mezei Mária: **HOZTAM VALAMIT A HEGYEKBŐL**; **HAZÁT ÉS SZERELMET KERESSEK** – továbbá az évad folyamán érkező vendégjátékok és bemutatók

Nagyszínpad	27	Sze	19:00
Gobbi Hilda Színpad	27	Sze	19:00
Nagyszínpad	28	Cs	19:00
Gobbi Hilda Színpad	28	Cs	15:00
Nagyszínpad	29	P	19:00
Nagyszínpad	30	Szo	19:00

Nagyszínpad	6	Szo	19:00
Gobbi Hilda Színpad	6	Szo	19:00
Gobbi Hilda Színpad	7	V	19:00
Nagyszínpad	8	H	15:00
Gobbi Hilda Színpad	8	H	19:00
Nagyszínpad	9	K	15:00
Gobbi Hilda Színpad	9	K	19:00
Kaszás Attila Terem	9	K	19:30
Nagyszínpad	10	Sze	15:00
Gobbi Hilda Színpad	10	Sze	19:00
Gobbi Hilda Színpad	12	P	19:00
Kaszás Attila Terem	12	P	19:30
Nagyszínpad	13	Szo	19:00
Bajor Gizi Szalon	13	Szo	19:30
Nagyszínpad	14	V	15:00
Gobbi Hilda Színpad	14	V	19:00
Kaszás Attila Terem	14	V	19:30
Nagyszínpad	15	H	19:00
Kaszás Attila Terem	15	H	19:30

Vitéz lélek I Tamási Áron

Házasság Palermóban I Carlo Goldoni

Vitéz lélek I Tamási Áron

Házasság Palermóban I Carlo Goldoni

Csíkсомlyói passió

Csíkсомlyói passió

JANUÁR

Holt költők társasága I Tom Schulman I a veszprémi Petőfi Színház vendégjátéka

Házasság Palermóban I Carlo Goldoni

Házasság Palermóban I Carlo Goldoni I előadás után **közönségtalálkozó**

János vitéz I Petőfi Sándor

Szent szörnyetegek I Jean Cocteau

János vitéz I Petőfi Sándor

Szent szörnyetegek I Jean Cocteau I előadás után **közönségtalálkozó**

A Gulag virágai I Földes László Hobo

Csíkсомlyói passió

Maski Cubed I az ukrainai Maski Theatre vendégjátéka

Részegek I Ivan Viripajev

Arany – elmondja: Kovács Ákos I Egy óra Arany János verseivel

Figaro házassága avagy egy örült nap emléke I

Pierre Beaumarchais – Sardar Tagirovsky – Sényi Fanni

Mezei Mária: Hoztam valamit a hegyekből I Tóth Augusztina önálló estje

Éden földön I Szarka Tamás

Az ügynök halála I Arthur Miller

Arany – elmondja: Kovács Ákos I Egy óra Arany János verseivel

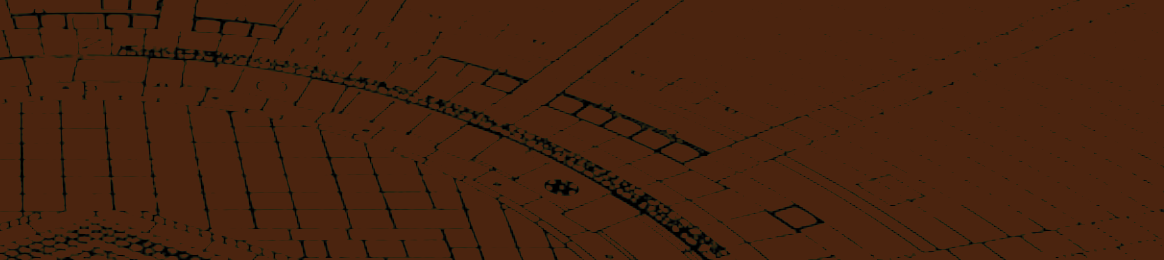
Cyrano de Bergerac I Edmond Rostand

Farkashajsz – Hobo estje Viszockij emlékére I Földes László Hobo

#nemzetiadiakokert

Diákcsoportok és kísérőtanáraik számára ingyenes előadások: a *Csongor és Tünde*, a *János vitéz*, a *Tóth Ilonka*, valamint a *Fekete ég - A fehér felhő*.

Információ és regisztráció: jegy@nemzetisinhaz.hu

Nagyszínpad	16	K	19:00
Nagyszínpad	17	Sze	19:00
Nagyszínpad	18	Cs	19:00
Gobbi Hilda Színpad	18	Cs	19:00
Kaszás Attila Terem	18	Cs	19:30
Nagyszínpad	19	P	17:00
Gobbi Hilda Színpad	19	P	19:00
Nagyszínpad	20	Szo	15:00
Gobbi Hilda Színpad	20	Szo	19:00
Kaszás Attila Terem	20	Szo	15:00
Kaszás Attila Terem	20	Szo	19:00
Nagyszínpad	21	V	15:00
Nagyszínpad	23	K	15:00
Gobbi Hilda Színpad	24	Sze	19:00
Gobbi Hilda Színpad	25	Cs	19:00
Kaszás Attila Terem	25	Cs	19:30
Gobbi Hilda Színpad	26	P	19:00
Kaszás Attila Terem	26	P	19:30
Nagyszínpad	27	Szo	19:00
Nagyszínpad	28	V	19:00
Bajor Gizi Szalon	28	V	19:30
Nagyszínpad	29	H	19:00
Gobbi Hilda Színpad	29	H	19:00
Kaszás Attila Terem	29	H	19:30
Gobbi Hilda Színpad	30	K	19:00
Gobbi Hilda Színpad	31	Sze	19:00

Az Úr komédiásai I Michel de Ghelderode I 18 órától **ráhangoló**

Szentivánéji álom I William Shakespeare

Mesés férfiak szárnyakkal I Oleg Zsukovszki – Szénási Miklós – Lénárd Ödön

Az ügynök halála I Arthur Miller

SÖR (Shakespeare Összes Rövidítve) I Madhouse Theatre Company | angolul

János vitéz I Petőfi Sándor

Tóték I Örkény István I Az Egri Gárdonyi Géza Színház vendégjátéka

János vitéz I Petőfi Sándor

Bánk bán I Katona József

SÖR (Shakespeare Összes Rövidítve) I Madhouse Theatre Company | angolul

SÖR (Shakespeare Összes Rövidítve) I Madhouse Theatre Company | angolul

János vitéz I Petőfi Sándor

János vitéz I Petőfi Sándor

Szindbád I Krúdy Gyula regénye alapján

Szindbád I Krúdy Gyula regénye alapján

Tudod, hogy nincs bocsánat I Földes László Hobo

Szindbád I Krúdy Gyula regénye alapján

Sinka ének I Berecz András ének-és mesemondó estje

Körhinta I Sarkadi Imre – Fábri Zoltán – Nádasz László – Vincze Zsuzsa

Isten ostora I Bánffy Miklós: A nagyúr című műve alapján

Fedák Sári I Szűcs Nelli önálló estje

Isten ostora I Bánffy Miklós: A nagyúr című műve alapján

Ősvigasztalás I Tamási Áron I a békéscsabai Jókai Színház vendégjátéka

Galilei élete I Bertolt Brecht

Liliomfi I Szigligeti Ede

Csongor és Tünde I Vörösmarty Mihály I 18 órától **ráhangoló**

Kísérőrendezvényeinkről az 52–53. oldalon tájékozódhat. | A műsorváltoztatás jogát a színház fenntartja!
Az Éden földön 6, a Mesés férfiak szárnyakkal és a Tudod, hogy nincs bocsánat 12, az Úr komédiásai és a Szindbád 14, a
Bánk bán, a Részegek, a Cyrano de Bergerac és a Szentivánéji álom 16 éven felülieknek ajánlott!

SZCENÁRIUM

A Nemzeti Színház művészeti folyóirata –

2017. november, V. évfolyam, 8. szám

„SZÍNHÁZ AZ EGÉSZ VILÁG”?

Lapszámunkban a teatralitás koronként változó megnyilvánulási formájának és funkciójának néhány jellemző példáját villantjuk föl. A Kárpát-medencében ma is élő népi betlehemes játékok apokaliptikus szemléletéről szóló írás a pogányság és a kereszténység korszakváltóját idézi meg. A görög Heléna mítoszát és a trójai háború heroizmusát egyként leromboló Euripidész-dráma voltaképp már mai néző életérzéséhez közelálló tragikomédia – állítja az esszé szerzője. A Nagy Péter alapította új orosz főváros térszerkezetének teatralitásáról Jurij Lotman, a világhírű tartui szemiotikus értekezik. Németh Antal a Színészeti Lexikon szócikkében a rendezői státusz létrejöttét az individualizmus európai térhódításával magyarázza. Csáji László Koppány antropológusként, költőként és drámaíróként egyaránt figyelemre méltó éleslátással reflektál mai valóságunk kihívásaira.

„A misztériumjátékok lényegét adó apokaliptikus szemlélet a szent és a profán együttélésében, a paródia sacrában fejeződik ki. A színre lépőknek drámai küzdelemben kell átkerülniük a megváltottak, azaz a »micink« oldalára. A betlehemi királyt a korábbi világkorszakok hősei, a pásztorok követik – vagy szimultán érkeznek a csapattal, maszkosan, azaz »láthatatlanul« – a Túlhanból. Első látásra persze egyszerű pásztorok ők – így is rokonok az új királlyal, Jézussal, a Jó Pástorral.” (Tömöry Márta – Szász Zsolt)

„Euripidész műveiből ugyanaz a feszültség árad, ami a mai élet egyik legfőbb problémája: mit lehet kezdeni a hagyománnyal? Mennyit fogadjunk el abból a szellemi adottságból, amibe beleszülettünk, és mennyiben legyünk lázadók? Euripidész kritikusa, Nietzsche a kereszténység legfőbb bűnének tartja, hogy az a morál nevében kiszárította az életet, miközben Euripidészt éppen azért ítéli el, mert túlságosan nagy teret ad az életnek a színpadon.” (Végh Attila)

„A pétervári tér teatralitása megmutatkozik a »színpadi tér« és a »küllisszak mögötti« rész egyértelmű szétválasztásában. A színpadi tér szemszögéből nézve csak a színpadi létnek van realitása, ami a külszszak mögöttiből nézve csak játék és feltételesség. Létezett Nagy Péter Pétervára, amelyben Péter betöltötte városa pártfogó istenségének szerepét, vagy láthatatlanul volt jelen művében. És létezett a csinovnyik, a koldus, »a fővárosi polgárságon kívül álló ember« (Gogol) Pétervára.” (Jurij Lotman)

„A rendezés egyensúlyozó szerepet vállalt a színész köré kikristályosuló theátrális elemek erőjátékában. Közvetítő a közönség, a kor és e ko-

A tartalomból

Mikor született meg a színházi rendező? – **Németh Antal** szócikke a Színészeti Lexikonban • **Tömöry Márta** – **Szász Zsolt**: Archaikus színházi elemek a magyar betlehemes játékokban • Gelénes betlehemes játékoknak szövegkönyve • **Végh Attila**: Az identitás komédiája – Euripidész: Heléna • Pétervár szimbolikája és a város szemiotikájának problémái – **Jurij Lotman** tanulmánya • De mi lett a szöveggel? – **Kozma András** írásának második része a kortárs orosz drámáról • Regős János beszélgetése **Papp Gábor** drámapedagógus-rendezővel • **Békés Rozi** József Attila-illusztrációi • „Nincsen egyedül üdvözítő válasz a világ változó kihívásaira” – **Csáji László Koppány**

ron kívül eső dráma, az ön maga irányítására képtelen színész, a valóság ábrázolásáig eltévelygett, öncélú látványosságra hajlamos díszlet és a többi színpadi hatástényező között. Az individualizmus térhódításával megszűnt a közönség egységes beállítottságú theátrális ösztöne, amely azelőtt irányította a színjátszás stílusalakulásait. Kétirányú szenzibilizációval kell rendelkeznie tehát a rendezőnek: egyrészt anyagának bonyolult lényegét felismerő, átérző, átélő, másrészt a közönség művészi akaratát felfogó érzékenységgel.” (Németh Antal)

„Mostanában a politika és a hétköznapi világképünk is virtualizálódik. Hajdanában elképzelhetetlen volt, hogy valaki jobban figyeljen a világ távoli zugában történő eseményekre, mint a szomszédságára, a 20. századtól azonban ez a mindennapi realitás: saját világunk, életünk sorskérdései tőlünk akár beláthatatlan messzeségben dőlnek el. Néha közelebb érezzük magunkat az érdeklődésében hozzánk közelállónak tűnő »virtuális felhasználótársunkhoz«, mint eltávolodó családtagjainkhoz vagy szenvedő szomszédainkhoz. Ez a gondolkodás új mitologizálódását eredményezi: az összeesküvéselméletek fénykorát, az internetes mondák és más online folklór terjedését, a politikai csatározások virtuális globalizálódását.” (Csáji László Koppány)

Tájékoztatás a **szcenárium**-lapszámokhoz

való hozzájárásról:

+36 1 476 68 76

a **szcenárium** a neten:

www.nemzetisinhaz.hu/magazin/folyoirat

szcenárium

A Nemzeti Színház művészeti folyóirata

ERKEL

SZÍNHÁZ
THEATRE

THE GERSHWINS[©] PORGY ÉS BESS[©]

Írta George Gershwin, DuBose és Dorothy Heyward és Ira Gershwin

Opera három felvonásban, angol nyelven, magyar és angol felirattal

Rendező ► Almási-Tóth András

Jelmeztervező ► Lisztopád Krisztina

Megbízott karigazgató ► Csiki Gábor

Díszlettervező ► Sebastian Hannak

Koreográfus ► Barta Dóra

Karmester ► Dénes István

Bemutató ► 2018. január 27., Erkel Színház | További előadások ► 2018. január 28., február 1., 8.

George and Ira Gershwin[®] zeneművének előadását az egész világra érvényes szerzői jogai alapján a Gershwin család engedélyezte.

A PORGY AND BESS[®] előadás a TAMS-WITMARK MUSIC LIBRARY, INC. céggel (560 Lexington Avenue, New York, New York 10022) kötött megállapodás alapján jött létre.

A „GERSHWIN” a Gershwin Enterprise bejegyzett védjegye és szolgáltatási védjegye. A „PORGY AND BESS” a Porgy and Bess Enterprise bejegyzett védjegye és szolgáltatási védjegye.

OPERA

MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA

www.opera.hu | www.facebook.com/Operahaz

A friss Aase-djas Nagy Mari a Csongor és Tünde Mirigyének szerepében | fotó: Eöri Szabó Zsolt

JANUÁRI ELŐADÁSOK: Schulman: **Holt költők társasága** I Goldoni: **Házasság Palermóban** I Petőfi: **János vitéz** I Cocteau: **Szent szörnyetegek** I Hobo: **A Gulag virágai** I Csíksomlyói passió I Viripajev: **Részegek** I Beaumarchais – Tagirovsky – Sényi: **Figaro házassága, avagy egy őrült nap emléke** I Tóth Augustza önálló estje: **Mezei Mária – Hoztam valamit a hegyekből** I Szarka: **Éden földön** I Miller: **Az ügynök halála** I Rostand: **Cyrano de Bergerac** I Michel de Ghelderode: **Az Úr komédiásai** I Shakespeare: **Szentivánéji álom** I Zsukovszki – Szénási – Lénárd: **Mesés férfiak szárnyakkal** I Long – Singer – Borgesson: **SÖR (Shakespeare Összes Rövidítve)** I Örkény: **Tóték** I Katona: **Bánk bán** I Krúdy: **Szindbád** I Hobo: **Tudod, hogy nincs bocsánat** I Sarkadi – Fábri – Nádasy – Vincze: **Körhinta** I Bánffy nyomán: **Isten ostora** I Szűcs Nelli önálló estje: **Fedák Sári** I Tamási: **Ősvigasztalás** I Brecht: **Galilei élete** I Szigligeti: **Liliomfi** I Vörösmarty: **Csongor és Tünde**